

Programmabegroting 2018 Meerjarenperspectief 2019-2021

Gemeente Alblasterdam

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Financiële begroting	5
Hoofdstuk 1 Van Perspectiefnota naar begroting	6
Hoofdstuk 2 Overzicht van baten en lasten	15
Hoofdstuk 3 Uiteenzetting van de financiële positie	21
Beleidsbegroting	23
Hoofdstuk 4 Programmaplan	24
Programma 1: Samenleven in Alblasserdam	25
Programma 2: Actief in Alblasserdam	41
Programma 3: (Be)leef in Alblasserdam	48
Programma 4: Besturen in Alblasserdam	62
Programma 5: Solide financieel beleid	67
Hoofdstuk 5 Paragrafen	72
1. Paragraaf lokale heffingen	72
2. Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing	77
3. Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen	82
4. Paragraaf financiering	85
5. Paragraaf bedrijfsvoering	92
6. Paragraaf verbonden partijen	98
7. Paragraaf grondbeleid	103
Bijlagen	109
Bijlage 1 Indicatoren Samenlevingsagenda en verplichte indicatoren BBV	110
Bijlage 2 Investeringsplan 2018-2021	116
Bijlage 3 Staat van reserves en voorzieningen	118
Bijlage 4 Overzicht budgetten voor ambities Samenlevingsagenda 'Samen doen'	119
Bijlage 5 Overzicht taakvelden	120

Inleiding

Voor u ligt de begroting 2018. De plannen voor deze collegeperiode zijn uitgezet in de Samenlevingsagenda 'Samen Doen' 2014-2018. Dit is de laatste begroting van deze collegeperiode waarin de plannen uit de Samenlevingsagenda voor het jaar 2018 zijn uitgewerkt. De financiële contouren uit de Perspectiefnota 2018 met het motto 'Perspectief in verbondenheid' en de financiële vertaling van de beleidsvoornemens 2018 zijn verwerkt in deze begroting.

Alblasserdam krijgt extra middelen vanuit het Rijk. Met dit geld kunnen wij de ambities uit de Samenlevingsagenda 'Samen doen', loon- en prijsontwikkelingen en het structurele deel van het tekort op inkomensondersteuning betalen. Een incidenteel tekort op inkomensondersteuning in 2018-2020 vangen wij op uit onze spaarpot. In 2018 en 2019 hebben wij geld beschikbaar voor pilots voor de transformatie in het sociaal domein. De woonlasten voor inwoners van Alblasserdam dalen in 2018 met 1,3%. Het tarief voor rioolheffing op woningen verlagen wij van € 185 naar € 173.

Werken met de Samenlevingsagenda: Samen doen!

In deze collegeperiode werken wij met een samenlevingsagenda. Een dynamische agenda, waarin de plannen in gesprek met inwoners, bedrijven, partners en gemeenteraad jaarlijks wordt uitgewerkt in de begroting. Maar ook een manier van werken, die om lef en inzet vraagt van iedereen: van het bestuur, de organisatie en de samenleving. De samenlevingsagenda is niet meer weg te denken.

Er is een goede basis gelegd en samen leren wij continu zodat wij de manier van werken verder kunnen doorontwikkelen. Wij sluiten aan op het ritme en de dynamiek van maatschappelijke ontwikkelingen in de samenleving. Enerzijds geven wij tijd en ruimte aan initiatieven. Dat kost soms meer tijd, maar leidt tot maatschappelijk gedragen oplossingen. Anderzijds faciliteren en versnellen wij als de samenleving daar om vraagt. Denk aan de ontwikkeling van de Mercon Kloos locatie.

De agendering voor de volgende collegeperiode is gestart met een inspiratieagenda. Hierin zijn ideeën aangedragen aan de politieke partijen ter voorbereiding van de partijprogramma's voor de verkiezingen in 2018.

Samen verder bouwen aan Alblasserdam in 2018

In deze collegeperiode werken wij met inwoners, ondernemers en partners aan de kernthema's integrale centrumontwikkeling, het sociaal domein en de decentralisaties en duurzaamheid. Het thema integrale veiligheid is met onze partners tijdens deze periode opgepakt.

Samen met inwoners, ondernemers en partners is hard gewerkt aan de **centrumontwikkeling**. De visie op het centrumhart is vastgesteld. Wilgenplein, Bos Rijkee en parkeerterrein Nedersassen zijn vernieuwd en opgeleverd. In 2018 is een projectontwikkelaar bezig met de uitvoering van het project Bochanen. De plannen voor het Raadhuis(plein) zijn vastgesteld en in 2018 zullen de werkzaamheden starten. De visie op het Havengebied is vastgesteld en de plannen voor de fasen 1 en 2 worden in 2018 verder uitgewerkt. In 2018 worden Scheldeplein en Lammetjeswiel verder vernieuwd. De huis- en tuinkamers van Alblasserdam krijgen definitief vorm en bieden ruimte voor ontmoeting. Verder bouwen wij samen met partners in 2018 ook aan woonwagendplaatsen, reconstructie Blokweer Noord, fietspad Oost-Kinderdijk, sporthal Molenzicht en de restauratie van de Souburghse molen.

Wij voeren de nieuwe taken in het **sociaal domein** in 2018 en 2019 uit binnen het beschikbare Rijksbudget. Onze samenleving kent nog steeds kwetsbare groepen, zoals ouderen die steeds langer zelfstandig wonen, jongeren die problemen hebben en gezinnen die rondom de armoedegrens leven. In 2018 en 2019 is geld beschikbaar voor experimenten die zich vooral richten op preventie en innovatie. Door in een heel vroeg stadium hulp te bieden wordt in een veel gevallen erger voorkomen. Dat de problematiek doorgaans veel breder is dan de specifieke geldstromen die vanuit regio of Rijk worden ontvangen, pleit voor een ontschotter inzet van gelden, meer gericht op de oplossing van de vaak complexe problematiek en minder op de specifieke doelstelling van de vergoedingen. In 2018 proberen wij vernieuwing en pilots uit gericht op versterking van de doorgaande zorglijn voor jeugd en versterking van voorzieningen voor ouderen.

Met de uitvoering van de **duurzaamheidsagenda** 2016-2020 werken wij samen met partners aan de thema's: duurzame energie, schone lucht, afvalvrij dorp, duurzame dorpsinrichting en duurzame gemeenschap. Met name op het gebied van energie en luchtkwaliteit gebeurde er veel de afgelopen jaren, zoals duurzaamheidsmaatregelen op scholen en de luchtzuivering nabij de tunnelmond. In 2018 plaatsen wij samen met BSSA zonnepanelen op het sportcentrum Blokweer, voeren wij het grondstoffenplan uit en werken wij aan maatregelen uit het actieplan luchtkwaliteit.

In samenwerking met de politie wordt in 2018 verder gewerkt aan het verbreden van buurtpreventie om het **veiligheidsgevoel** in wijken en buurten te verhogen. Als onderdeel van het jaarlijks uitvoeringsplan stellen wij in 2018 een integraal handhavingsbeleid op. Ook wil de gemeente de veiligheid en daarmee het welzijn van inwoners verbeteren via het verbinden van (bestaande, particuliere) camera's in het centrum. Hiervoor wordt in 2018 een voorstel uitgewerkt. Verder wordt onderzoek gedaan naar verschillende (wetenschappelijke) opvattingen over het effect van gedifferentieerde sluitingstijden in relatie tot de veiligheid in horecagebieden.

Solide financiële positie versterkt

De ambities voor het dorp maken wij waar binnen een structureel sluitende begroting 2018 en meerjarenperspectief 2019-2021. Het college kijkt zelfs verder en stelt voor de financiële ruimte in 2021 beschikbaar te houden om vanaf 2022 het afschaffen van de precario op kabels en leidingen deels op te vangen. Het weerstandsvermogen is deze collegeperiode versterkt van ruim voldoende naar uitstekend. Wij zijn in staat om financiële tegenvallers op te vangen. De schulden van de gemeente zijn toegenomen door de financiering van de investeringen in het dorp. De schuldpositie classificeert als 'neutraal' volgens de door de raad vastgestelde normering.

Wij blijven werken aan een cultuur waarin permanent ruimte is om te bouwen aan Alblasserdam via innovatie, vernieuwing en het continu creëren van extra ruimte voor uitvoering van de Samenlevingsagenda volgens de principes van Samen Doen.

Financiële begroting

Hoofdstuk 1 Van Perspectiefnota naar begroting

De uitgangspositie vanuit de Perspectiefnota 2018

In de Perspectiefnota (PPN) 2018 'Perspectief in verbondenheid' zijn de eerste financiële contouren van 2018-2021 weergegeven. Uit de PPN2018 blijkt dat de gemeente meer geld van het Rijk krijgt uit het gemeentefonds, dat deze middelen voldoende zijn om lokale ambities en lokale financiële ontwikkelingen te kunnen betalen. De extra benodigde lokale financiële middelen zijn in lijn met de verhouding in onze begroting tussen lokale en regionale uitgaven (50%-50%). In de PPN2018 is toch sprake van tekorten van € 0,2 tot € 0,3 miljoen in alle jaren 2018 tot en met 2021. Dit wordt vooral veroorzaakt door een tekort op inkomensondersteuning (Sociale dienst Drechtsteden) van € 0,4 miljoen en een extra tekort op de sociale werkvoorziening (Drechtwerk) van € 0,2 miljoen.

De macro budgetten voor het sociaal domein zouden structureel toereikend moeten zijn om de kosten van het sociaal domein op macro niveau te dekken. Uiteraard kan het voorkomen dat er zich op lokaal niveau tijdelijk overschotten of tekorten voordoen. Het kan echter niet zo zijn dat er zowel op macro als lokaal niveau structureel sprake is van een tekort. Dat vraagt dan maatregelen en bijstelling van beleid op lokaal/regionaal niveau en landelijk verhoging van de macro budgetten. De PPN2018 gaf een perspectief op een structureel sluitende begroting door in te zetten op een gezamenlijk proces van de gemeenten (eigenaren) met de verbonden partijen om binnen het sociale domein te zoeken naar maatregelen om de gemeentelijke uitgaven naar beneden bij te stellen.

De Perspectiefnota 2018 gaf het volgende beeld:

Bedragen x € 1.000 -/- = nadelig	2018	2019	2020	2021
Geraamd resultaat PPN 2018	-/- 253	-/- 185	-/- 152	-/- 307
Zoekrichtingen naar een sluitende begroting	318 + pm	318 + pm	318 + pm	318 + pm
Perspectief op een sluitende Begroting 2018 na zoekrichtingen	65 + pm	133 + pm	166 + pm	11 + pm

Veranderingen ten opzichte van de Perspectiefnota 2018

In deze begroting is een financiële vertaling opgenomen van de Samenlevingsagenda voor 2018 en is het financieel perspectief voor 2019-2021 weergegeven. Het college streeft ernaar de ambities uit de Samenlevingsagenda waar te maken binnen een structureel sluitende meerjarenbegroting. Daarbij wordt het coalitieakkoord gevolgd, waarbij is afgesproken dat voor de woonlasten als totaal een 0-lijn wordt gehanteerd en dat wij streven naar lastenverlichting voor inwoners en bedrijven. Wij maken hierop alleen een uitzondering als het vangnet in het sociale domein in het gedrang komt.

In deze begroting worden de keuzes om te komen tot een structureel sluitende begroting aan de gemeenteraad voorgelegd. Hierbij is rekening gehouden met de opmerkingen en suggesties van de raad tijdens de algemene beschouwingen over de PPN2018. Het college heeft de ruimte gekregen om met voorstellen te komen voor een structureel sluitende begroting 2018. De verschillende fracties hebben vooral richting gegeven door onderwerpen te benoemen die prioriteit dienen te krijgen, zoals: pilots en de transformatie in het sociaal domein, (mantel)zorg, de leefbaarheid van het dorp, duurzaamheid, (verkeers)veiligheid, luchtkwaliteit, sport en woonlastenverlaging. Ook is aandacht gevraagd voor de financiële discipline van de gemeenschappelijke regelingen, bijvoorbeeld het toepassen van de lijn nieuw voor oud.

Wij presenteren een 'structureel sluitende begroting' voor de periode 2018-2021. De mei-circulaire 2017 laat zien dat wij extra geld krijgen van het Rijk ten opzichte van de PPN2018. Dit is voldoende om de loonontwikkeling als gevolg van de nieuw afgesloten cao en de stijging van de pensioenpremie bij de gemeente en onze gemeenschappelijke regelingen te kunnen betalen. De diverse ontwikkelingen in het sociaal domein zijn op grond van recente inzichten en de bestuurlijk vastgestelde begrotingen van de gemeenschappelijke regelingen verwerkt in deze begroting.

Het financiële meerjarenoverzicht ziet er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000 -/- = nadelig	2018	2019	2020	2021
Geraamd resultaat PPN 2018	-/- 253	-/- 185	-/- 152	-/- 307
(Autonome) ontwikkelingen	407	405	221	467
Ruimte voor ambities	-/- 45	-/- 45	-/- 20	-/- 20
Samenlevingsagenda	-/- 100	-/- 172	-/- 42	-/- 132
Totaal mutaties	262	188	159	315
Geraamd resultaat	9	3	7	8

Voor een goed beeld van het financieel meerjarenperspectief is naast het geraamd resultaat ook inzicht nodig in het onderscheid tussen incidenteel en structureel resultaat. Het structureel resultaat geeft aan of er sprake is van een 'structureel sluitende begroting'.

Bedragen x € 1.000 -/- = nadelig	2018	2019	2020	2021
Geraamd resultaat	9	3	7	8
Af: Incidenteel geraamd resultaat	-/- 222	-/- 494	-/- 83	-/- 140
Geraamd 'structureel' resultaat	231	494	90	148

De belangrijkste veranderingen ten opzichte van de Perspectiefnota 2018 worden hierna toegelicht.

Autonome ontwikkelingen

Bedragen x € 1.000 -/- = nadelig	2018	2019	2020	2021
Algemene uitkering	627	658	623	908
Gemeenschappelijke regelingen	-/- 21	-/- 64	-/- 85	-/- 119
Overige autonome ontwikkelingen	-/- 199	-/- 189	-/- 317	-/- 322
Totaal autonome ontwikkelingen	407	405	221	467

Algemene uitkering

De effecten van de mei-circulaire 2017 zijn verwerkt in de begroting 2018.

Gemeenschappelijke regelingen

Bedragen x € 1.000 -/- = nadelig	2018	2019	2020	2021
Effecten 2 ^e bestuursrapportage 2017	-/- 159	-/- 159	-/- 159	-/- 159
Inkomensondersteuning	318	318	318	318
CAO en pensioenpremies gemeenschappelijke regelingen	-/- 180	-/- 223	-/- 244	-/- 278
Totaal gemeenschappelijke regelingen	-/- 21	-/- 64	-/- 85	-/- 119

Effecten 2^e bestuursrapportage 2017

Uit de 2^e Burap 2017 blijkt een structureel effect van € 159.000 nadelig voor 2018 en verder. Dit betreft de aanpassing van de bijdragen aan Dienstverlening Drechtsteden en Intergemeentelijke Project Management.

Inkomensondersteuning

In de begroting 2018 van de gemeenschappelijke regeling Drechtsteden (GRD) was het tekort op inkomensondersteuning als een structureel tekort van € 9,7 miljoen opgenomen. Bij de behandeling in de Drechtraad op 7 juli 2017 is door de GRD aangegeven dat het tekort op de bijstand erg veranderlijk is en dat de raming een forse onzekerheidsmarge kent. De sociale dienst maakt een nieuwe meerjarenraming van het tekort op inkomensondersteuning. Uit een eerste indicatie blijkt dat het tekort lager wordt ingeschat en dat het tekort in de meerjarenraming zal gaan dalen tot onder de € 5 miljoen. Het aantal mensen in de bijstand in de Drechtsteden is vanaf maart 2017 al flink gedaald. De Drechtsteden hebben samen met Enschede en Den Bosch de sterkste daling in hun bestanden. Op initiatief van de Drechtsteden heeft de VNG een motie aangenomen waarin het Rijk wordt opgeroepen de voorgenomen bezuinigingen op bijstandsuitkeringen en de sociale werkvoorziening terug te draaien. Op grond van deze ontwikkelingen is het realistisch dat het tekort op inkomensondersteuning deels wordt teruggebracht door lagere kosten dan wel hogere rijksinkomsten. In het meerjarenperspectief houden wij er rekening mee dat het tekort op inkomensondersteuning deels een structureel karakter heeft. Het tijdelijke incidentele tekort in de jaren 2018-2020 wordt gedekt uit de algemene reserve. Gezien de forse onzekerheidsmarge op deze ramingen houden wij in ons weerstandsvermogen rekening met een hoog risico op een aanvullend tekort op inkomensondersteuning.

CAO en pensioenpremies gemeenschappelijke regelingen

Het principeakkoord voor de nieuwe cao en de verhoging van de pensioenpremies zullen ook een structureel effect hebben bij de gemeenschappelijke regelingen. Wij hebben het effect ingeschat dat nog in (geactualiseerde) begrotingen 2018 van de gemeenschappelijke regelingen verwerkt moet worden. Voor de GRD hebben wij rekening gehouden met de maximale ruimte van de systematiek Trap op Trap af.

Overige autonome ontwikkelingen

Bedragen x € 1.000 -/- = nadelig	2018	2019	2020	2021
Effecten 2 ^e bestuursrapportage 2017	-/- 43	-/- 4	3	7
CAO en pensioenpremies	-/- 250	-/- 250	-/- 250	-/- 250
Uitbreiding gemeenteraad	-/- 19	-/- 19	-/- 19	-/- 19
Fonds gezamenlijke uitvoering	-/- 23	-/- 26	-/- 26	-/- 26
Vrijval kapitaallasten Fietspad Oost-Kinderdijk	44	44	44	44
Beschermd wonen	245	282	pm	pm
Incidenteel budget Sociaal Domein	-/- 70	-/- 140	-	-
Vermindering dekking uit algemene reserve				-/-16
Subsidie BSSA	-/- 60	-/- 53	-/-46	-/-39
Loon- en prijsindexatie subsidies	-/- 40	-/- 40	-/- 40	-/- 40
Areaaluitbreiding	17	17	17	17
Totaal overige autonome ontwikkelingen	-/- 199	-/- 189	-/- 317	-/- 319

Effecten 2^e bestuursrapportage 2017

De gemeentelijke projectkosten voor het project Bochanen bedragen € 45.000 in 2018. Een aantal overige mutaties uit de 2^e bestuursrapportage werken structureel door.

CAO en pensioenpremies gemeenschappelijke regelingen

De gevolgen van het principeakkoord voor de nieuwe CAO en de verhoging van de pensioenpremies voor gemeenten hebben een structureel effect van € 250.000.

Uitbreiding gemeenteraad

Vanaf de verkiezingen wordt de gemeenteraad uitgebreid met 2 leden, omdat Alblasserdam meer dan 20.000 inwoners heeft.

Fonds gezamenlijke uitvoering

Tot 2017 financierde de VNG een aantal gezamenlijke gemeentelijke activiteiten zoals bijvoorbeeld "Digitale Agenda 2020". De activiteiten werden betaald door een uitname uit het gemeentefonds. Vanaf 2018 ontvangen en betalen de gemeenten deze activiteiten zelf. De middelen zijn toegevoegd aan de algemene uitkering.

Vrijval kapitaallasten Fietspad Oost-Kinderdijk

De gemeenteraad heeft in haar vergadering van juni 2017 een krediet beschikbaar gesteld voor de realisatie van het fietspad Oost-Kinderdijk. Een deel van dit krediet wordt gedekt algemene reserve. De reservering voor de kapitaallasten die tot nu toe in de begroting was opgenomen kan gedeeltelijk vrijvallen.

Beschermd wonen

De gemeente Dordrecht ontvangt als centrumgemeente de rijksmiddelen voor beschermd wonen. Wij hebben een prognose gekregen voor het verwachte saldo tussen de uitgaven en de inkomsten voor de jaren 2017 tot en met 2019. Het verwachte voordeel voor 2018 en 2019 is verwerkt in de begroting 2018.

Incidenteel budget Sociaal Domein

In de PPN2018 is een tekort van Drechtwerk verwerkt. Hierdoor zijn de totale geraamde lasten voor de nieuwe taken in het sociaal domein in de PPN2018 hoger dan de rijksbijdrage voor deze taken. Door het voordeel van beschermd wonen zijn de totale geraamde lasten voor de nieuwe taken in 2018 en 2019 weer gelijk aan de beschikbare rijksbijdragen.

In 2018 en 2019 is vooralsnog binnen het kaderstellend rijksbudget incidenteel budget beschikbaar dat wij zoals gewenst door uw raad inzetten voor vernieuwing en pilots, die zich vooral richten op preventie en innovatie. Als zich ontwikkelingen in het sociaal domein voordoen waardoor het uitvoeren van deze vernieuwing binnen het kaderstellend budget niet meer mogelijk is dan zal het college terugkomen bij uw raad met een voorstel voor alternatieve dekking. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de algemene reserve, waarin de overschotten op het sociaal domein in de afgelopen jaren zijn gestort.

Op basis van de ervaringen van de afgelopen jaren en de daaruit ontwikkelde inzichten zijn (hoofd)lijnen voor de toekomst ontstaan. De opdrachten aan de organisaties betrokken bij jeugdhulpverlening kenmerken zich dan ook doordat veel inspanning wordt geleverd in het voorkomen dat kinderen in de jeugdhulp belanden. Het aanbod voor de jeugd wordt via "route 22" onderzocht en verder aangepast. Op deze manier ontstaat er een aanbod dat aansluit bij de behoefte van de jeugd en kan er toe leiden dat jongeren niet wegtrekken uit dit gebied.

Dat de problematiek doorgaans veel breder is dan de specifieke geldstromen die vanuit regio of Rijk worden ontvangen, pleit voor een ontschotter inzet van gelden, meer gericht op de oplossing van de vaak complexe problematiek en minder op de specifieke doelstelling van de vergoedingen. In 2018 voeren wij experimenten en pilots uit gericht op versterking van de doorgaande zorglijn voor jeugd en versterking van voorzieningen voor ouderen.

Voor versterking van de doorgaande zorglijn voor jeugd denken wij bijvoorbeeld aan baby activiteiten, verbinding CJG / middelbaar onderwijs en aanbod 18 min/ 18 plus. Door in een heel vroeg stadium in contact te komen, kunnen wij met onze partners vroegtijdig problemen signaleren en tijdig ondersteuning en hulp bieden zodat in een veel gevallen erger wordt voorkomen.

Voor versterking van voorzieningen voor met name ouderen denken wij bijvoorbeeld gezond in de stad (dorp), extra WMO gelden, bibliotheek en wonen en leven. Oud worden is één, maar vitaal oud kunnen worden vraagt iets meer. Met behulp van de combinatiefuncties kan extra inzet gepleegd worden om inwoners vanaf middelbare leeftijd meer aan te bieden op het gebied van sport en bewegen. Ook hierin is weer belangrijk dat er contact ontstaat waardoor er ruimte komt om ook op andere terreinen ondersteuning te geven (armoedebestrijding). De leerwerkbedrijven Wooncadans en Helpende Handen, bieden aan steeds meer inwoners de mogelijkheid om langer zelfstandig te blijven wonen. Hulp bij het doen van boodschappen, het opknappen van het tuintje, het lijkt zo weinig maar het betekent zoveel. Voor jong en oud is de bibliotheek de plek die gelegenheid geeft tot ontmoeting en ontwikkeling.

Vermindering dekking uit algemene reserve

In de PPN2018 was een incidentele dekking uit de algemene reserve ten onrecht ook in 2021 opgenomen.

Subsidie BSSA

Voor de exploitatie van sportcentrum Blokweer en het gymnastieklokaal Weversstraat werkt BSSA op basis van een richtinggevend bedrijfsplan uit 2014. Inmiddels is duidelijk dat de exploitatielasten structureel hoger zijn dan geraamd in het bedrijfsplan. Dit wordt veroorzaakt door hogere eisen die de Omgevingsdienst Midden Holland stelt aan het toezicht aan het bad, hogere onderhoudskosten en loon- en prijsstijgingen. BSSA is verzocht om het uit 2014 daterende richtinggevende bedrijfsplan te "upgraden", dit in combinatie met het onderzoeken van de mogelijkheden door BSSA om de bedrijfsvoering (verder) te optimaliseren. De bedenkers van het concept "2521" hebben hierbij hun medewerking toegezegd. De uitkomsten ervan worden uiterlijk medio 2018 verwacht. Vanaf 2018 wordt een hogere subsidie verstrekt voor de exploitatielasten. Dit is voor een deel structureel. In het meerjarenperspectief is rekening gehouden met optimalisaties in een periode van 3 jaar.

Het exploitatietekort in 2016 heeft tot gevolg dat BSSA sinds de start nog nauwelijks eigen vermogen heeft opgebouwd. Dit beperkt de investeringscapaciteit van BSSA. Het bestuur heeft de gemeente verzocht om te faciliteren dat BSSA de noodzakelijke investeringsruimte wel kan opbouwen. Dit ter stimulering van het ondernemerschap. Binnen de kaders van het afgesproken maximum van de algemene reserve van BSSA zal de gemeente toestaan dat BSSA in de komende jaren een algemene reserve opbouwt. Vanaf 2018 wordt gedurende een periode van vier jaar hiervoor een extra subsidie vertstrekt.

Loon – en prijsindexaties subsidies

De subsidieaanvragen moeten volgens de verordening voor 15 september worden ingediend. De tot nu toe ingediende aanvragen en pro forma aanvragen geven een inschatting van de benodigde extra middelen van de subsidiepartijen in verband met prijs en loonstijging.

Areaaluitbreiding

Als gevolg van areaaluitbreidingen is de totale opbrengst OZB hoger dan in 2017.

Ruimte voor vernieuwing / ruimtescheppende maatregelen

In de begroting 2016, de perspectiefnota 2017, begroting 2017 en Perspectiefnota 2018 is ruimte gevonden om de ambities uit de Samenlevingsagenda waar te kunnen maken.

Bedragen x € 1.000 -/- = nadelig	2018	2019	2020	2021
Effecten 2 ^e bestuursrapportage 2017	-/- 25	-/- 25	-	-
Veiligheid	-/- 20	-/- 20	-/- 20	-/- 20
Totaal ruimte voor vernieuwing	-/- 45	-/- 45	-/- 20	-/- 20

Effecten 2^e bestuursrapportage 2017

Het voornemen om de GR Souburgh om te vormen tot een meer eigentijds beheer- en exploitatiemodel zal voor 2020 geen doorgang vinden.

Veiligheid

Op basis van het uitgevoerde vooronderzoek blijkt dat een andere organisatie van de BOA-capaciteit (binnen de eigen organisatie) niet leidt tot het gewenste resultaat en besparing. Gezien het voortschrijdend inzicht na de reorganisatie van de afdeling Buitenruimte en de toenemende vraag naar handhaving in diverse portefeuilles stellen wij u voor de eerder ingeboekte besparing structureel terug te draaien en de huidige professionele BOA-inzet via de gemeente Dordrecht te continueren.

Een nieuwe nota handhaving inclusief financiële vertaling zal worden opgesteld, waarin de veranderende lokale veiligheidsomstandigheden worden meegenomen. Deze kan nog effect hebben op de begroting.

Samenlevingsagenda

In de PPN2018 is structureel voor circa € 0,9 miljoen oplopend tot circa € 1,4 miljoen aan budgetten opgenomen om de ambities uit de Samenlevingsagenda 'Samen doen' waar te maken. In deze begroting is de Samenlevingsagenda voor het jaar 2018 verder uitgewerkt. In de begroting zijn ten opzichte van de perspectiefnota een aantal ambities uit de Samenlevingsagenda nog verder financieel vertaald. Daarnaast is voor de jaren 2018 tot en met 2021 een incidenteel budget beschikbaar gemaakt voor de Samenlevingsagenda. Dit budget is opgenomen binnen het programma Solide Financieel Beleid.

Bedragen x € 1.000	2018	2019	2020	2021
<i>-/- = nadelig</i>				
Gezond in de stad	-/- 10	-/- 10	-/- 10	-/- 10
Molen Souburgh		18	18	18
Verlaging woonlasten	-	-	-	-
Ruimte voor de samenlevingsagenda (incidenteel)	-/- 90	-/- 180	-/- 50	-/- 140
Totaal samenlevingsagenda	-/- 100	-/- 172	-/- 42	-/- 132

In bijlage 4 bij deze begroting is een totaaloverzicht opgenomen van de budgetten die in de Begroting 2017 en het meerjarenperspectief 2018-2020 beschikbaar zijn voor het realiseren van de ambities uit de Samenlevingsagenda.

Gezond in de stad

In de algemene uitkering is vanaf 2018 structureel € 45.000 beschikbaar gesteld vanuit het stimuleringsprogramma Gezond in de Stad. Voor het continueren van de activiteiten in het kader van dit programma, zoals de combinatiefunctionaris, is € 10.000 als budget in de begroting 2018 opgenomen. Het restant van de extra middelen Gezond in de Stad is in deze begroting nog beschikbaar in de post 'Ruimte voor de samenlevingsagenda'. Zie hierna.

Molen Souburgh

De gemeente heeft de verplichting om de renovatie van de molen te financieren. Hierover zijn toezeggingen gedaan richting de Provincie en richting de gemeenteraad. De renovatiekosten zouden circa € 800.000 bijdragen voor een maal- en draaivaardige molen. In 2017 heeft de SIMAV besloten om de molen alleen draaivaardig te maken. Het bestek en de raming zijn daarop aangepast. De kosten voor de renovatie naar een draaivaardige molen zijn nu geraamd op € 750.000. In het verleden waren de kosten van de renovatie van de molen geraamd in de grondexploitatie Waterhoven.

Als gevolg van wijzigingen in het BBV kon dit niet meer en zijn deze kosten uit de grondexploitatieopzet gehaald. Om wel het budget in de begroting beschikbaar te houden zijn de kapitaallasten van een investering van € 400.000 in de meerjarenbegroting opgenomen (vanaf 2019). Het college stelt voor om de volledige kosten van de renovatie te onttrekken uit de algemene reserve grondexploitaties. Daarmee valt de reservering voor de kapitaallasten in de exploitatie vrij.

Verlaging woonlasten

In het coalitieakkoord is afgesproken dat deze collegeperiode voor de woonlasten als totaal een 0-lijn wordt gehanteerd en dat wij streven naar lastenverlichting voor inwoners en bedrijven. Uit een analyse van de werkelijke baten en lasten voor het product riolering 2015 en 2016 ten opzichte van het vastgestelde gemeentelijk rioleringsplan blijkt dat het tarief rioolheffing kan worden verlaagd. Deze ruimte is vooral ontstaan door de lagere interne rekenrente. De totale rioolheffing op woningen kan met € 100.000 worden verlaagd. Dit heeft geen gevolgen voor het geraamd resultaat in deze begroting omdat het saldo op het product riolering wordt gemuteerd in de reserve riolering.

Deze tariefaanpassingen heeft alleen gevolgen voor eigenaren van woningen. Voor gebruikers is het effect van de verlagingen van de eigenarenheffingen op de huur niet één op één inzichtelijk. Wijzigingen van de huur worden ook niet alleen veroorzaakt door mutaties in gemeentelijke heffingen, maar ook door andere kostenontwikkelingen bij de verhuurder. Het college gaat met Woonkracht10 in gesprek om te bewerkstelligen dat deze verlaging ook ten gunste komt van de huurders in Alblasserdam.

Ruimte voor de Samenlevingsagenda (incidenteel)

Na verwerking van alle mutaties in de begroting 2018 resteert in alle jaren nog een vrij budget. Het college stelt voor de ruimte in 2021 van € 140.000 vanaf 2022 in te zetten om het afschaffen van de precario op kabels en leidingen deels op te vangen. Dat het heeft tot gevolg dat het vrije budget in de jaren 2018 tot en met 2021 niet structureel kan worden ingezet.

De totale opbrengsten uit kabels en leidingen bedragen € 575.000. In de Perspectiefnota 2019 zal het volgende college keuzen moeten maken om het restant (€ 435.000) van de vanaf 2022 vervallende structurele opbrengsten precario uit kabels en leidingen op te lossen. Dit zou onder meer kunnen door:

- Kostenverhaal: alternatieve wijze van doorrekenen van kosten.
- Algemene ruimte benutten: bijvoorbeeld uit algemene uitkering.
- Oplossen van de tekorten in het sociaal domein die nu worden gedekt uit de algemene middelen: structureel deel inkomensondersteuning en extra tekort Drechtwerk.
- Opvangen in de woonlasten.

Het budget 'Ruimte voor de Samenlevingsagenda' is in de jaren 2018-2021 incidenteel beschikbaar voor de Samenlevingsagenda. De spelregels over wensen en bedenkingen bij nieuwe investeringen, nieuwe meerjarige verplichtingen e.d. zoals opgenomen in de financiële verordening gemeente Alblasserdam 2015 (artikel 7) zijn van toepassing.

Investeringsplan 2018 - 2021

In deze begroting worden de investeringskredieten voor 2018 uit het investeringsplan 2018-2021, die aangemerkt zijn met een A in bijlage 2, (totaal € 1.023.000) aan de raad ter autorisatie voorgesteld:

- Uitvoering van vervangingen in de openbare ruimte voor een bedrag van € 428.000. De kapitaallasten van deze investeringen zijn geraamd in de begroting.
 - € 60.000 voor aanpassen telemetrie van 6 gemalen;
 - € 120.000 voor vervanging bruggen;
 - € 118.000 voor vervanging van lichtmasten en armaturen;
 - € 50.000 voor vervanging speelplaatsen;
 - € 80.000 voor herbestrating deel Plantageweg.
- Uitvoering van groot onderhoud baggeren ten laste van de voorziening groot onderhoud baggeren voor een bedrag van € 207.000 voor Park Huis Kinderdijk en diverse overige baggerwerkzaamheden.
- Uitvoering van groot onderhoud gebouwen ten laste van de voorziening onderhoud kapitaalgoederen voor een bedrag van € 388.000. Dit betreft € 320.000 voor groot onderhoud aan de gevelbeplating van Landvast en € 68.000 voor diverse overige onderhoudswerkzaamheden aan gebouwen.

Voor een nadere specificatie van de investeringskredieten wordt verwezen naar bijlage 2 in deze begroting.

De kredietaanvragen voor de investeringen, die met een B) zijn aangemerkt, zullen via een afzonderlijk raadsvoorstel aan de raad worden voorgelegd. Dit betreft gecombineerde investeringen in riolering en openbaar gebied Zeilmakersstraat (€ 715.000), Cornelis Smitstraat Plantageweg (€ 284.000) en investeringen in openbaar gebied zonder riolering bij de Ohmweg, Vinkenwaard Zuid (€ 450.000) en de Vang (€ 159.000). Met de vaststelling van deze begroting 2018 heeft de raad nog geen krediet geautoriseerd voor de investeringen, die met een B) zijn aangemerkt.

Het investeringsplan 2018-2021 in de bijlage 2 geeft voor de jaren 2018 tot en met 2021 inzicht in de te verwachten investeringen en in de planning van de uitgaven naar jaren van alle (verwachte) investeringskredieten. In het meerjarenperspectief is rekening gehouden met de kapitaallasten van deze te verwachten investeringen.

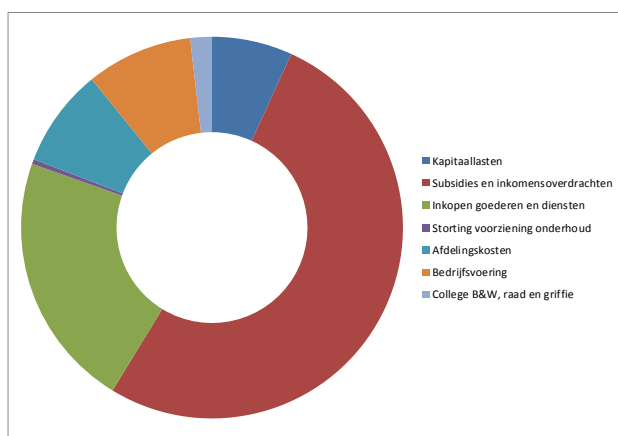
Hoofdstuk 2 Overzicht van baten en lasten

Programma's	Bedragen x € 1.000	Jaar-rekening 2016	Begroting na wijziging 2017	Begroting Primair 2018	Begroting Primair 2019	Begroting Primair 2020	Begroting Primair 2021
Samenleven in Alblasserdam	lasten	22.221	21.652	22.260	21.298	20.911	20.780
	baten	4.176	4.757	4.693	4.730	4.448	4.448
	Saldo van baten en lasten	-/- 18.045	-/- 16.895	-/- 17.566	-/- 16.568	-/- 16.463	-/- 16.332
	-Toevoeging aan reserves	-	-	-	-	-	-
	-Onttrekking aan reserves	112	112	862	24	-	-
	Mutaties in de reserves	112	112	862	24	-	-
	Geraamd resultaat	-/- 17.933	-/- 16.783	-/- 16.704	-/- 16.554	-/- 16.463	-/- 16.332
Actief in Alblasserdam	Lasten	5.014	4.861	5.324	4.511	4.434	4.413
	Baten	1.645	2.719	1.358	1.341	1.291	1.291
	Saldo van baten en lasten	-/- 3.369	-/- 2.142	-/- 3.966	-/- 3.171	-/- 3.143	-/- 3.122
	-Toevoeging aan reserves	-	500	-	-	-	-
	-Onttrekking aan reserves	638	210	702	-	-	-
	Mutaties in de reserves	638	-/- 290	702	-	-	-
	Geraamd resultaat	-/- 2.731	-/- 2.432	-/- 3.264	-/- 3.171	-/- 3.143	-/- 3.122
(Be)leef in Alblasserdam	Lasten	16.969	11.800	12.248	13.260	11.469	8.406
	Baten	10.526	7.826	7.508	8.332	6.271	4.532
	Saldo van baten en lasten	-/- 6.442	-/- 3.974	-/- 4.741	-/- 4.928	-/- 5.198	-/- 3.875
	-Toevoeging aan reserves	498	1.137	222	54	31	1.162
	-Onttrekking aan reserves	56	302	25	-	-	-
	Mutaties in de reserves	-/- 442	-/- 835	-/- 197	-/- 54	-/- 31	-/- 1.162
	Geraamd resultaat	-/- 6.884	-/- 4.809	-/- 4.938	-/- 4.981	-/- 5.229	-/- 5.037
Besturen in Alblasserdam	Lasten	3.568	3.195	3.426	3.417	3.081	3.274
	Baten	776	923	766	766	766	766
	Saldo van baten en lasten	-/- 2.791	-/- 2.272	-/- 2.659	-/- 2.650	-/- 2.315	-/- 2.508
	-Toevoeging aan reserves	0	68	56	61	63	60
	-Onttrekking aan reserves	171	12	14	16	16	-
	Mutaties in de reserves	171	-/- 56	-/- 42	-/- 45	-/- 47	-/- 60
	Geraamd resultaat	-/- 2.620	-/- 2.328	-/- 2.701	-/- 2.696	-/- 2.362	-/- 2.568
Solide financieel beleid	<i>Alg. dekkings middelen</i>	546	820	415	420	424	424
	<i>Overhead *)</i>	-	4.133	4.112	4.245	4.395	4.432
	<i>Heffing VPB</i>	-	-	-	-	-	-
	<i>Onvoorzien</i>	-	10	10	10	10	10
	Totaal lasten	546	4.963	4.538	4.675	4.829	4.866
	Baten	31.024	31.049	31.759	31.840	31.922	31.927
	Saldo van baten en lasten	30.479	26.086	27.221	27.165	27.093	27.061
	-Toevoeging aan reserves	131	-	-	-	-	-
	-Onttrekking aan reserves	0	754	397	230	111	5
	Mutaties in de reserves	-/- 131	754	397	230	111	5
Geraamd resultaat	30.348	26.840	27.618	27.394	27.204	27.066	
Totaal	lasten	48.317	46.471	47.796	47.161	44.725	41.739
	baten	48.148	47.274	46.084	47.009	44.698	42.964
	Saldo van baten en lasten	-/- 169	803	-/- 1.712	-/- 152	-/- 26	1.225
	-Toevoeging aan reserves	629	1.705	278	115	94	1.223
	-Onttrekking aan reserves	977	1.390	2.000	269	127	5
	Mutaties in de reserves	349	-/- 315	1.722	155	33	-/- 1.217
	Geraamd resultaat	180	488	10	3	7	8

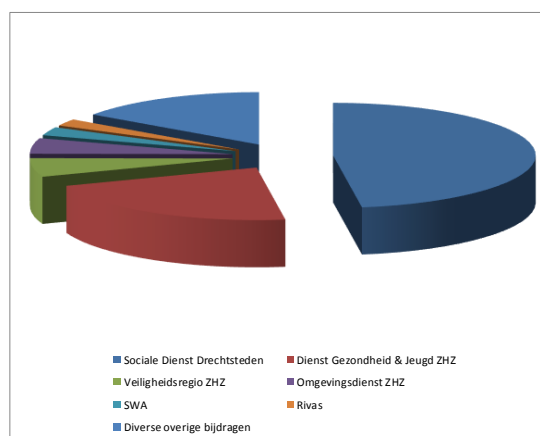
*) Met ingang van de begroting 2017 mag de overhead niet meer aan de programma's worden toegerekend, maar moet deze afzonderlijk worden gepresenteerd. In de vergelijkende cijfers 2016 is overhead nog aan de programma's toegerekend.

Het totaal van de lasten voor mutaties reserves bedraagt € 47.796.000. Dit bedrag is inclusief een overboeking naar de balans van mutaties in het onderhanden werk van de grondexploitatie van € 2.152.000. In de onderstaande grafiek is het totaal van deze lasten, exclusief de overboeking naar de balans voor grondexploitatie, van € 45.644.000 weergegeven. De kosten zijn ingedeeld naar aard van de kosten: kapitaallasten, subsidies en inkomensoverdrachten (inclusief bijdragen aan gemeenschappelijke regelingen), inkopen goederen en diensten, storting voorziening onderhoud, afdelingskosten, kosten van bedrijfsvoering (inclusief het Service Centrum Drechtsteden) en de vergoedingen aan college van B&W, raad en griffie. De subsidies en inkomensoverdrachten betreffen bijdragen aan maatschappelijke partners. Deze kosten hangen nauw samen met de realisatie van maatschappelijke effecten die wij samen met deze maatschappelijke partners willen bereiken. In het programmaplan zijn de aard van de kosten en de bijdragen aan maatschappelijke partners per programma weergegeven.

Wat mag het kosten?

Bijdragen aan 'Maatschappelijke partners'

Kapitaallasten	€ 3.113.000
Subsidies en inkomensoverdrachten	€ 23.691.000
Inkopen goederen en diensten	€ 9.905.000
Storting voorziening onderhoud	€ 183.000
Afdelingskosten	€ 3.802.000
Bedrijfsvoering	€ 4.113.000
College B&W, raad en griffie	€ 837.000
Totaal	€ 45.644.000

Sociale Dienst Drechtsteden	€ 11.308.000
Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ	€ 5.120.000
Veiligheidsregio ZHZ	€ 1.369.000
Omgevingsdienst ZHZ	€ 1.141.000
SWA	€ 618.000
Rivas	€ 511.000
Diverse overige bijdragen	€ 3.624.000
Totaal	€ 23.691.000

Het overzicht van algemene dekkingsmiddelen is opgenomen in het programmaplan in de beleidsbegroting bij het programma solide financieel beleid.

Toelichting op het overzicht van baten en lasten

Overzicht geraamde incidentele baten en lasten

Voor een beoordeling van de meerjarige financiële positie is het belangrijk om inzicht te hebben in de incidentele baten en lasten. In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de geraamde incidentele baten en lasten per programma. De belangrijkste posten zijn per programma afzonderlijk gespecificeerd en de overige posten zijn als totaalbedrag vermeld.

Programma's (bedragen x 1.000)	2018		2019		2020		2021	
	Incidentele lasten	Incidentele baten	Incidentele lasten	Incidentele baten	Incidentele lasten	Incidentele baten	Incidentele lasten	Incidentele baten
Samenleven in Alblasserdam								
- Inkomensondersteuning	318		212		106			
- Impuls statushouders	49							
- Molens	750							
- Budget Sociaal Domein	70		140					
- Drechtwerk	100		67		33			
- Bibliotheek	112		112					
Actief in Alblasserdam								
- Woonwagens	665							
- Recreatie en toerisme	25							
(Be)leef in Alblasserdam								
- Grondexploitatie		112						1.143
- Compensatie oud papier	25		12					
Besturen in Alblasserdam								
- RMJP	5							
- Fricție reorganisatie BR	9		16		16			
- Ruimte voor SA	90		180		50		140	
Solide financieel beleid								
-								
Totaal incidentele baten en lasten	2.218	112	739	-	205	-	140	1.143
Mutaties reserves	278	2.001	115	269	94	127	1.222	5
Af: waarvan structureel	166	5	115	24	94	5	79	5
Totaal incidentele mutaties reserves	112	1.996	-	245	-	122	1.143	-
Totaal incidentele baten en lasten (incl. mutaties reserves)	2.330	2.108	739	245	205	122	1.283	1.143
Totaal incidenteel geraamd resultaat	222		494		83		140	

Overzicht beoogde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

De financiële positie van een gemeente kan in gevaar komen wanneer structurele lasten worden gedekt met incidentele baten. Toevoegingen aan en onttrekkingen uit de reserves worden als incidenteel beschouwd, tenzij het gaat om reguliere onttrekkingen aan financieringsreserves c.q. dekkingsreserves (kapitaallasten) of om onttrekkingen uit een daartoe toereikende (bestemmings)reserve gedurende een periode van minimaal 3 jaar met als doel het dekken van structurele lasten.

In onderstaande tabel zijn de geraamde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves opgenomen:

Reserves (bedragen x 1.000)	2017		2018		2019		2020	
	Structurele lasten	Structurele baten	Structurele lasten	Structurele baten	Structurele lasten	Structurele baten	Structurele lasten	Structurele baten
Cluster 3 Egalisatie reserves	166	-	115	-	94	-	79	-
Cluster 5 Reserve Jeugd		5		5		5		5
Totaal structurele mutaties reserves	166	5	115	5	94	5	79	5

De (bestemmings)reserves zijn in de staat reserves en voorzieningen geclusterd. Cluster 3 betreft egaliseringsreserves als dekking van gelijkmatige verdeling in tariefstelling van rioolheffing, afvalstoffenheffing en begraafrechten. In cluster 5 zijn drie bestemmingsreserves bestemd voor dekking van de lasten van structurele activiteiten. Dit betreft de dekking van de subsidiebijdrage aan de bibliotheek, de dekking van (kapitaal)lasten van het nieuwe zwembad en de dekking van een jaarlijkse liquidatiebijdrage van de logopedische dienst.

Totaal overzicht toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

(bedragen x 1.000)	Besluit- vorming	2018		2019		2020		2021	
		Bij (last)	Af (bate)	Bij (last)	Af (bate)	Bij (last)	Af (bate)	Bij (last)	Af (bate)
Algemene Reserves									
Impuls statushouders	PPN2018		49						
Inkomens- ondersteuning	B2018		318		212		106		
Compensatie oud papier	Raad nov 2016		25		12				
Woonwagens	Raad juni 2016		665						
Frictie reorganisatie BR	PPN 16		9		16		16		
RMJP	PPN 16		5						
Reserve grondexploitatie									
Resultaten grondexpl.	2 ^e burap 17	112						1.143	
Molen Souburgh	B2018		750						
Recreatie en toerisme	PPN 2018		25						

(bedragen x 1.000)	Besluit-vorming	2018		2019		2020		2021	
		Bij (last)	Af (bate)	Bij (last)	Af (bate)	Bij (last)	Af (bate)	Bij (last)	Af (bate)
Egalisatie reserves									
Saldo product riolering	B2018	110		54		31		19	
Saldo product begraven en lijkbezorging	B2018	56		61		63		60	
Bestemmings-reserves									
Huivering bibliotheek	Voor 2015		112		24				
Logopedische dienst	Begroting 2017		5		5		5		5
Zwembad	Begroting 2015		38						
Totaal		278	2.001	115	269	94	127	1.222	5

EMU-saldo

Op grond van de Europese begrotingsregels mag het landelijk EMU-tekort (het gezamenlijk tekort van het Rijk, lokale overheden en sociale fondsen) van de landen die participeren in de Economische Monetaire Unie niet boven de 3% uitkomen. Een goede informatievoorziening voor het Rijk is essentieel voor het monitoren en beheersen van het EMU-saldo.

Voor een goede beheersing van het EMU-saldo is het van belang om naast een raming van de exploitatiebegroting ook een prognose op te stellen van de balansposten van de gemeente. In een eerstvolgende wijziging van de verslaggevingsregels voor gemeenten zal het opnemen van een prognose van de balansposten ook verplicht worden.

In onderstaande tabel is een prognose van de balansposten op hoofdlijnen weergegeven:

Prognose balansposten (bedragen x 1.000)	2016 jaarrek	2017 prognose	2018 prognose	2019 prognose	2020 prognose	2021 prognose
Immateriële vaste activa	656	726	642	558	473	389
Materiële vaste activa	46.200	51.346	57.494	64.283	64.429	64.613
Financiële vaste activa	2.291	2.125	1.966	1.831	1.695	1.562
Voorraden (w.o. grondexploitaties)	7.824	6.910	4.778	1.527	6	1.236
Uitzetting (< 1 jaar)	3.386	3.386	3.386	3.386	3.386	3.386
Liquide middelen	928	928	928	928	928	928
Overlopende activa	1.787	1.787	1.787	1.787	1.787	1.787
Totaal activa	63.072	67.208	70.981	74.300	72.704	73.901
Eigen vermogen	15.766	16.569	14.855	14.704	14.678	15.903
Voorzieningen	619	478	73	253	478	618
Langlopende schulden	41.477	42.773	48.072	51.371	49.170	48.769
Netto vlottende schulden	2.308	4.486	5.079	5.070	5.476	5.709
Overlopende passiva	2.902	2.902	2.902	2.902	2.902	2.902
Totaal passiva	63.072	67.208	70.981	74.300	72.704	73.901

In de onderstaande tabel is de berekening van het aandeel van de gemeente Alblasserdam in het EMU-saldo opgenomen:

Berekening EMU-saldo (bedragen x 1.000)		2018	2019	2020	2021
1. Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit de reserves	+	-/- 963	-/- 152	-/- 26	1.226
2. Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	+	2.111	2.204	2.650	2.445
3. Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	+	211	211	263	268
4. Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-	8.175	8.878	2.663	2.485
5. Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	+				
6. Desinvesteringen in im(materiële vaste activa): Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	+				
7. Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijpmaken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-				
8. Baten bouwgrondexploitaties: Baten voor zover transacties niet op exploitatie verantwoord	+	2.119	3.237	1.507	-/- 1.243
9. Lasten op balanspost voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	-	595	10	17	107
10. Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten	-	-	-	-	-
11. Verkoop van effecten: a. Gaat u effecten verkopen? b. Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?		Niet bekend *	nee	nee	Nee
*) Het college heeft het principebesluit genomen om het belang in Eneco af te bouwen.					
Berekende EMU-saldo (-/- = tekort)		-/- 5.292	-/- 3.388	1.714	104

Hoofdstuk 3 Uiteenzetting van de financiële positie

De financiële positie van een gemeente is niet alleen uit de balans af te lezen. Om een goed beeld van de financiële positie van een gemeente te krijgen, zijn meerdere kengetallen relevant. In de verschillende paragrafen is nadere informatie opgenomen over onder meer het risicoprofiel, het weerstandsvermogen, de schuldpositie, het beheer van kapitaalgoederen en het grondbeleid. Op grond van deze informatie kan een totaal beeld van de financiële positie van een gemeente worden gevormd.

Een aantal belangrijke kengetallen voor de financiële positie van de gemeente Alblaserdam is als volgt samen te vatten:

Indicator	Gunstig	Neutraal	Ongunstig
Structureel sluitende begroting	Begroting 2018		PPN 2018
Weerstandsvermogen			
Schuldpositie	PPN 2018	Begroting 2018	

De verschillende indicatoren worden hierna kort toegelicht. Voor een uitgebreidere toelichting op de financiële positie wordt verwezen naar de paragrafen.

Structureel sluitende begroting

Normering volgens eigen beleid:

- *Gunstig:* alle jaren zijn individueel 'structureel' sluitend
- *Neutraal:* alle jaren zijn per saldo 'structureel' sluitend
- *Ongunstig:* geen 'structureel' sluitende begroting

In hoofdstuk 2 is het meerjarenperspectief voor de begroting 2018-2021 weergegeven. Over de totale periode 2018-2021 is op grond van dit perspectief in alle jaren sprake van een 'structureel' sluitende begroting.

Voldoende weerstandsvermogen

Normering volgens eigen beleid:

- *Gunstig:* weerstandsratio (algemeen) voldoet in alle jaren aan streefwaarde van minimaal 1,4 en weerstandsratio grondexploitatie is minimaal 1,0
- *Neutraal:* weerstandsratio (algemeen) voldoet niet in alle jaren aan streefwaarde van minimaal 1,4, maar is wel minimaal 1,0 en weerstandsratio grondexploitatie is minimaal 1,0
- *Ongunstig:* weerstandsratio (algemeen) is in één of meerdere jaren kleiner dan 1,0

Wij streven naar een ratio van het weerstandsvermogen van minimaal 1,4. Dit betekent dat de buffer 1,4 maal de bekende risico's afdekken.

Rekening houdend met de geraamde mutaties in de algemene reserve en de algemene reserve grondexploitaties hebben wij het meerjarig perspectief van het weerstandsvermogen in beeld gebracht.

Bedragen * 1.000		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Weerstandscapaciteit	Algemeen	6.676	8.053	6.996	6.759	6.644	6.652
	Grondexploitaties	1.298	996	221	221	221	221
	Totaal	7.974	9.049	7.217	6.980	6.865	6.873
Risicoprofiel	Algemeen	2.676	2.711	3.340	3.340	3.340	3.340
	Grondexploitatie	-	-	-	-	-	-
	Totaal	2.676	2.711	3.340	3.340	3.340	3.340
Weerstandsratio	Algemeen	2,5	3,0	2,1	2,0	2,0	2,0
	Grondexploitatie	max	max	max	max	max	max
	Totaal	3,0	3,3	2,2	2,1	2,1	2,1

Het weerstandsvermogen is in alle jaren uitstekend om de gekwantificeerde risico's op te kunnen vangen.

Schuldpositie

Normering op grond van normen afgeleid van Europese normen:

- *Debt ratio: kleiner gelijk dan 80%. Een debt ratio van hoger dan 80% geeft aan dat het bezit met zeer veel schulden is belast.*
- *Netto schuld / inkomsten: kleiner dan 100% (stoplicht op oranje) en 130% (stoplicht op rood). De netto schuld (gecorrigeerd voor verstrekte leningen) gedeeld door de inkomsten geeft een indicatie voor de mate waarin een gemeente de rentelasten kan dekken door voldoende inkomsten.*

De debt ratio blijft in alle jaren onder of op de kritische norm van 80%. De netto schuld / inkomsten (gecorrigeerd voor verstrekte leningen) is in 2017 108% en loopt in deze begrotingsperiode op tot een verwachte quote van 119%. Deze quote neemt toe door de verwachte omvangrijke investeringen in de begrotingsperiode. Bij de classificatie van de schuldpositie als neutraal hebben wij ook betrokken de restant looptijd van de leningen per 1 januari 2018, dat er geen sprake is van renteherzieningen tijdens de looptijd van de leningen, de geraamde rentelasten en de gemiddelde rentepercentages (zie paragraaf financiering). Een eventuele afbouw in het belang van Eneco zal een positief effect hebben op deze quote.

In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de kengetallen opgenomen, die vanaf de begroting 2016 verplicht zijn op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV).

Beleidsbegroting

Hoofdstuk 4 Programmaplan

In het programmaplan treft u per programma:

- Een samenvattend schema met de gewenste maatschappelijke effecten en de effect- en prestatie-indicatoren van het betreffende programma. Hierin wordt weergegeven hoe de gemeente, samen met partners, de gewenste maatschappelijke effecten wil bereiken. Ook de effectindicatoren en bron van de meting zijn hierbij opgenomen. In bijlage 1 van deze begroting is de nul-meting en de meest recente meting van deze effectindicatoren opgenomen. De prestaties van de gemeente en partner(s) zijn duidelijk gescheiden omschreven. De prioriteiten in de activiteiten die gemeente en partner(s) gaan uitvoeren zijn benoemd in het overzicht.
- Een tweetal grafieken met de aard van de kosten per programma. Ook hier is een onderscheid gemaakt tussen de bestedingen door de gemeente en de financiële bijdragen aan partner(s). De verdeling van de bijdragen aan verschillende partner(s) is weergegeven.
- Een tabel met een specifieke uitwerking van de samenlevingsagenda voor 2018. De tabel geeft inzicht in de te bereiken effecten per programma ‘wat willen we bereiken?’ en ‘wat gaan we daarvoor doen in 2018?’. Ook hier vindt u het onderscheid tussen de inspanningen door de gemeente en partner(s).
- Een tabel ‘wat mag het kosten?’ geeft inzicht in de lasten en baten van het betreffende programma. De lasten en baten zijn gespecificeerd naar de verschillende producten binnen het programma.

Programma 1: Samenleven in Alblasserdam

Samenleven in Alblasserdam

Wat willen wij bereiken?
Gewenst maatschappelijk effect

Maatschappelijke ondersteuning:
Inwoners participeren naar vermogen, zijn zelfredzaam en leveren een actieve bijdrage aan de samenleving.

Jeugd:
Jeugdigen in Alblasserdam groeien gezond en veilig op en krijgen kansen zich te ontwikkelen en mee te doen naar vermogen.

Participatiewet:
Afstand tot de arbeidsmarkt verkleinen voor mensen met een beperking en ouderen.

Effect indicatoren:

Monitor sociaal / OCD; vierjaarlijks

- Aandeel met weinig kracht
- Aandeel dat mantelzorgt
- Aandeel met onvoldoende contacten
- Aandeel dat vrijwilligerswerk doet
- Overige indicatoren

Dienst G&J; jaarlijks & OCD; vierjaarlijks

- % jongeren dat sociale steun ervaart van vrienden/familie
 - % jongeren dat goede ouder/kind relatie ervaart thuis
 - % 12 t/m 18 jarigen dat eigen gezondheid als (heel) goed ervaart
- CBS; jaarlijks**
- % kinderen tot 18 jaar dat gebruik maakt van jeugdhulp

Afdeling RMO; jaarlijks

- Percentage groep 3'ers (= mensen met een lage verdien capaciteit) dat werkzaam is in Alblasserdam

Prestaties (indicatoren)

	Gemeente	Maatschappelijke partners	Gemeente	Maatschappelijke partners	Gemeente	Maatschappelijke partners
Prestaties:	1. Stimuleren en monitoren transformatie	Afspraken:	1. Stimuleren en monitoren transformatie	Afspraken:	1. Verbetering positie ouderen op arbeidsmarkt	Afspraken:
	2. Verdere lokale inbedding	1. Regionaal Maatwerk via SO WMO	2. Verdere lokale inbedding	1. Regionaal Maatwerk via SO jeugd	2. Stimuleren van opname groep 3'ers binnen leerwerkbedrijf-constructies, bijvoorbeeld Smile, Tro Tardi, zorgaanbieders	1. Begeleiding meer Alblasserdamse WSW-ers door partners
	3. Budget neutraal	2. Uitvoering via SWA	3. Budget neutraal	2. Uitvoering via CJG		2. Lokaal project via Stichting 50+ Drechtsteden:
	4. Vangnet meest kwetsbaren	3. Start innovatieve pilots		3. Start innovatieve pilots		3. Innovatieve pilots

Wat gaan wij daarvoor doen?
Prioriteiten

WMO uitvoeringsprogramma	Clïënt-ondersteuning	Brugcoach leerlingen groep 8 naar VO	Monitoren lokale inbedding / innovatieve pilots	Deelname regionaal programma Arbeidsmarkt	Aanpak armoedebeleid
Stimuleren en monitoren lokale inbedding	Versterken netwerk / pilots, Participand	Jongeren-participatie, Route 22	Versterken lokale jeugddomein	Deelname project participatieplaatsen in leerwerkbedrijven	Lokaal project Actieplan 50+ werkt

Samenleven in Alblasserdam

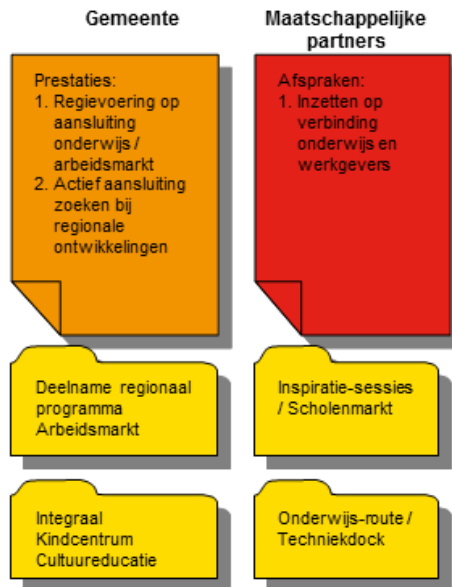
Wat willen wij bereiken?
Gewenst maatschappelijk effect

Effect indicatoren:

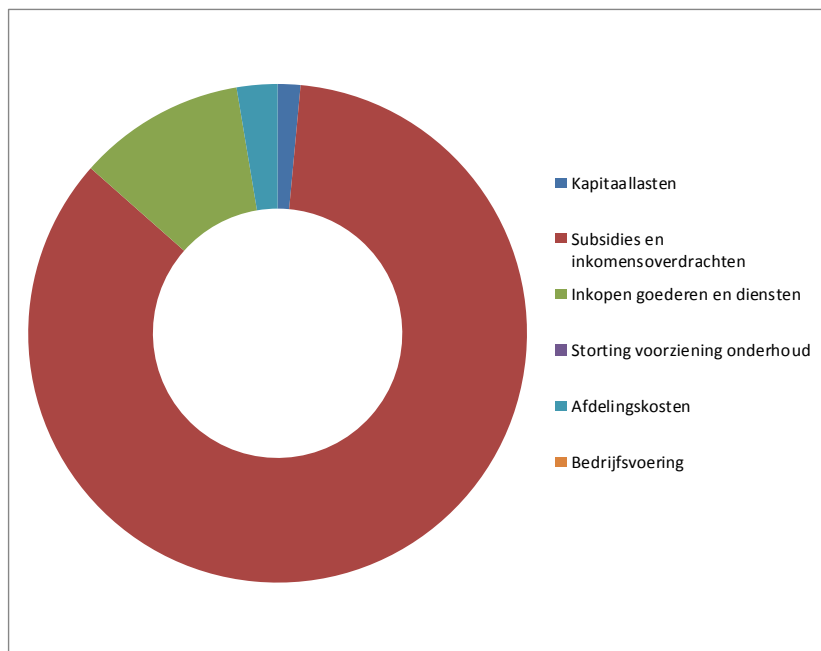
- Dienst G&J & OCD; jaarlijks**
- Werkgelegenheidsontwikkeling Alblasserdam, andere regio's en Nederland
 - Percentage voortijdig schoolverlaters
 - Instroom gediplomeerde schoolverlaters / vanuit uitkering bij regionale bedrijven
 - Belangstellingspercentage voor technische richting Voortgezet Onderwijs

Prestaties (indicatoren)

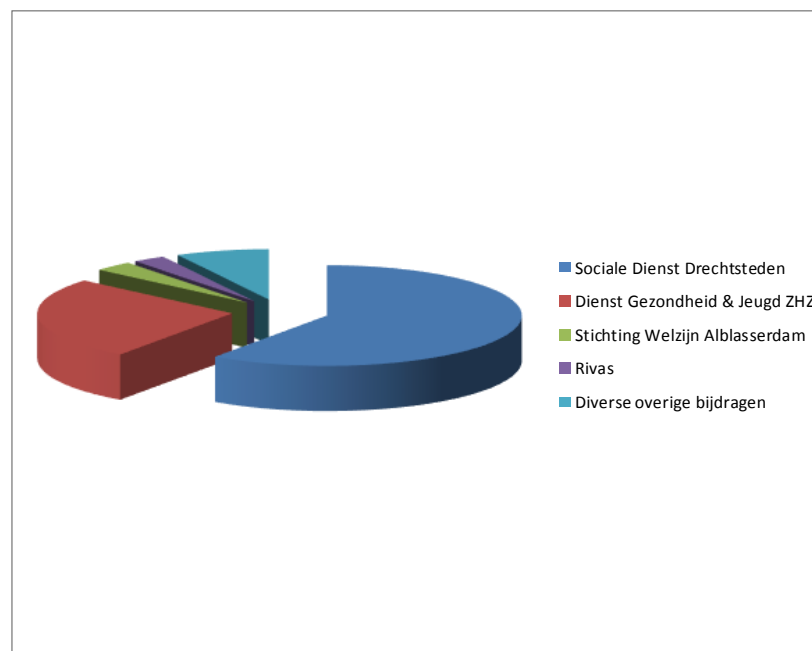

Samenleven in Alblasserdam

Wat mag het kosten?

Bijdragen aan 'Maatschappelijke partners'

Kapitaallasten	€	328.000
Subsidies en inkomensoverdrachten	€	18.931.000
Inkopen goederen en diensten	€	2.414.000
Storting voorziening onderhoud	€	-
Afdelingskosten	€	587.000
Bedrijfsvoering	€	-
College B&W, raad en griffie	€	-
Totaal	€	22.260.000

Sociale Dienst Drechtsteden	€	11.308.000
Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ	€	5.028.000
Stichting Welzijn Alblasserdam	€	618.000
Rivas	€	511.000
Diverse overige bijdragen	€	1.466.000
Totaal	€	18.931.000

Wat willen wij bereiken en wat gaan wij daarvoor doen in 2018?

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Samenhang in het sociale domein: Jeugd, AWBZ/ Wmo, Participatiewet (Dorien Zandvliet / Peter Verheij)	Een samenhangende operationele uitvoering binnen het sociale domein, voor en met de samenleving.	<p>De gemeente brengt als regievoerder partijen samen vanuit de netwerkbenadering. Wij zetten ons in om het sociaal dorpsnetwerk te versterken en nieuwe initiatieven te laten ontstaan die de verschillende opgaven binnen het sociale domein met elkaar verbinden waarbij wij het accent zullen leggen op preventie.</p> <p>Dit gaan wij o.a. doen door het organiseren van netwerkklunches en themabijeenkomsten. We hebben een aantal locaties zoals het gerenoveerde gemeentehuis en het Raadhuisplein benoemd als ontwikkelplekken voor ontmoeting en DOK12 als centrale toegang (wachtkamer) voor zorg en ondersteuning. We gaan met de grotere stichtingsbesturen in gesprek om het gebruik van elkaars ruimten te bevorderen en leggen dit vast in een convenant. We gaan de Wmo-adviesraad doorontwikkelen tot een brede adviesraad voor het sociaal domein (Wmo, jeugd en participatie).</p>	<p>Sleutelrollen binnen het netwerk zijn belegd bij Stichting Welzijn Alblasserdam (SWA), Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en SMILE. We zien dat partijen in het dorp steeds meer werken vanuit een integrale benadering. Samen met de SDD en een aantal lokale partners gaan wij in 2018 aan de slag met het voorkomen en bestrijden van armoede (convenant en sluitende aanpak).</p> <p>Inmiddels zijn er verschillende leerwerkbedrijven binnen Alblasserdam, die al dan niet samen arrangementen aanbieden ten behoeve van zwakkere groepen in de samenleving (Helpende Handen, Wooncadans en SMILE).</p> <p>Het ParticiPand (Lelsstraat) zal zich ook in 2018 verder doorontwikkelen. Een aantal partners is actief in het ondersteunen van kwetsbare inwoners, een ander deel zorgt voor economische opleving.</p>

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Jeugdhulp en AWBZ/Wmo (Dorien Zandvliet)	De transformatie van de zorg vormgeven met daarbij als uitgangspunt dat de burger vanuit zijn of haar eigen kracht op effectieve en betaalbare ondersteuning kan rekenen, de gemeente heeft daarbij een stimulerende rol richting de samenleving en maatschappelijke partners.	<p>In 2018 zullen wij ons, conform het vastgestelde beleidsrijk transitiearrangement (BRTA) en het Wmo beleidsplan 2015-2018 richten op het uitvoeren van de Jeugdwet en de Wmo met de volgende uitgangspunten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bieden van zorgcontinuïteit • budgetneutrale uitvoering • lokale inbedding • het voortzetten van de transformatie <p>Daarnaast starten wij in samenwerking met de SDD en de maatschappelijke partners (bv de leerwerkbedrijven Wooncadans en Helpende Handen) pilots die het mogelijk maken dat steeds meer inwoners langer zelfstandig kunnen blijven wonen (Hulp bij het doen van boodschappen, het opknappen van het tuintje etc).</p> <p>Voor het jeugdveld starten wij de pilot aanbod 18 min / 18 plus in samenwerking met de SDD, het CJG , de onderwijsorganisaties, de leerwerkbedrijven en de zorgaanbieders. Kern van de pilot is een soepele overgang voor jongeren van jeugd naar volwassenheid.</p>	Partners als Rivas, Vivenz, Stichting Jeugdteams, Jeugd-Punt en Stichting Welzijn Alblasserdam leveren een bijdrage aan de transformatie in de zorg en ondersteuning. Daarnaast leveren de Serviceorganisatie Jeugd en de Serviceorganisatie Wmo (SDD) resp. jeugdhulp en maatwerkvoorzieningen aan Alblasserdamse inwoners binnen de vastgestelde kaders in het BRTA en Wmo-beleidsplan.
Maatschappelijke ondersteuning (Dorien Zandvliet)	<p>Kwetsbare inwoners in Alblasserdam krijgen, al dan niet vanuit het eigen netwerk, ondersteuning zodat men tenminste</p> <ul style="list-style-type: none"> • zichzelf in en om huis kan redden • kan komen waar hij wil en • naar eigen behoefte contacten kan onderhouden. 	<p>In 2017 is, onder invloed van de toenemende vraag, het aantal cliëntondersteuners uitgebreid en, samen met het maatschappelijk werk (voorheen Rivas), ondergebracht bij Vivenz. In 2018 willen wij meer bekendheid geven aan deze functie (o.a. als ondersteuning van inwoners bij het keukentafelgesprek).</p> <p>Daarnaast willen we de samenwerking tussen de partners uit ons Sociaal Dorpsnetwerk verder verbeteren met als doel kwetsbare inwoners de juiste ondersteuning te bieden. De inzet van Helpende Handen als aanvulling op huishoudelijke ondersteuning via de SDD is hier een concreet voorbeeld van.</p>	Vivenz is als werkgever van de cliëntondersteuners meegegaan in de verbeterde samenwerking met partners binnen het CJG/sociaal dorpsnetwerk. Zij zijn inmiddels aangesloten bij de Gebruikersgroep voor herontwikkeling van Dok12 (Voorheen: Dorpswinkel).

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Participatiewet (Peter Verheij)	Doelstelling van de wet is om mensen in staat te stellen deel te nemen aan het arbeidsproces op basis van hun verdien capaciteit. Hierdoor kunnen meer mensen, in de geest van de participatiemaatschappij, meedoen aan werk en sociale verbanden.	De in 2015 ingevoerde Participatiewet wordt voor wat betreft werk en inkomen uitgevoerd door de SDD. In 2018 zal nadrukkelijk geïnvesteerd worden op de verbinding tussen regionale en lokale activiteiten die gericht zijn op de uitvoering van deze wet. Lokaal zal de nadruk komen te liggen op beschut werk, ontwikkeling van garantiebannen, taalstages (voor statushouders) en natuurlijk de zorg voor de groep met een verdien capaciteit van < 50% WML. Voor de lokale inzet kan ook gebruik gemaakt worden van de in 2017 toegekende ESF subsidie.	De publiekrechtelijke partner is de SDD, die het onderdeel 'werk en inkomen' uitvoert. Daarnaast is de SDD de partner als het gaat om het in beeld brengen van de groep met een lage verdien capaciteit, de statushouders en de kandidaten voor beschut werk. Verder wordt samengewerkt met private partners die een rol spelen in de scholing (Da Vinci College), ontwikkeling en inzet van mensen voor maatschappelijk nuttige taken, met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (leerwerkbedrijven). Aan de leerwerkbedrijven is gevraagd zich verder te ontwikkelen tot 'sociaal ondernemer'. Voor de groep 50+ is de stichting 50+ ingezet die vijf bijeenkomsten wederom zal organiseren in 2018.
Asielzoekers/Statushouders (Dorien Zandvliet)	Het rijk legt de gemeente een halfjaarlijkse taakstelling huisvesting statushouders op. We willen op een zo goed mogelijke manier voldoen aan deze wettelijke verplichting. In Alblasserdam wonen betekent ook in Alblasserdam leven en meedoen. We helpen de statushouders om zelfredzaam en zelfstandig te worden.	In 2018 zal naar verwachting aan 15 statushouders huisvesting aangeboden worden. De taakstelling voor 2017 betrof 28 statushouders. Hiervoor wordt regionaal samengewerkt in de Projectgroep Statushouders. Voor de coaching huisvesting statushouders verleent de gemeente subsidie aan VluchtelingenWerk. Via de startmodule van de SDD krijgen statushouders zo snel mogelijk na aankomst in de Drechtsteden voorlichting over o.a. inburgering, werk & inkomen, gezondheid. Daarna volgen ze verplicht een inburgeringscursus en start de lokale maatschappelijke begeleiding via Vluchtelingenwerk, Sihva, taalervaringplekken en opleidingen.	Het Centraal Opvangorgaan Asielzoekers (COA) koppelt statushouders aan de gemeente en is het aanspreekpunt tot de huisvesting is afgehandeld. VluchtelingenWerk regelt de coaching huisvesting statushouders en verantwoordt zich in kwartaalrapportages i.v.m. door haar ontvangen subsidie. Woonkracht10 voorziet in geschikte woningen voor de statushouders. Dienstverlening Drechtsteden zorgt voor de administratieve afhandeling van de huisvesting statushouders. In regionale overleggen vindt afstemming plaats. VluchtelingenWerk neemt een deel van de maatschappelijke begeleiding op zich, hiervoor ontvangt ze aanvullende subsidie. Sihva organiseert diverse activiteiten voor statushouders. Da Vinci College en Helpende Handen zorgen voor onderwijs en stage.
Onderwijs (Arjan Kraijo / Dorien Zandvliet)	Wij willen een doorgaande leerlijn realiseren voor leerlingen van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs. Daarnaast willen we dat Alblasserdamse leerplichtige kinderen gebruik maken van onderwijs dat bij hen past. De inzet is dat iedere Alblasserdamse jongere het onderwijs verlaat met een startkwalificatie.	Ook in 2018 gaan we verder met het project Brugcoach. Maximaal 20 kinderen kunnen per jaar binnen het project Brugcoach worden begeleid. Vastgesteld is dat het project zijn vruchten afwerpt. Scholen, ouders en kinderen zijn tevreden.	De dagelijkse leiding van het project wordt in handen gegeven van Tribus Pro. Tribus pro is een praktijk in Alblasserdam voor jeugd, opvoedhulp en psychosociale hulpverlening. Zij hebben zich de laatste jaren bewezen als kundige Brugcoaches. De samenwerking met de andere Brugcoaches blijft gelijk.

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Onderwijs (Arjan Kraijo)	Wij willen de doorgaande leerlijn van voorschoolse voorzieningen naar primair onderwijs behouden en bevorderen.	Per 1-1-2018 worden kinderopvang en peuteropvang geharmoniseerd. Vanaf dat moment ontvangen tweeverdieners voor peuteropvang kinderopvangtoeslag via de belastingdienst. Een- en geenverdieners kunnen aanspraak maken op een gemeentelijke subsidieplaats. Daarnaast blijft de gemeente verantwoordelijk voor peuters die (een kans op) onderwijsachterstand hebben.	Alle peuteropvang valt in 2018 onder de Wet Kinderopvang. De aanbieders voldoen aan de wettelijke kwaliteitseisen, dit wordt door de inspecteurs van de Dienst Gezondheid en Jeugd gecontroleerd. De aanbieders blijven samen met hun onderwijspartners en de gemeente werken aan de doorgaande lijn en resultaatafspraken.
Onderwijs (Arjan Kraijo)	Waarborgen toekomstbestendigheid basisonderwijs, onder meer via huisvesting.	Huisvesting dient ondersteunend en faciliterend te zijn aan het geven van adequaat onderwijs. Vanuit dat perspectief zijn we met de schoolbesturen in overleg over de vraag hoe we vanuit de onderscheidene verantwoordelijkheden gezamenlijk zorg kunnen dragen voor een passende en toekomstbestendige onderwijshuisvesting voor de eerstkomende 15 jaar via een Integraal Huisvestingsplan. Dit betreft een breed spectrum, variërend van het renoveren van de oudere schoolgebouwen tot het mogelijk volledig doordecentraliseren van de onderwijshuisvesting. Het overleg wordt bemoeilijkt door het vooralsnog uitblijven van de door de besturenorganisaties (VNG, PO-raad en VO-raad) gevraagde aanvullende wet- en regelgeving op het gebied van onderwijshuisvesting. De demissionaire status van het kabinet is daar mede debet aan. Er wordt een start gemaakt met de fysieke realisatie van het Integraal Kindcentrum De Twijn. De gemeente treedt op als bouwheer en levert het gebouw in 2019 in eigendom aan PIT kinderopvang en onderwijs.	Vanuit een gedeelde verantwoordelijkheid leveren de schoolbesturen een inhoudelijke bijdrage aan de discussie over een adequate lokale onderwijshuisvesting dan wel kindcentra en verstrekken de gemeente inzicht in hun onderhoudsplannen. Het periodiek huisvestingsoverleg is gepositioneerd binnen het reguliere Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO). De inbreng van de schoolbesturen en gemeente moet in 2018 leiden tot een breed gedragen huisvestingsplan. Naast initiatiefnemer van de vorming van het Integraal Kindcentrum betaalt PIT kinderopvang en onderwijs de gemeente een koopsom voor de levering van het gebouw.

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Onderwijs en arbeidsmarkt (Arjan Kraijo / Peter Verheij)	Wij willen een goede verbinding tussen onderwijs en ondernemers, zodat de benodigde vakmensen in onze regio te vinden zijn voor werkgevers en werknemers een baan kunnen vinden. Dit geldt zowel voor het primair als het voortgezet onderwijs. We willen bereiken dat meer leerlingen kiezen voor een technische opleiding in het vervolgonderwijs.	De Techniek- en Onderwijsroute en is een structurele activiteit om de drie O's (Onderwijs, Overheid en Ondernemers) te verbinden. In die hoedanigheid worden deze ook in 2018 weer georganiseerd. Gestart wordt met een netwerkbijeenkomst voor VMBO' ers in het examenjaar. Deze leerlingen worden in contact gebracht met werkgevers en uitgedaagd om zichzelf te profileren op de arbeidsmarkt.	De Techniek- en Onderwijsroute en de netwerkbijeenkomst worden georganiseerd in nauwe samenwerking met het VMBO van het Willem de Zwijgercollege en De Lage Waard, Ondernemersvereniging Papendrecht, de Ondernemers Kring Alblasserdam, Konekto (bemiddelaar voor maatschappelijke stages voor scholieren) en de gemeente Papendrecht.
Arbeidsmarkt (Peter Verheij)	Kansrijk Alblasserdam	De ontslagronde bij Nedstaal heeft geleerd dat er een grote mismatch bestaat tussen de profielen van werkzoekenden en de beschikbare vacatures. Via BBL opleidingen in het Participand, uitgevoerd door het DaVinci College worden mensen via de BBL stage gebracht naar (lokale) vacatures (bestaande en toekomstige), op deze manier kan een "warme" sollicitatie plaatsvinden. De BBL opleidingen zijn gericht op kansrijke beroepen met name in de zorg en de techniek. Daarnaast zal een inspanning gepleegd worden om aan de gemeentelijke investeringen hoge eisen te stellen op het gebied van duurzaamheid en milieu. Deze eisen dragen bij aan de ontwikkeling van werkgelegenheid op een hoger niveau. Bovendien zullen de lokale opleidingsmogelijkheden voor wat betreft uitstroom gekoppeld worden aan de bedrijven die de gemeentelijke investeringen uit gaan voeren.	In 2018 zal veel inzet gepleegd moeten worden op de medewerking van de partners. Het verbinden van investeringen, bedrijven en onderwijs zal leiden tot het gewenste netwerk van partners dat een aanzienlijke bijdrage moet gaan leveren aan de verbetering van de arbeidsmarkt.
Arbeidsmarkt (Peter Verheij)	Wij willen in het kader van de Participatiewet actief zicht hebben op de Wsw'ers in Alblasserdam en hen zo veel als mogelijk in Alblasserdam aan het werk krijgen.	In het periodiek overleg regionaal en de samenwerking met SMILE lokaal zetten wij ons in om het aantal Wsw'ers dat in de eigen gemeente aan het werk kan uit te breiden.	SMILE heeft zich ingezet voor de begeleiding van (meer) Wsw'ers in Alblasserdam. Op dit moment zijn circa 42 SW medewerkers gedetacheerd in hun eigen dorp. Door ook de groep beschut binnen hieraan te verknopen zal dit aantal nog verder toenemen. De eerste beschutte werkplekken worden in 2018 verwacht.

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Arbeidsmarkt (Peter Verheij)	Wij willen de positie van ouderen op de arbeidsmarkt verbeteren.	Wij zetten ons vanaf 2016 in om werkloze Alblasserdammers extra ondersteuning te bieden in het zoeken en vinden van werk en zijn hierover in gesprek met de Stichting 50+ Drechtsteden.	Er wordt een PR campagne gevoerd via 'actieplan 50+ werkt': <ul style="list-style-type: none"> • Presentaties aan werkgeversverenigingen; • Meedenken met werkgevers over de inzet van ervaren coaches aan jongere medewerkers of medewerkers met een afstand tot de arbeidsmarkt; • Organiseren van symposia; • Vrijwillig ondersteuning bieden aan projecten waar het bedrijfsleven bij vertegenwoordigd is, bijvoorbeeld Duurzaamheidsfabriek, Havenproject Rotterdam, Banenmarkten etc. Een en ander heeft inmiddels geleid tot uitstroom naar werk voor circa 7 mensen. In 2018 wordt dit beleid voortgezet.
Arbeidsmarkt (Peter Verheij)	Wij willen meer (leer)werk- en stageplaatsen met het accent maritieme techniek, zowel in het primair als voortgezet onderwijs.	In 2016 is een eerste begin gemaakt met het aanbieden van MBO opleidingen in Alblasserdam. De leerlingen (doorgaans met een afstand tot de arbeidsmarkt) lopen stage in de verschillende leerwerkbedrijven, maar ook bij het bedrijfsleven. Wij hebben vraag en aanbod bijeengebracht door het leggen van een verbinding tussen onderwijs en bedrijfsleven, o.a. via de Onderwijsroute en Techniekdock. Door ook het gemeentelijk investeringsbeleid hieraan te verbinden zal er meer ruimte ontstaan voor stageplaatsen bij de bedrijven waar de uitvoering is ondergebracht.	Vanuit de ondernemers is belangstelling om hieraan deel te nemen. Door de uitbreiding van het aantal leerwerkbedrijven is ook het aantal stageplekken toegenomen waar leerlingen gebruik van kunnen maken voor zover een stage in een bedrijf niet mogelijk is.

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Jong en oud in Alblasserdam (Dorien Zandvliet)	Wij willen jongeren actief betrekken bij grote ontwikkelingen in Alblasserdam via jeugdparticipatie. Dit doen wij aan de hand van thema's zoals (maatschappelijke) voorzieningen en in samenwerking met de Jeugdgemeenteraad en Jeugd-Punt.	<p>In de tweede helft van 2017 is een start gemaakt met het project Route 22 dat gaat over de toekomst van Alblasserdam. De jeugdigen van nu zijn de eerste bewoners van de 22ste eeuw. Hoe kijken zij dan terug? Wat heeft Alblasserdam vanuit het perspectief van jongeren nodig in 2017 tot 2022 zodat de jongeren van nu zich de toekomstige ambassadeurs van Alblasserdam voelen? De naam Route 22 staat voor het feit dat mensen pas rond hun 22e volgroeid zijn zowel fysiek als mentaal. En de afslag van de A15 naar Alblasserdam is ook nummer 22. In 2018 willen we een integrale agenda Route 22 opleveren.</p> <p>In het kader van route 22 willen we in de toekomst alle baby's in Alblasserdam een warm welkom heten. We onderzoeken de mogelijkheid om de aanstaande ouders een zogenaamde babybox te geven. 1 op de 9 baby's in Nederland start in een armoede situatie. Idee achter deze box is dat alle baby's in Alblasserdam dezelfde start krijgen.</p>	Route 22 wordt gevormd door input van de jeugd zelf, maar ook van ondernemers, woningstichting, zorginstellingen, sport en cultuur. We willen een expertgroep samenstellen met mensen werkzaam in het onderwijs, met mensen van het (kerkelijk) jeugdwerk, met actieve vrijwilligers om vorm te geven aan een integraal programma gebaseerd op de wensen van een ieder. We zoeken daarbij naar "ambassadeurs" voor Route 22.

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Kwetsbare Ouderen / Kwetsbare inwoners (Dorien Zandvliet)	Alblasserdam is een prettige leefomgeving, waar kwetsbare inwoners zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Daarnaast willen wij de kennis en levenswijsheid van ouderen binnen ons dorp benutten.	<p>In 2018 hebben we aandacht voor (langer) zelfstandig thuis wonen voor kwetsbare inwoners (kwetsbare ouderen, GGZ / Beschermd wonen doelgroep), niet alleen vanuit maatschappelijk maar ook vanuit ruimtelijk oogpunt. Onder andere wordt in dit kader bekeken welke aanpassingen gedaan kunnen worden om het bewegen en ontmoeten in de buitenruimte voor ouderen te stimuleren. Wij trekken samen op met de Drechtsteden bij beleid en uitvoering rond de thema's "langer zelfstandig thuis" en "Beschermd thuis wonen".</p> <p>Wij zetten ons in voor de doelgroep 50+ om hen te ondersteunen bij het vinden van betaald werk of vrijwilligerswerk.</p>	<p>De SDD en SWA zijn belangrijke partners als het gaat om het bieden van informatie, ondersteuning en activering waardoor ouderen of met een GGZ / Beschermd wonen indicatie (langer) zelfstandig thuis kunnen wonen, maar ook als het gaat om communicatie naar de doelgroep over het tijdig treffen van maatregelen om zelfstandig te kunnen blijven wonen. Onder meer via het signalerend huisbezoek SWA wordt hier aandacht aan gegeven. Zij werken hierbij samen met de gemeente, Wmo-loket (SDD) en Dienst Gezondheid en Jeugd, maar ook met lokale partners als Rivas, Waardeburgh, Yulius, ASVZ, Helpende handen en Wooncadans.</p> <p>De SWA organiseert in 2018 een 55+ beurs. De gemeente zal dit initiatief ondersteunen.</p> <p>Vanuit de stichting 50+ worden er regelmatig bijeenkomsten georganiseerd in Alblasserdam. Hoewel de stichting in de bijeenkomsten nadrukkelijk aandacht besteedt aan het belang van vrijwilligerswerk, als is het maar om stilstand en achteruitgang te voorkomen, wordt nog geen concreet beroep gedaan op deze doelgroep om hun expertise in te zetten. In 2018 zal hier meer aandacht aan besteed worden door hun hulp te vragen o.a. in het ondersteunen van startende ondernemers en andere activiteiten waar hun ervaring op een juiste wijze tot zijn recht kan komen.</p>
Gezondheid: DOK 12 (Arjan Kraijo)	Het uitbouwen van Dok 11 in een voorziening op het snijvlak van zorg en welzijn. Het realiseren van deze fysieke ontwikkeling, waar mogelijk zorgwoningen onderdeel van uitmaken, en de samenwerking tussen de partijen in de eerstelijns gezondheidszorg en de nulde lijn. Hierin willen wij ook het concept van een dorpswinkel vormgeven.	De gemeente heeft een regisserende, faciliterende en aanjagende rol bij het realiseren van deze voorziening. In 2017 is de visie DOK 12 "Op weg naar integrale samenwerking" vastgesteld. In 2018 gaan we met onze partners verder met het voorbereiden van de uitbreiding van DOK 12 (gebruikersgroep). Door het wegvallen van Woonkracht10 als hoofdontwikkelaar zijn wij in 2017 op zoek gegaan naar een alternatief hiervoor. We willen de uitbreiding van DOK 11 zien in het perspectief van integrale gebiedsontwikkeling van de Parallelweg e.o. (inclusief Fatimakkerk, De Twijn en KDO).	In de gebruikersgroep zullen wij met partners als Rivas, Stichting Jeugdteams, Vivenz, Yulius en Stichting Welzijn Alblasserdam samen met de eerstelijns plannen maken over inrichting en samenwerking binnen DOK 12 (voorheen: Dorpswinkel).

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Positieve gezondheid: Preventieprogramma "Alles is gezondheid" (Dorien Zandvliet)	Bevorderen van de gezondheid van mensen en voorkomen van chronische klachten. Prominente aandacht voor preventie in de gezondheidszorg. Op peil houden van de gezondheidsbescherming en nieuwe bedreigingen keren.	Het stimuleren en versnellen van het belang van preventie in de dagelijkse aanpak door: Focus op welbevinden en mensen mee laten doen Stimuleren van de cultuurverandering in de gezondheidszorg. Actieve verbinding wordt gezocht tussen sport- en spelen. Dit doen we onder andere door de actieve beweegplekken in de wijken hierin te betrekken evenals de programma's van de sportverenigingen. (Nota sporten en bewegen)	Partners, zoals Dienst Gezondheid en Jeugd, SWA, CJG en huisartsen gaan werken aan het tot stand brengen van een culturomslag in de eigen organisaties om daarmee de voorgenomen verandering te operationaliseren.

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Gezondheid algemeen (Dorien Zandvliet, Peter Verheij, Arjan Kraijo)	Als gemeente willen wij een gezonde leefomgeving waarborgen. Externe factoren (bodemverontreiniging, drinkwater, luchtkwaliteit) mogen geen risico's opleveren voor de gezondheid van inwoners.	<p><i>Bodemverontreiniging West-Kinderdijk</i></p> <p>In 2018 blijven wij nadrukkelijk in gesprek met de provincie Zuid-Holland om zo spoedig mogelijk duidelijkheid te krijgen over de ernst en risico's van de bodemverontreiniging ter plaatse van West-Kinderdijk. Dit doen wij samen met gemeente Molenwaard. Wij waken over zorgvuldige communicatie van externe partijen naar onze inwoners.</p> <p><i>PFOA in de bodem</i></p> <p>PFOA is een hulpstof die wordt gebruikt bij de productie van teflon. In de periode 1970 – 2012 heeft DuPont/Chemours uit Dordrecht deze stof uitgestoten, waarna deze stof in de regio is neergeslagen op de bodem, waarschijnlijk ook in Alblasserdam. In 2018 gaan wij aan de slag met de uitkomsten van het bodemonderzoek dat in het najaar van 2017 wordt uitgevoerd naar de omvang van het gebied waarin PFOA is neergeslagen in de bodem van de regio en in Alblasserdam. Naar alle waarschijnlijkheid betreft het lage concentraties aan PFOA die alleen betrekking hebben op het hergebruik van grond en geen gezondheidsrisico's opleveren.</p> <p>De gemeente denkt mee met regionale partners met betrekking tot het formuleren van beleid voor hergebruik van grond. Begin 2018 zullen wij dit beleid vaststellen. Wij zien erop toe dat op dit dossier zorgvuldige communicatie naar onze inwoners plaatsvindt.</p> <p><i>Drinkwater</i></p> <p>We willen dat de kwaliteit van ons drinkwater gewaarborgd blijft. Om dit te bereiken voeren wij gesprekken met partijen om de lozing van onder andere GenX van de chemische industrie te verminderen.</p>	<p>De omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid coördineert de bodemonderzoeken die worden uitgevoerd. Daarnaast communiceert de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid met de bewoners en belanghebbenden.</p> <p>OZHZ adviseert de betrokken gemeenten aan de hand van de onderzoeksresultaten. Samen met externe partijen zorgen zij voor de ontwikkeling van kennis op dit gebied.</p> <p>Door OZHZ wordt beleid opgesteld met betrekking tot het hergebruik van grond in de regio.</p> <p>Oasen heeft beroep aangetekend tegen de lozingsvergunning die DuPont/Chemours heeft ingediend.</p>

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Sociale cohesie (Dorien Zandvliet)	Locaties als Landvast, het MFC Maasplein en de bibliotheek zijn de ontmoetingsplekken in ons dorp ter ondersteuning en bevordering van de sociale cohesie, daarnaast kijken we naar andere plekken in het dorp die hieraan kunnen bijdragen. Bijvoorbeeld de openbare 'huiskamers' van Alblasserdam, het Scheldeplein en Raadhuisplein, die zowel een fysieke als sociale transformatie zullen ondergaan. Het Scheldeplein moet een plek worden waar buurtbewoners zich thuis voelen en waar sociale doelstellingen in het kader van de decentralisaties kunnen worden bereikt.	In 2018 gaan wij verder in gesprek met netwerkpartners als Landvast, MFC Maasplein/SMILE, BSSA en de bibliotheek over de bijdrage die zij leveren ter bevordering van de sociale cohesie en het gebruik van ontmoetingsruimte (convenant). Het gemeentehuis en Raadhuisplein en Scheldeplein zullen in 2018 worden verbouwd tot huiskamer of centrale ontmoetingsplek van het dorp. Wij willen de samenwerking tussen partners binnen het MFC en de sociale programmering m.b.t. de buurt vanuit het MFC Maasplein in 2018 bevorderen.	<u>Landvast</u> fungeert als dorps huis voor ontmoetingen en activiteiten. Landvast stelt een meerjarig onderhoudsplan op. Ook heeft Landvast een rol bij de centrumontwikkeling en recreatie/toerisme. In 2018 zal met Landvast een nieuwe exploitatieovereenkomst worden aangegaan. Voor wijkgebonden activiteiten en het stimuleren van ontmoeting wordt gebruikgemaakt van MFC Maasplein en andere locaties in de wijk, zoals bijvoorbeeld ParticiPand. Voor het bevorderen van de samenwerking tussen partners binnen het MFC en de sociale programmering m.b.t. de buurt zien wij een belangrijke rol voor de sociaal makelaar van SWA. De bibliotheek brengt vanuit haar rol als informatieknoppunt de netwerkpartners samen.
Participatie en netwerken (Dorien Zandvliet)	In 2018 zijn nieuwe vormen van participatie en netwerken duidelijk zichtbaar, die zorg voor elkaar stimuleren en faciliteren en waarbij beperkingen zoveel mogelijk worden weggenomen en kwetsbare groepen inwoners worden ondersteund.	Om de participatie van inwoners te stimuleren zijn wij in 2017 in samenwerking met o.a. Dordrecht gestart met de vorming van een dorpsambassade: een netwerk van creatieve inwoners en startende ondernemers (dorpsmakers). Dit heeft in 2017 een aantal nieuwe initiatieven opgeleverd (zie bijdrage partners). Het streven is om dit netwerk te versterken en verschillende initiatieven aan elkaar te verbinden. Daarnaast zijn we regelmatig in gesprek met geloofsgemeenschappen (diaconaal platform en overleg voorgangers) en het Cultureel netwerk. Ook stimuleren wij buurtpreventie initiatieven.	Partners als Stichting Welzijn Alblasserdam, SMILE, Waardeburgh en Rivas hebben een belangrijke rol in het faciliteren van zorg voor elkaar en het stimuleren van participatie. De SWA zal het werkveld wonen en leven doorontwikkelen, omdat de participatiesamenleving brengt met zich mee dat de sociale verbanden, die dicht bij huis gevonden kunnen worden een steeds grotere rol spelen in het kader van de zelfredzaamheid. De sociaal makelaar van SWA ondersteunt en verbindt de dorpsmakers en hun initiatieven. De volgende initiatieven zijn reeds ontstaan: De Bonte Molen (Souburgh), EetMee (Postduif) en Kindergroep m.b.t. autisme. De locatie ParticiPand en de daar gevestigde partners hebben bijgedragen aan het ontstaan van initiatieven en nieuwe (informele) netwerken.
Participatie en netwerken (Jaap Paans)	Als gemeente zijn wij faciliterend bij het tot stand brengen van innovatie en kennisdeling in de samenleving tussen partners en tussen partners en de gemeente.	In navolging van de gesprekken in 2016 en de gezamenlijke bijeenkomst in 2017 met de vier grote stichtingsbesturen in Alblasserdam t.w. Landvast, BSSA, SMILE en SWA, komen de gemeente en genoemde stichtingsbesturen op hun verzoek 1x per jaar bij elkaar. De gemeente heeft hierbij een faciliterende rol.	De vier stichtingsbesturen hebben aangegeven samen met de gemeente 1x per jaar een bijeenkomst te willen organiseren voor onderlinge kennisdeling, waarbij zij de agendapunten aanleveren aan de gemeente. Daarnaast zullen de stichtingsbesturen elkaar zelf opzoeken.

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Cultuur (Dorien Zandvliet)	Basisschoolleerlingen maken tijdens hun schoolloopbaan op verschillende manieren kennis met cultuureducatie/cultuurhistorie (muziek/dans/beeldend), binnen en buiten schooltijd.	In 2018 willen wij onze cultuurnota herijken. Daarin willen we educatie op het gebied van cultuur en erfgoed (cultuurhistorie op scholen) verder ondersteunen.	Wij zullen leden van het cultureel netwerk betrekken bij de herijking van de cultuurnota. Ook zullen wij hen vragen deel te nemen aan bijeenkomsten van en rond de Dorpsambassade (een netwerk van jonge lokale creatieve ondernemers). Cultuurhistorie is één van de speerpunten voor Cultuureducatie in de periode 2017-2020 dat gefinancierd wordt door de rijksregeling Cultuureducatie met Kwaliteit. Diverse partners zijn hiermee aan de slag (zie onderstaand).
Cultuurhistorie (Dorien Zandvliet)	Cultuur(historie) als vast onderdeel in het lesprogramma op de basisscholen.	We willen educatie op het gebied van cultuur en erfgoed (cultuurhistorie op scholen) ondersteunen en maken ons sterk om het vastgestelde archeologiebeleid en het beschermd dorpsgezicht incl. de beeldbepalende panden en de monumenten te vatten in een les. Onze doelstelling is dat elke leerling in Alblasserdam voordat hij/zij naar het voortgezet onderwijs gaat een les heeft gevolgd over de geschiedenis van Alblasserdam.	Door de combinatiefunctionaris cultuur wordt in samenwerking met ToBe., de historische vereniging en de AWN een aantal lessen specifiek gericht op cultuurhistorie in Alblasserdam voorbereid. Cultuurhistorie is één van de speerpunten voor Cultuureducatie in de periode 2017-2020 dat gefinancierd wordt door de Rijksregeling Cultuureducatie met Kwaliteit.

Wat mag het kosten?

Samenleven in Alblisserdam													
		2018			2019			2020			2021		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
380	Uitkeringen SDD	6.294	4.258	-/- 2.036	6.188	4.258	-/- 1.930	6.082	4.258	-/- 1.824	5.976	4.258	-/- 1.718
385	Sociale werkvoorzieningen. *)	1.703	51	-/- 1.652	1.670	51	-/- 1.619	1.636	51	-/- 1.585	1.603	51	-/- 1.552
390	Maatschappelijke ondersteuning *)	4.767	245	-/- 4.522	4.791	282	-/- 4.509	4.661	-	-/- 4.661	4.657	-	-/- 4.657
395	Jeugd *)	5.772	59	-/- 5.713	5.788	59	-/- 5.730	5.866	59	-/- 5.807	5.892	59	-/- 5.833
396	Participatie	321	-	-/- 321	286	-	-/- 286	211	-	-/- 211	211	-	-/- 211
400	Vreemdelingen	119	-	-/- 119	70	-	-/- 70	70	-	-/- 70	70	-	-/- 70
410	Gezondheid	134	-	-/- 134	134	-	-/- 134	134	-	-/- 134	134	-	-/- 134
420	Kunst en cultuur	1.474	-	-/- 1.474	707	-	-/- 707	595	-	-/- 595	595	-	-/- 595
455	Onderwijs Algemeen	1.670	80	-/- 1.590	1.657	80	-/- 1.577	1.651	80	-/- 1.570	-0	80	-/- 1.557
460	Huisvesting onderwijs	7	-	-/- 7	7	-	-/- 7	6	-	-/- 6	1.637	-	-/- 6
	Totaal programma	22.260	4.693	-/- 17.566	21.298	4.730	-/- 16.568	20.911	4.448	-/- 16.463	20.780	4.448	-/- 16.332
	Mutaties reserves	-	862	862	-	24	24	-	-	-	-	-	-
	Totaal programma na bestemming	22.260	5.555	-/- 16.704	21.298	4.754	-/- 16.544	20.911	4.448	-/- 16.463	20.780	4.448	-/- 16.332

*) Inclusief de lasten van de decentralisaties participatiewet (385 Sociale werkvoorzieningen), AWBZ/WMO (390 maatschappelijke ondersteuning) en jeudzorg (395 Jeugd).

Programma 2: Actief in Alblasserdam

Actief in Alblasserdam

**Wat willen wij bereiken?
Gewenst maatschappelijk effect**

Effect indicatoren:

Bron: OCD
- Rapportcijfer voor ondernemersklimaat
- Tevredenheid ondernemers dienstverlening gemeente

BRON: PM
- Aantal overnachtingen: hotel, camper, passanten jachthaven in Alblasserdam
- Ontwikkeling werkgelegenheid in toeristisch/recreatieve sector. Alblasserdam versus Nederland
- Gebruik en tevredenheid Lammetjeswiel

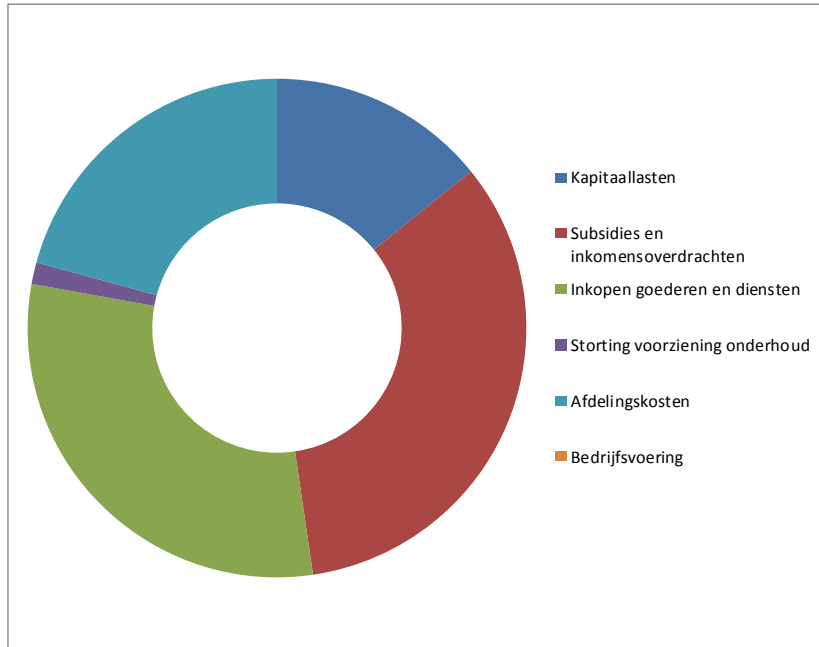
Dienst G&J; jaarlijks & OCD; vierjaarlijks
- % van de bevolking dat sport
- % deelname vrijwilligerswerk bij sportvereniging
- % lidmaatschap organisatie of vereniging
- ervaren gezondheid

Prestaties (indicatoren)

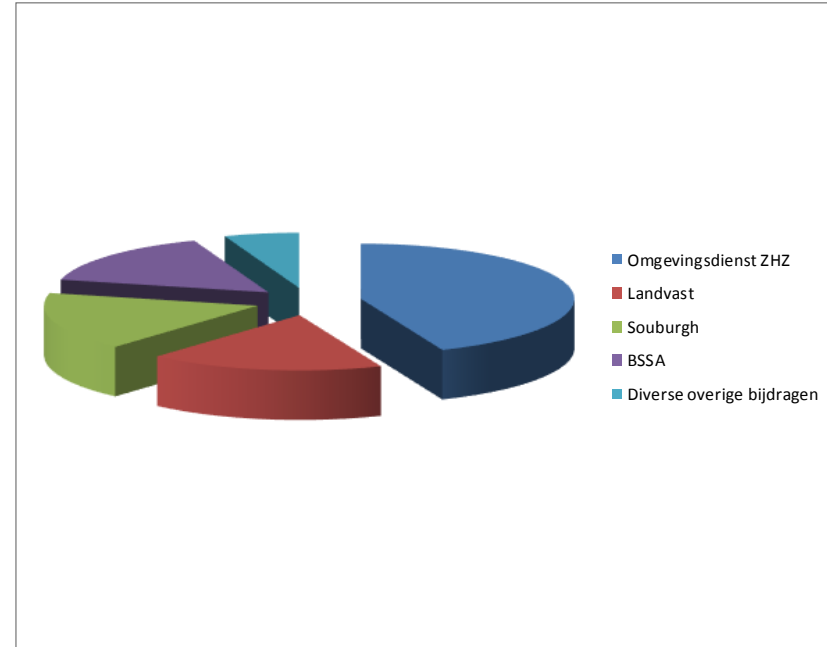
	Gemeente	Maatschappelijke partners	Gemeente	Maatschappelijke partners	Gemeente	Maatschappelijke partners
Prestaties (indicatoren)	Prestaties: 1. Faciliteren ondernemerschap 2. Uitvoeren Strategische agenda 3. Uitvoeren inkoopbeleid dat lokale ondernemingen stimuleert	Afspraken: 1. Input leveren aan en uitvoering geven aan strategische agenda 2. Uitvoering ondernemersfonds	Prestaties: 1. Regievoering op proces toeristische ontwikkelingen Havengebied en Kinderdijk 2. Integrale visievorming: lokaal en regionaal	Afspraken: 1. Bijdrage aan visievorming 2. Inbreng maatschappelijke initiatieven 3. Leveren financiële bijdrage	Prestaties: 1. Sporten en bewegen in verenigingsverband stimuleren 2. Faciliterende rol sporthal Molenzicht 3. Nota sport & bewegen	Afspraken: 1. Functioneren verenigingen en sportstichting BSSA 2. Voorbereiden bouw sporthal door Stichting Sporthal Molenzicht 3. Uitvoeren activiteiten
Wat gaan wij daarvoor doen? Prioriteiten	Stimuleren / uitvoering strategische agenda	Uitvoering geven aan Strategische agenda	Havengebied, afronding Lammetjeswiel Waterdriehoek	Ontwikkeling bezoekerscentrum	Nota sport & bewegen	Sporthal Molenzicht
	Inkoopkalender Overlegtafels, ontmoetingen	Ondernemersfonds	Entreezone Gebiedsvisie Kinderdijk Molen Souburgh	Visitormanagement Regionale investeringsagenda/ Groeiagenda	Inzet combinatiefunctionarissen	Bijdragen nota sport & bewegen

Actief in Alblasserdam

Wat mag het kosten?

Bijdragen aan 'Maatschappelijke partners'

Kapitaallasten	€	755.000
Subsidies en inkomensoverdrachten	€	1.784.000
Inkopen goederen en diensten	€	1.605.000
Storting voorziening onderhoud	€	75.000
Afdelingskosten	€	1.105.000
Bedrijfsvoering	€	-
College B&W, raad en griffie	€	-
Totaal	€	5.324.000

Omgevingsdienst ZHZ	€	781.000
Landvast	€	318.000
Souburgh	€	305.000
BSSA	€	279.000
Diverse overige bijdragen	€	101.000
Totaal	€	1.784.000

Wat willen wij bereiken en wat gaan wij daarvoor doen in 2018?

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Recreatie, toerisme en vrije tijd Havengebied (Arjan Kraijo)	Alblasserdam is een van de knooppunten in een regionaal recreatief-toeristisch netwerk. Tot dit netwerk behoren de Waterdriehoek en de Alblasserwaard. Ons knooppunt willen wij optimaliseren. De drie kernwaarden rust en stilte, cultuurhistorie en authenticiteit zijn leidraad voor het optimaliseren van ons knooppunt, zoals omschreven in de beleidsvisie recreatie en toerisme. Wij zetten de samenwerking met andere overheden en partijen voor het Managementplan Werelderfgoed Kinderdijk, de AV-regio Groen en Waterdriehoek voort.	<p>De beleidsvisie recreatie en toerisme is door de gemeenteraad vastgesteld in mei 2017. In deze visie is een doorkijk opgenomen voor een mogelijke uitvoeringsagenda, met activiteiten onder 5 speerpunten. Structurele financiering hiervoor is niet voorzien. In 2018 wordt aangevangen met het faciliteren van ondernemers en andere partijen binnen de recreatieve en toeristische sector. Een cursus gastheerschap voor recreanten en toeristen wordt opgezet.</p> <p>De verschillende toegangspoorten tot het Werelderfgoed Kinderdijk (auto-, OV-, water- en camperpoorten) worden uitgewerkt. Alblasserdam werkt met SWEK en de gemeente Molenwaard samen aan de ontwikkeling van een digitaal platform Customer Journey voor sturing van bezoekersstromen. Met de gemeente Molenwaard en de provincie wordt voorts gewerkt aan een zogeheten gebiedsperspectief Kinderdijk e.o., waarin het Werelderfgoed en de genoemde vervoerslogistiek centraal staan.</p>	<p>Gemeenten Molenwaard en Ridderkerk, SWEK en ondernemers werken samen met de gemeente Alblasserdam voor een goede onderlinge afstemming en uitwerking van de toegangspoorten Werelderfgoed Kinderdijk.</p> <p>Coalitiepartners vanuit de Waterdriehoek (Drechtsteden, Dordrecht Marketing, Provincie Zuid-Holland, Waterschap, Dordrecht, SWEK, Biesbosch, VVV) dragen bij aan de uitwerking en cofinanciering van projecten uit het Meerjarenprogramma Waterdriehoek.</p> <p>Samenwerkingspartners Molenwaard en SWEK dragen bij aan de integrale ontwikkeling en beheer van het Werelderfgoed Kinderdijk en het omliggende gebied. Verder draagt de provincie Zuid-Holland bij aan het opstellen van het een zogeheten gebiedsperspectief Kinderdijk e.o.</p>
Recreatie en toerisme Lammetjeswiel (Arjan Kraijo)	Het Lammetjeswiel wordt in samenwerking met gebruikers en jongeren ontwikkeld tot een aantrekkelijk recreatiegebied voor onze inwoners. Hierdoor ontstaat een heringericht Lammetjeswiel naar wens van betrokkenen.	<p>In 2017 is de Stichting Lammetjeswiel opgericht en aan de slag gegaan. Lammetjeswiel is deels al heringericht. In 2018 vindt afronding plaats.</p> <p>Jaarlijks wordt de vinger aan de pols gehouden en is er een evaluatiemoment.</p>	De werkafspraken hebben vorm gekregen. De Stichting Lammetjeswiel hanteert deze afspraken bij het organiseren van activiteiten.

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Sport (Arjan Kraijo)	Alblasserdammers hebben een gezonde en actieve levensstijl. Sport en bewegen zien we hierbij als stimulans voor sociale cohesie, gezondheid, opgroeien en vrijwilligersinzet.	<p>De gemeente wil zo veel mogelijk inwoners de voordelen van een actief, sociaal en gezonder leven laten ervaren. Wie meer sportief en actief is blijft langer gezond en vitaal. Daarom zorgt de gemeente voor goede (basis)voorzieningen en een directe leefomgeving die uitnodigt tot een actieve en gezonde levensstijl. Vandaar dat de nota een grote mate van samenhang vertoont met en een bijdrage verleent aan het gemeentelijk gezondheidsbeleid.</p> <p>Dit jaar zal in het teken staan van de uitvoering van de nieuwe nota sporten en bewegen. De gemeente heeft hierbij afwisselend een ondersteunende, faciliterende en stimulerende rol. Deze verschillende rollen worden ingevuld door middel van de inzet van de sportconsulent en de combinatiefunctionarissen.</p> <p>Daarnaast scheidt de gemeente voorwaarden waarbinnen het de verenigingen mogelijk wordt gemaakt om te functioneren. Daarbij worden in het kader van het nieuwe tarievenbeleid maatschappelijke activiteiten gesubsidieerd.</p> <p>De gemeente maakt na realisatie van de nieuwe sporthal op Molenzicht gebruik van deze hal voor het bewegingsonderwijs van de Kinderdijkse scholen.</p>	<p>De bekostiging van de combinatiefunctionarissen vindt deels plaats door middel van cofinanciering door de scholen en de verenigingen.</p> <p>Sportverenigingen hebben de primaire verantwoordelijkheid voor het functioneren van de vereniging en het uitvoeren van de diverse (maatschappelijke) activiteiten.</p> <p>Stichting Sporthal Molenzicht geeft een sportzaal van de nieuwe sporthal in medegebruik aan de Kinderdijkse scholen. Hiervoor is een overeenkomst gesloten voor een periode van 40 jaar.</p>

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Faciliteren ondernemerschap (Peter Verheij)	Vanuit eigen rol en verantwoordelijkheid wordt samen met het lokale bedrijfsleven een strategische agenda opgesteld. Doel: kennis delen, van elkaars expertise gebruikmaken en van elkaar leren.	Blijvend inzetten op de strategische agenda en aanvullen waar opportuun. Concreet betekent dit: <ul style="list-style-type: none"> • Doorontwikkelen ondernemersfonds. Blijvend enthousiasmeren van ondernemers om hier gebruik van te maken. Evalueren eerste twee jaar. • Verder doorvoeren collectieve beveiliging op Vinkenwaard en Hoogendijk nav de pilot op Nieuwland Parc. • Verbeteren openbare veiligheid winkelgebied centrum Alblaserdam door het realiseren van dekkende camerabeveiliging in het gebied. • Traject De Nieuwe Winkelstraat met stakeholders in het centrum. Komen tot actieplan en in gezamenlijkheid uitvoeren hiervan. 	Blijvende input van OKA, OV De Noord, Makado, Dam-Plantage en Scheldeplein en de ZZP-groep op strategische agenda, prioriteitstelling en bijdrage aan uitvoering van de strategische agenda. Ook het ondernemersfonds is hier een partij in.
Faciliteren ondernemerschap (Peter Verheij)	Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) staat bij vele ondernemers al jaren (prominent) op de agenda. Dergelijke initiatieven worden zichtbaar(der) gemaakt. De betreffende ondernemers worden als ambassadeurs gezien welke collega-ondernemers kunnen stimuleren en inspireren om hetzelfde te doen. Dit te stimuleren en waarderen zal het positieve proces versterken.	Op de overlegtafel inbrengen bij de gebruikersraad/OV de Noord. In samenspraak bekijken van de mogelijkheden voor het starten van een ambassadeursprogramma voor het stimuleren en waarderen van maatschappelijke betrokkenheid.	In samenspraak met gebruikersraad/OV de Noord de mogelijkheden bekijken.

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Faciliteren ondernemerschap (Peter Verheij)	De inzet is het waarborgen van goede en veilige bedrijventerreinen ('schoon, heel en veilig') om daarmee een goed ondernemersklimaat te ondersteunen.	Via het ondernemersfonds kunnen de ondernemers op de bedrijventerreinen zelf extra collectieve maatregelen financieren zoals camerabeveiling. In navolging van de pilot op Nieuwland Parc is hier ook sprake van op Vinkenwaard en Hoogendijk. Faciliteren in aanvraag provinciale planvormingssubsidie voor bedrijventerreinen voor 2018. Dit kan bijv. voorzien in het voortzetten van parkmanagement. Inzet op goede samenwerkingsverbanden (ondernemers, politie, brandweer, beveiligingsbedrijf) op de terreinen, snelle opvolging van actiepunten die voortkomen uit de overleggen en korte lijnen binnen het gemeentehuis.	De werkgroep KVO-B komt minimaal iedere drie maanden bijeen en bestaat uit vertegenwoordiging van de bedrijventerreinen, politie, brandweer en gemeente. Daarnaast structureel overleg met de gebruikersraad.
Faciliteren ondernemerschap (Peter Verheij)	Waar mogelijk worden bij de inkoop van diensten lokale ondernemingen uitgenodigd om de verbindingen tussen ondernemen en lokale overheid te versterken. Wij zijn transparant over onze gemeentelijke opdrachten, bijvoorbeeld via onze website. Door de gemeentelijke opdrachten op de website te communiceren zullen lokale partijen pro-actiever kunnen reageren.	Inkoopkalender wordt ook in 2018 maandelijks gepubliceerd op de website. Tevens wordt de inkoopkalender middels de digitale nieuwsbrief onder de aandacht gebracht van de ondernemers.	Geen.
Faciliteren ondernemerschap (Peter Verheij)	Duurzame inkoop van producten en diensten wordt nagestreefd.	In 2018 gaat de aanbesteding van het nieuwe gemeentehuis spelen. Vanaf het begin en blijvend betrekken lokale ondernemers bij dit traject.	Samenwerking met Bureau Inkoop van de Drechtsteden voor benodigde expertise.

Wat mag het kosten?

		Actief in Alblasserdam											
		2018			2019			2020			2021		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
110	Weekmarkt	70	32	-/- 38	70	32	-/- 38	70	32	-/- 38	69	32	-/- 37
120	Economie	194	-	-/- 194	169	-	-/- 169	169	-	-/- 169	169	-	-/- 169
130	Ruimtelijke en stedelijke ontwikkeling	445	-	-/- 445	382	-	-/- 382	382	-	-/- 382	381	-	-/- 381
140	Volkshuisvesting	154	1	-/- 153	154	1	-/- 153	154	1	-/- 153	154	1	-/- 153
160	Bouw- en sloopvergunningen	911	316	-/- 595	911	316	-/- 595	886	265	-/- 621	886	265	-/- 621
170	Woonwagenzaken	705	-	-/- 705	46	-	-/- 46	46	-	-/- 46	45	-	-/- 45
345	Vastgoed	982	535	-/- 447	961	537	-/- 424	957	538	-/- 419	948	538	-/- 410
425	Sport	763	248	-/- 515	767	248	-/- 519	742	248	-/- 494	742	248	-/- 494
430	Sportcomplexen en gymnastieklokalen	863	198	-/- 665	853	180	-/- 673	843	180	-/- 663	833	180	-/- 653
440	Recreatie en toerisme	191	16	-/- 175	152	16	-/- 136	140	16	-/- 124	140	16	-/- 124
445	Accomodaties	45	12	-/- 33	45	12	-/- 33	45	12	-/- 33	45	12	-/- 33
	Totaal programma	5.324	1.358	-/- 3.966	4.511	1.341	-/- 3.171	4.434	1.291	-/- 3.143	4.413	1.291	-/- 3.122
	Mutaties reserves	-	702	702	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Totaal programma na bestemming	5.324	2.060	-/- 3.264	4.511	1.341	-/- 3.171	4.434	1.291	-/- 3.143	4.413	1.291	-/- 3.122

Programma 3: (Be)leef in Alblasserdam

(Be)leef in Alblasserdam

Wat willen wij bereiken?
Gewenst maatschappelijk effect

Effect indicatoren:

OCD

- Beleving van het centrum
- Oordeel ondernemers over openbare ruimte
- Schaalscore fysieke voorzieningen
- Tevredenheid van inwoners over de processtappen tijdens de visievorming (via bewonerspanel)

GDI index; jaarlijks

- Gemeentelijke duurzaamheidsindex, waaronder gezondheid, hernieuwbare energie, energiegebruik, water, financiële weerbaarheid

DCMR; jaarlijks

- Gegevens meetpunt
- Ervaren luchtkwaliteit door bewoners

Prestaties (indicatoren)

	Gemeente	Maatschappelijke partners	Gemeente	Maatschappelijke partners	Gemeente	Maatschappelijke partners
Prestaties (indicatoren)	<p>Prestaties:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Voorbereiden deelprojecten centrumhart 2. Start Raadhuis (-plein) 3. Herinrichting Scheldeplein 4. Lammetjeswiel 	<p>Afspraken:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Maatschappelijk initiatief tonen 2. Actief meedoen: Kennis en expertise inbrengen 	<p>Prestaties:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Duurzaamheid vormt onderdeel van dagelijkse besluitvorming 	<p>Afspraken:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Inbreng expertise 2. Uitwisseling expertise 	<p>Prestaties:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Uitvoeren maatregelen Actieplan 2. Voldoen aan de wettelijke norm 	<p>Afspraken:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Afspraken met GGD en DCMR over inspanningsverplichting 2. Activeren burgers en bedrijven voor leveren bijdrage(n)

Wat gaan wij daarvoor doen?
Prioriteiten

Lammetjeswiel afronden, Fase 1 Havengebied, uitvoering Scheldeplein	Inbreng en uitvoering initiatieven	Uitvoeren duurzaamheids-agenda	Overleg met partners continueren	Programma luchtkwaliteit uitvoeren	Uitvoering geven aan actieplan
Raadhuis(plein) / Cortgene	Bochalen en Wipmolen door ontwikkelaars	Duurzaam inkopen Energiestrategie Deltaprogramma	Afspraken vastleggen en uitvoeren		

(Be)leef in Alblasserdam

Wat willen wij bereiken?
Gewenst maatschappelijk effect

Effect indicatoren:

CROW normen; jaarlijks
- Meting beeldkwaliteit volgens CROW normen

OCD; tweejaarlijks
- Monitor veiligheid

Prestaties (indicatoren)

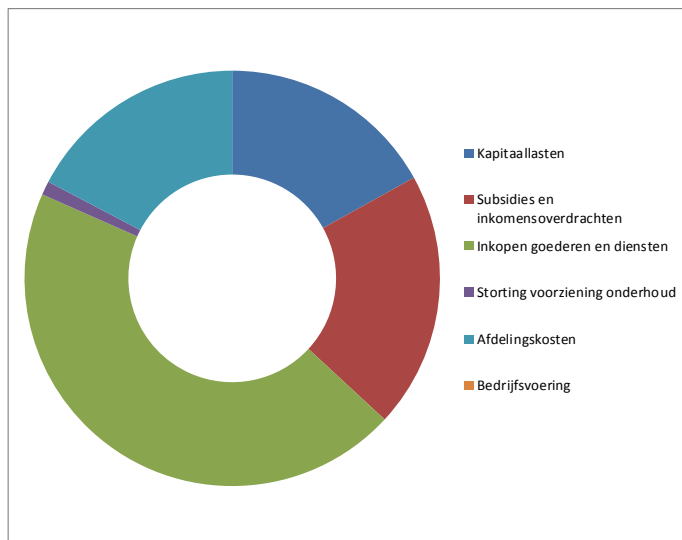
	Gemeente	Maatschappelijke partners	Gemeente	Maatschappelijke partners
Prestaties (indicatoren)	Prestaties: 1. Uitvoeren dagelijks beheer en onderhoud volgens beeldkwaliteit 2. Uitvoeren van reconstructies straten of buurten 3. Nader onderzoek speelvoorzieningen	Afspraken: 1. Bewoners en bedrijven aan voorkant betrekken bij reconstructies 2. Input bewoners en kinderen onderzoek naar speelvoorzieningen	Prestaties: 1. Uitvoeren Kadernota integrale veiligheid 2. Opstellen handhavingsbeleid	Afspraken: 1. Uitvoeren veiligheidsplan met netwerkpartners op gebied van veiligheid

Wat gaan wij daarvoor doen? Prioriteiten

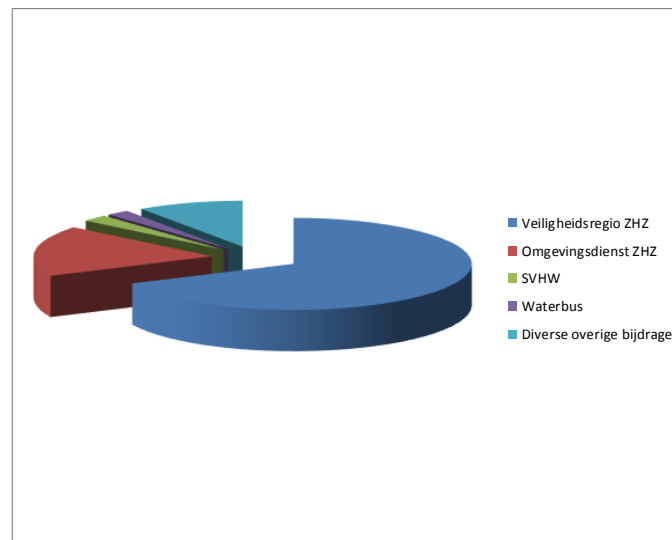
Uitvoering investeringsplan 2017-2020	Bewoners-avonden	Uitvoeringsplan Integrale veiligheid	Buurttoezicht Horecaconvenant
GVVP, Nota sport & bewegen Fietspad Dijkint Verkeersveiligheid	Werkgroepen met bewoners, bedrijven en kinderen	Handhavingsbeleid Onderzoek veiligheid in het uitgaansgebied	Verbinden camerapunten

(Be)leef in Alblasserdam

Wat mag het kosten?

Bijdragen aan 'Maatschappelijke partners'

Kapitaallasten	€ 1.711.000
Subsidies en inkomensoverdrachten	€ 2.013.000
Inkopen goederen en diensten	€ 4.517.000
Storting voorziening onderhoud	€ 108.000
Afdelingskosten	€ 1.747.000
Bedrijfsvoering	€ -
College B&W, raad en griffie	€ -
Totaal	€ 10.096.000

Veiligheidsregio ZHZ	€ 1.369.000
Omgevingsdienst ZHZ	€ 360.000
SVHW	€ 48.000
Waterbus	€ 42.000
Diverse overige bijdragen	€ 194.000
Totaal	€ 2.013.000

Het totaal van de lasten voor mutaties reserves voor het programma (Be)leef in Alblasserdam bedraagt € 12.248.000. Dit bedrag is inclusief een overboeking naar de balans van mutaties in het onderhanden werk van de grondexploitaties van € 2.152.000. In bovenstaande grafiek is het totaal van deze lasten, exclusief de overboeking naar de balans voor de grondexploitaties weergegeven: € 10.096.000.

Wat willen wij bereiken en wat gaan wij daarvoor doen in 2018?

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Visie op centrumontwikkelingen (Arjan Kraijo)	Over een periode van circa tien jaar willen we een aantrekkelijk centrum realiseren Trefwoorden: huiskamer, uitnodigend, aandacht voor elkaar en klein en vriendelijk van hoogwaardige kwaliteit. De ontwikkeling vormt een nauwe verknoping tussen het sociale en het fysieke domein en is nauw verbonden met andere ontwikkelingen in Alblasserdam.	<p>De lijnen van de visie zijn bekend. Op inhoud vindt verbreding, verdieping en verbinding tussen de diverse projecten plaats.</p> <p>Er is een extern adviseur aangetrokken die toeziet op de samenhang tussen de diverse deelprojecten en gevraagd en ongevraagd advies geeft op allerlei ontwikkelingen die in het gebied plaatsvinden.</p> <p>Het definitief ontwerp voor het Raadhuisplein en omgeving is in 2017 vastgesteld. Op verzoek van de gemeenteraad wordt nog onderzocht of en op welke wijze inpassing van een hellingbaan naar het terrein van Landvast kan plaatsvinden. Het (her)plaatsen van de vlaggenmasten met verlichting wordt meegenomen in de uitvoering van het plein.</p>	Bewoners, ondernemers, winkeliers en maatschappelijke instellingen tonen initiatief en zijn partners in de ontwikkeling van het centrum. Zij krijgen een centrale rol in de uitvoering in de vorm van eigenaarschap.
Visie op centrumontwikkelingen Scheldeplein (Peter Verheij) Raadhuisplein (Arjan Kraijo)	Het Raadhuisplein en het Scheldeplein worden de huiskamer van Alblasserdam waar veel gebeurt, in en voor de wijk en voor Alblasserdam als geheel.	<p>In 2018 wordt het heringerichte Scheldeplein opgegeleverd. Voor ontmoeting en activiteiten (huiskamer) is er een relatie gelegd met het Lammetjeswiel en het nieuwe Raadhuisplein met als doel om de sociale interactie in het gehele dorp te versterken. Wij trekken samen op met onze partners (activiteitencommissie) bij het maken van een brede sociale programmering en faciliteren een goede communicatie hierbij (Activiteiten-agenda op gemeentelijke website en facebook).</p>	Hierbij wordt samenwerking gezocht met de Wijkkerngroep Kinderdijk en onze netwerkpartners (gebruikersgroep) binnen het MFC Maasplein en SWA.

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Ontwikkeling havengebied (Arjan Kraijo)	De gemeente stelt in afstemming met de centrumvisie nieuwe ambities vast voor de ontwikkeling van het Havengebied van Alblasserdam. Op basis hiervan worden marktpartijen actief uitgenodigd met de gemeente in gesprek te gaan om tot een haalbare en passende ontwikkeling van het gebied te komen. Er is een duidelijke samenhang met de centrumontwikkeling, de Entreezone én de beleidsvisie Recreatie en Toerisme.	In 2017 is het document Nieuwe ambities voor de Haven van Alblasserdam vastgesteld. Voor de lange termijn wordt een ontwikkelstrategie opgesteld om het 'wat' (de ambitie) om te zetten in een 'hoe' (realisatiestrategie). Voor de korte termijn is onderzocht waarmee gestart kan worden. In 2018 worden een aantal ondernemersinitiatieven gefaciliteerd. Ook komen er zichtbare resultaten in de buitenruimte van het havengebied (bijvoorbeeld Shuttleservice, pop-up's voor horeca, kunst- en ontmoeting en verrijdbare plantenbakken voor moestuinen) die enerzijds de meerwaarde van de ontwikkeling van het havengebied voor de Alblasserdammers direct duidelijk maakt, en ook naar (toekomstige) ondernemers en onze strategisch partners in de regio uitstraalt dat het de gemeente serieus is met deze ontwikkeling.	Inhoudelijk bijdragen aan de nieuwe ambities voor de Haven door middel van ondernemersinitiatieven en gemaakte afspraken in het Visitormanagementdocument Entreezone.

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Wonen (Arjan Kraijo)	De gemeente geeft invulling aan de regionale ambities op het gebied van wonen. Deze ambities vloeien voort uit de (nieuwe) Regionale woonvisie. Deze ambities richten zich naast het faciliteren van de autonome groei en het bieden van passende huisvesting voor alle doelgroepen, ook op het verhogen van de aantrekkelijkheid van de Drechtsteden, door zowel in te zetten op een aanvullende kwantitatieve groei als door het realiseren van onderscheidende woonmilieus op top locaties.	<p>De ambities op het gebied van wonen beslaan verschillende marktsegmenten. Per segment wordt samengewerkt met verschillende partners.</p> <p>De gemeente onderschrijft de woonvisie van de Drechtsteden. Enerzijds om de autonome (lokale) bevolkingsgroei op te vangen, anderzijds versterkt de extra groeiambitie de economische en sociale structuren.</p> <p>Een aantrekkelijk en kwalitatief goed woonaanbod is essentieel om een schaa sprong te realiseren. Hierbij richten wij ons op het vasthouden van mensen met een oorsprong in Drechtsteden en het aantrekken van hoger opgeleiden en huishoudens met een hoger inkomen naar de Drechtsteden. Naast een kwantitatieve opgave betekent dit investeren in woonkwaliteit, diverse woonmilieus en duurzaamheid.</p> <p>Na vaststelling van de (nieuwe) regionale woonvisie, zal de gemeente in 2018 door middel van een lokale uitvoeringsparagraaf, de betekenis voor Alblasserdam concretiseren.</p> <p>Voor wat betreft de realisatie van woningen in het middel dure en dure segment heeft de gemeente vooral een faciliterende rol en wordt samengewerkt met wisselende partners.</p>	<p>Met de toenemende ambitie rond het realiseren van onderscheidende woonmilieus en het bedienen van het middel dure en dure segment, komen accenten anders te liggen. Binnen Alblasserdam zien we dynamiek rond Mercon-Kloos, het Havengebied en diverse kleinschalige particuliere initiatieven. Hierbij is het zaak om vanuit onze faciliterende rol in samenspraak met ontwikkelende partijen te komen tot een passend programma met daarnaast aandacht voor onder meer duurzaamheid en ruimtelijke kwaliteit.</p> <p>Voor 2018 zullen prestatieafspraken (PALT) gemaakt worden met Woonkracht10. Hierin worden afspraken gemaakt tussen de gemeente en Woonkracht10 omtrent de realisatie van onze ambities op het gebied van wonen, voor zover het segmenten betreft welke binnen het werkgebied van Woonkracht 10 liggen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan betaalbare woningen voor jongeren en jonge gezinnen en de realisatie van levensloopbestendige woningen.</p>
Wonen (Arjan Kraijo)	De gemeente stimuleert in samenwerking met Woonkracht10 en mogelijk private partijen de bouw van levensloopbestendige woningen. Toegewerkt wordt naar voldoende aanbod van deze woningen in 2018 en verder in Alblasserdam.	Bij actuele ontwikkelingen wordt ook in 2018 aandacht gevraagd voor de bouw van levensloopbestendige woningen.	Met Woonkracht10 en mogelijk private partijen worden ook in 2018 afspraken gemaakt over de toename van levensloopbestendige woningen bijvoorbeeld door nieuwbouw en renovatie/aanpassing van de bestaande voorraad.

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Cultuurhistorie (Dorien Zandvliet)	Het streven blijft het aantal gemeentelijke monumenten uit te breiden. In samenwerking met andere overheden en maatschappelijke partners wordt de oeverkwaliteit (vanuit de erfgoedlijn Waterdriehoek) bekeken en aangepakt..	De panden die in aanmerking komen voor de status gemeentelijk monument in procedure brengen. Realiteitszin wordt toegevoegd door een minimaal onderhoudsniveau te bepalen voor in ieder geval de gemeentelijke eigendommen op de lijst. Het op de agenda houden van het onderwerp oeverkwaliteit in de erfgoedlijn van de waterdriehoek.	De Erfgoedcommissie en de Historische Vereniging kunnen een rol spelen bij het enthousiasmeren van eigenaren van woningen die als gemeentelijk monument zouden kunnen worden aangewezen; Provincie en andere partners werken samen aan de oeverkwaliteit. &M. Zie ook water, Deltaprogramma (portefeuille Arjan Kraijo).
Duurzaamheid (Arjan Kraijo)	Er wordt werk gemaakt van duurzaamheid. De gemeente geeft invulling aan de regionale ambities op het gebied van duurzaamheid. De gemeente heeft een voorbeeldfunctie en toont betrokkenheid via een concreet programma. Het college maakt duurzaamheid onderdeel van besluitvorming en handelt daar ook naar. Innovaties op gebied duurzaamheid leiden tot ontstaan nieuw soort bedrijvigheid	De gemeente stimuleert, faciliteert, vervult een voorbeeldfunctie en creëert bewustwording binnen de vastgestelde (hoofd)thema's: <ul style="list-style-type: none"> - Circulaire economie - Duurzaam en multifunctioneel inrichten van gebouwen en de buitenruimte - Duurzame inkoop en aanbesteding - Van fossiele energie naar groene energie De gemeente zal dit zo veel mogelijk doen in samenwerking met partners binnen de gemeente en in de regio. Voor 2018 staat een tussenevaluatie en bijstelling van De Duurzaamheidsagenda 2016-2020 geprogrammeerd. Na vaststelling van de bijgewerkte duurzaamheidsagenda, zal de gemeente in 2018 de betekenis voor Alblasserdam concretiseren.	Maatschappelijke initiatieven voor een duurzamer Alblasserdam worden gestimuleerd. De gemeente, inwoners en de ondernemers werken hierin samen. Lokale bedrijven en bewoners leveren hun bijdrage ondermeer op het gebied van energiebesparing en energie opwekking (zonnepanelen). Lokale bedrijven kunnen daarnaast een bijdrage leveren middels advisering. Bewoners van de gemeente kunnen zich ook blijven melden bij de gemeente met duurzame ideeën, onder andere via de website

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Luchtkwaliteit (Arjan Kraijo)	Gewerkt wordt aan het creëren van een gezondere leefsituatie door een voortvarende aanpak waarbij burgers, bedrijfsleven en maatschappelijke partners actief worden betrokken.	<p>De stuurgroep Luchtkwaliteit van de gemeenteraad begeleidt de uitvoering van het in 2017 vastgestelde implementatieplan Actieprogramma Luchtkwaliteit. Een eerste set van acties en maatregelen wordt uitgevoerd om te voldoen aan de geldende normen en ter verdere verbetering van de luchtkwaliteit richting de advieswaarden voor een gezonde lucht.</p> <p>De werking van de luchtzuiveringsinstallatie langs de Ruigenhil zal worden geoptimaliseerd.</p> <p>De agendering en bewustwording van de luchtkwaliteit zal worden versterkt o.a. door het plaatsen van een kunstwerk (River Art).</p> <p>Onderzoek wordt ingesteld naar effecten van openstelling van de Torenbrug en naar het schoner maken van de verkeersstromen in Alblasterdam.</p> <p>Communicatie rondom luchtkwaliteit wordt geïntensiveerd om burgers en bedrijven bewust te maken van hun eigen bijdrage aan de luchtkwaliteit (via diverse mediaplatforms en gerichte campagnes (bv. houtstook/BBQ).</p>	<p>Het meetpunt beheerd door DCMR op de Dam/Ruigenhil monitort continu de luchtkwaliteit. Periodiek wordt over de meetresultaten gerapporteerd.</p> <p>Het meetpunt wordt ingezet om effectmetingen uit te voeren.</p> <p>Burgers en lokale bedrijven worden actief betrokken in het aandragen van creatieve oplossingen ter verbetering van de luchtkwaliteit (o.a. online participatieplatform en het laten meten van de luchtkwaliteit door burgers).</p> <p>Samen met provincie en andere partners zal een lobby worden gevoerd/geïntensiveerd om de koppeling te versterken tussen luchtkwaliteit en het thema gezondheid.</p> <p>Ook na afloop van het regionaal samenwerkingsprogramma Lucht (eind 2017) Drechtsteden zal samen worden gewerkt aan de gemeenschappelijke ambitie naar een gezonde lucht. Bijdragen aan projecten en activiteiten mede ter verbetering van de luchtkwaliteit (o.a. energiestrategie, bereikbaarheid).</p>
Water onderdeel waterplan (Peter Verheij)	Voorkomen van wateroverlast, de afvoercapaciteit verbeteren en de kwaliteit van het oppervlakte water verbeteren.	Tussen Rijkswaterstaat, Waterschap en gemeente is een overeenkomst gesloten over de locaties waar extra water in de Vinkerpolder aangelegd kan worden. Deze werkzaamheden zijn afgerond in 2017.	Het Waterschap draagt 50% van de kosten bij en is gesprekspartner tijdens realisatie. In samenwerking met het Waterschap moet een nieuw waterplan worden opgesteld.
Water onderdeel waterbeleving (Peter Verheij)	<p>Schone en aantrekkelijke watergangen</p> <p>Het verhogen van belevings- en ecologische waarde van het oppervlaktewater en oevers</p>	<p>Periodiek onderhoud aan de watergangen, waardoor flora en fauna tot hun recht komen.</p> <p>Periodiek ligweide en sanitaire voorzieningen controleren en jaarlijks het zand verschonen bij het Lammetjeswiel. De pomp tegen voorkoming van blauwalg blijft in het Lammetjeswiel.</p>	<p>Gedurende het zwemseizoen monitort het Waterschap iedere 2 weken de waterkwaliteit van het Lammetjeswiel.</p> <p>Provincie meldt op www.zwembaden.nl de kwaliteit van het zwemwater in Lammetjeswiel.</p>

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Water, Deltaprogramma (Arjan Kraijo)	Samen met de waterbeheerder zullen de gevolgen van Deltaprogramma voor Alblasserdam, bedoeld om enerzijds te beschermen tegen hoogwater en anderzijds de zoetwatervoorziening te waarborgen, in kaart worden gebracht. Bezien zal worden op welke wijze aan de opgave tegemoet kan worden getreden.	<p>In maart 2017 sprak de (regionale) Gebiedsraad haar commitment uit op het projectplan "Verder met Verbindingen tussen Ruimte en Water." Met onderdelen van dat plan is een start gemaakt om in 2018 een perspectievennota te kunnen presenteren die o.a. een rol kan vervullen voor nieuwe gemeentebesturen.</p> <p>De Bouwsteen Meerlaagsveiligheid is het meeste concreet. Daar is de eerste stap een analyse en inventarisatie van bestaande onderzoeken en aanwezige kennis. Voor de bouwstenen Kwaliteit Dijken en Oevers en Verkeer op de dijken zijn medio 2017 de werkzaamheden uitbesteed. De Gebiedsuitwerkingen 2017 voor Papendrecht en Gorinchem moeten hun exacte vorm nog krijgen. Voor de projecten die volgen uit de gebiedsuitwerkingen 2016 (onder andere Kinderdijk-Alblasserdam) zijn de gemeenten aan zet. Werken aan Waterbewustzijn is een apart onderdeel van het projectplan.</p> <p>In de periode tot 2020 worden dijkversterkingstoetsen uitgevoerd in het kader van het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma. Bij de ontwikkeling van Mercon Kloos en het centrum moet hierbij rekening mee worden gehouden.</p> <p>Op genoemde onderdelen pleegt gemeente in 2018 e.v. verdere inzet.</p>	<p>In het gebied Kinderdijk-Alblasserdam wordt gekeken naar verbeterde bereikbaarheid van het molengebied in Kinderdijk, een recreatieve verbinding tussen De Alblas en De Noord en de bereikbaarheid van scheepsbouwer IHC. Een vervolgonderzoek werkt deze opgave verder uit. Uiteraard worden hier koppelingen gelegd met de ontwikkelingen rond de Entreezone en Haven Alblasserdam.</p> <p>Communicatie met burgers en bedrijven zal worden geïntensiveerd.</p>

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Bereikbaarheid (Arian Kraijo)	De verkeersafwikkeling op het wegennet van, naar en in Alblaserdam blijft beheersbaar en is waar mogelijk verbeterd onder andere met het benoemen van een calamiteitenroute. In samenwerking met de gemeente Molenwaard en de provincie Zuid-Holland zal een verkenning plaatsvinden naar een duurzame oplossing voor de ontsluiting van Alblaserdam en de Alblaserwaard.	<p>In 2017 is gestart met de voorbereiding van het opstellen van een Gemeentelijke Verkeers- en VervoersPlan (GVVP). De verkenning naar een duurzame oplossing voor ontsluiting van wordt hierin meegenomen. In 2018 zal het GVVP op interactieve wijze worden afgerond en daarna vastgesteld door raad.</p> <p>Vervoer over water blijft een belangrijke verbinding. In het kader van de Entreezone Molengebied vindt regelmatig overleg plaats o.m. met SWEK en Molenwaard.</p> <p>De uitvoering van de aanpassingen van de A15, bereikt via regionale en landelijke lobby, start in 2020 in overleg met Rijkswaterstaat.</p>	Op het gebied van verkeer en vervoer vindt overleg met diverse partners plaats, zowel lokaal, regionaal als landelijk.
Verkeersveiligheid (Arjan Kraijo)	Verbetering van de verkeersveiligheid voor (schoolgaande) fietsers wordt nagestreefd via verkeerseducatie, gedragsbeïnvloeding en de aanpassing van de infrastructuur. De reeds ingezette inspanningen op vrij liggende fietspaden zoals het dijklint en de Hoogendijk wordt doorgezet. Dit moet leiden tot een verbetering van de verkeersveiligheid zowel gevoelsmatig als daadwerkelijk (minder ongevallen).	<ul style="list-style-type: none"> • Vanuit Regionaal Platvorm Verkeersveiligheid diverse acties gericht op gedragsbeïnvloeding, zoals het School-Op-Seeftprogramma, Totally Traffic, verkeersexamens, fietskeuringen. • Bij weginrichting keuzes in het voordeel van fietsers nemen zoals bij oversteekplaatsen aangepaste verlichting plaatsen zodat fietsers goed zichtbaar zijn en het nemen van snelheidsremmende maatregelen voor autoverkeer • In 2018 zal een onderzoek worden gestart naar de calamiteitenroute. • Fietspad Dijklint. In 2017 zijn afspraken gemaakt over de aanleg van het laatste stuk fietspad aan het Dijklint. 	<p>Het Regionaal Platvorm Verkeersveiligheid komt meerdere keren per jaar bij elkaar voor het opzetten en uitvoeren van diverse acties. Dit is een doorlopend proces.</p> <p>Het onderwijsveld wordt betrokken bij de educatie.</p> <p>Provincie is onze partner in het realiseren van de fietsverbinding door middel van subsidieverstrekking.</p>
Fietspad Dijklint (Peter Verheij)			

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Veiligheid (Jaap Paans)	In de gemeente is op wisselende dagen en tijdstippen buurttoezicht aanwezig. Deelnemende wijkbewoners signaleren onveilige en inbraakgevoelige situaties.	<p>Buurttoezicht en regievoering is opgestart en in uitvoering. In samenwerking met de politie wordt in 2018 verder gewerkt aan het verbreden van buurtpreventie om het veiligheidsgevoel in wijken en buurten te verhogen.</p> <p>In 2018 wordt gewerkt aan de uitvoering van de in 2017 vastgestelde kadernota Integraal Veiligheidsbeleid via een jaarlijks uitvoeringsplan. Onderdeel hiervan is het opstellen van integraal handhavingsbeleid dat in het 1^e kwartaal van 2018 aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.</p> <p>Ook wil de gemeente de veiligheid en daarmee het welzijn van inwoners verbeteren via het verbinden van (bestaande, particuliere) camera's in het centrum. Hiervoor wordt een voorstel uitgewerkt.</p> <p>Er wordt onderzoek gedaan naar verschillende (wetenschappelijke) opvattingen naar het effect van gedifferentieerde sluitingstijden in relatie tot de veiligheid in horecagebieden.</p> <p>In samenwerking met horeca-ondernemers wordt uitvoering gegeven aan de afspraken die over en weer zijn gemaakt.</p>	<p>De politie houdt contact met buurttoezicht en is betrokken bij de opzet, scholing en uitvoering. Vrijwilligersorganisaties worden gefaciliteerd door de gemeente.</p> <p>Voor de uitvoering van het horecaconvenant zijn de horecaondernemers betrokken partij.</p>
Speelvoorzieningen (Peter Verheij)	Het aanbieden van voldoende, veilige en kwalitatieve speelruimte voor opgroeiende kinderen. Er wordt rekening gehouden met het gebruik door meisjes en jongens van verschillende leeftijden. Bevorderen van gezondheid en ontwikkeling van kinderen.	De visie op het gebruik van speelplaatsen wordt gecombineerd met de nog op stellen visie op sport en bewegen. De uitvoering ervan start in 2018.	<p>Te betrekken partners:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Wijkteams • Speeltuinenvereniging • SWA • kinderen (bewoners) • Onderzoekcentrum Drechtsteden
Inrichting van de Buitenruimte Voortzetten inrichting BR binnen kaders beeldkwaliteit (Peter Verheij)	Waarborgen schone, hele en veilige leefomgeving op een voldoende functioneel kwaliteitsniveau tegen zo laag mogelijke kosten.	Gemiddeld niveau buitenruimte (het onderhoudswerk) op niveau B houden. Jaarlijks wordt een inspectie van de buitenruimte uitgevoerd: dit geeft een algemeen beeld van de beeldkwaliteit. Bij afwijkingen wordt het werk hierop aangepast.	Het onderhouden van de beeldkwaliteit wordt projectmatig met wijken en buurten opgepakt.

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Inrichting van de Buitenruimte Kiezen voor minder budget waar mogelijk en behoud of verbetering van kwaliteit (kijken naar plek en omvang van voorzieningen) (Peter Verheij)	Sober en doelmatig omgaan met investeringen. Beheer en onderhoud met behoud van kwaliteit.	Bij vervanging streven we naar lagere totaalkosten over levensduur (materiaalkeuze en beheer). Alleen aan het eind van de einde levenscyclus wordt groot onderhoud uitgevoerd. Het technische beheerssysteem voor alle onderdelen van de openbare ruimte is in de Drechtsteden gezamenlijk aangeschaft en wordt ingevoerd. In 2018 gaat dit meer inzicht opleveren in de arealen en ook een duidelijke planning van het onderhoud. Het grondstoffenplan is eind 2016 vastgesteld en is in fases uitgevoerd. In 2017 zijn de aansluitingen op ondergrondse containers gerealiseerd. Het streven is om in 2020 de landelijke eis van 100 kilo restafval per inwoner per jaar te halen.	Bewonersgroepen en wijkplatforms worden betrokken. Wensen en ideeën worden opgehaald en waar mogelijk gebruikt. Er wordt zoveel mogelijk rekening met wensen en ervaringen van inwoners zodat het onderhoud daarop kan worden aangepast.
Inrichting van de Buitenruimte bevorderen toegankelijkheid mindervaliden (Peter Verheij)	Woningen, wegen, parken, winkels, recreatievoorzieningen e.d. zijn zoveel mogelijk goed bereikbaar en toegankelijk voor iedereen, dus ook voor mensen met een fysieke beperking en ouderen.	We voeren wettelijke eisen uit en we organiseren van overleg met partners bij projecten.	Overleg met Gehandicapten adviesraad, Woonkracht 10, winkeliersverenigingen
Inrichting van de Buitenruimte Omwonenden betrekken met duidelijke kaders. (Peter Verheij)	Samen de openbare (leef)ruimte inrichten en beheren.	Bij reconstructie en renovaties omwonenden en belanghebbenden betrekken bij de plannen. In 2018 wordt gewerkt aan de voorbereidingen van fase 2 en 3 van Blokweer, terwijl fase 1 wordt afgerond. Er ligt een raadsbesluit voor het definitief ontwerp dat verdere uitwerking vraagt.	SWA, Wijk- en buurtgroepen, ondernemers Bewoners kennen vaak het beste hun woonomgeving en zijn daarom zeer geschikte adviseurs.
Doorontwikkeling afdeling BR door inzet mensen met een beperking (Peter Verheij)	Realiseren van maximale inzet van mensen met een beperking (SW-ers) bij de afdeling Buitenruimte	Ook in 2018 werken SW-medewerkers van Smile bij de afdeling Buitenruimte. Zij worden bijvoorbeeld ingezet bij herstel van lichte schade in de openbare ruimte en in het groenonderhoud.	SMILE en Drechtwerk plaatsen op basis van de gewenste inzet de juiste mensen binnen de afdeling Buitenruimte.

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Herinrichting Bos Rijkee (Peter Verheij)	Verbetering van de uitstraling en het beter benutten van de aanwezige natuurwaarden in het centrum van ons dorp door het bosgebied meer toegankelijk te maken.	De herinrichting van Bos Rijkee in combinatie met parkeerplaats Nedersassen is in 2017 afgerond.	Betrokken partners: <ul style="list-style-type: none"> • Woonkracht 10 • Historische vereniging West-Alblasserwaard • Commissie dorpsbehoud • Monumentencommissie • Vereniging Hendrick de Keyser
Woonwagens (Dorien Zandvliet)	Realiseren van woonwagenwoningen en standplaatsen (totaal: 16) voor de woonwagenbewoners aan de Staalindustrieweg. Uiterlijk 1 januari 2019 moet de Staalindustrieweg ontmanteld zijn.	De gemeenteraad heeft op 28 juni 2016 het krediet verleend voor de aanleg van de woonwagenstandplaatsen op de 2 ^e locatie Lint Vinkenvolder. In 2017 zijn de omgevingsvergunningen aangevraagd voor de daadwerkelijke aanleg van de standplaatsen.	Woonkracht10 is een partner bij de uitvoering van dit project (woonwagenwoningen). Daarnaast intensief overleg met bewoners Staalindustrieweg gedurende het proces. Ook met omwonenden van Lint Vinkenvolder is er regelmatig overleg over de voortgang.
Project Hof en Singel (Peter Verheij)	Het gefaseerd realiseren van een woningbouwproject met ca. 70 woningen op de locatie van de voormalige LTS en het zwembad.	De ontwikkelaar gaat in 2018 over tot uitvoering van fase 4.	Realisatie fase vier in overleg met de gemeente: openbare ruimte passend uitwerken, plannen delen met omwonenden, realiseren en opleveren
Project Lint Vinkenvolderweg (Peter Verheij)	De verkoop van 12 bouwrijpe kavels aan de Vinkenvolderweg.	In juli 2017 is met projectontwikkelaar een grondverkoopovereenkomst aangegaan. In 2017 zal de gemeente de grond geschikt maken voor levering	De ontwikkelaar neemt na verkoop van een kavel de betreffende grond af van de gemeente. Contractueel moet de ontwikkelaar in juli 2018 de laatste kavel van de gemeente afgenomen hebben
Project De Waterhoven (Peter Verheij)	Het realiseren en opleveren van een woonwijk met ca. 120 woningen met bijbehorende woonomgeving.	De gemeente verkoopt bouwgrond aan de ontwikkelaar en maakt na realisatie de openbare ruimte woonrijp.	De ontwikkelingen in de markt zijn positief. De verkoop en realisatie van woningen in het middengebied is gedeeltelijk gerealiseerd en wordt vervolgd. De verkoop van kavels op de eilanden krijgt zijn beslag.

Wat mag het kosten?

(Be)leef in Alblasserdam													
		2018			2019			2020			2021		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
080	Brandweer	1.405	-	-/- 1.405	1.322	-	-/- 1.322	1.322	-	-/- 1.322	1.322	-	-/- 1.322
090	Rampenbestrijding en -plan	51	-	-/- 51	51	-	-/- 51	51	-	-/- 51	51	-	-/- 51
100	Integrale veiligheid	210	18	-/- 192	210	18	-/- 192	210	18	-/- 192	210	18	-/- 192
200	Grondexploitatie	2.900	3.011	112	3.836	3.836	-	1.775	1.775	-	-/- 1.108	35	1.143
300	Wegen straten en pleinen	1.280	50	-/- 1.230	1.393	50	-/- 1.343	1.617	50	-/- 1.566	1.448	50	-/- 1.398
310	Openbare verlichting	236	17	-/- 219	236	17	-/- 218	243	17	-/- 225	242	17	-/- 225
320	Straatmeubilair	16	-	-/- 16	16	-	-16	16	-	-/- 16	16	-	-/- 16
330	Verkeer	113	-	-/- 113	113	-	-/- 113	100	-	-/- 100	100	-	-/- 100
340	Openbaar vervoer	57	-	-/- 57	57	-	-/- 57	57	-	-/- 57	57	-	-/- 57
350	Waterkering en afwatering	381	-	-/- 381	381	-	-/- 381	381	-	-/- 381	381	-	-/- 381
355	Openbaar groen	1.524	-	-/- 1.524	1.535	-	-/- 1.535	1.577	-	-/- 1.577	1.554	-	-/- 1.554
360	Reiniging	2.328	2.787	459	2.315	2.787	471	2.303	2.787	484	2.303	2.787	484
365	Riolering	1.206	1.624	418	1.263	1.624	361	1.286	1.624	338	1.298	1.624	326
370	Milieu	541	-	-/- 541	532	-	-/- 532	534	-	-/- 534	533	-	-/- 533
	Totaal programma	12.248	7.508	-/- 4.741	13.260	8.332	-/- 4.928	11.469	6.271	-/- 5.198	8.406	4.532	-/- 3.875
	Mutaties reserves	222	25	-/- 197	54	-	-/- 54	31	-	-/- 31	1.162	-	-/- 1.162
	Totaal programma na bestemming	12.470	7.533	-/- 4.938	13.313	8.332	-/- 4.981	11.500	6.271	-/- 5.229	9.569	4.532	-/- 5.037

Programma 4: Besturen in Alblasserdam

Besturen in Alblasserdam

Wat willen wij bereiken?
Gewenst maatschappelijk effect

Bestuur / communicatie:
Alblasserdam heeft een interactief en verbindend bestuur. Bestuur en organisatie zijn goed en gemakkelijk bereikbaar.

Dienstverlening:
Integrale dienstverlening dichtbij burgers en bedrijven op een moderne, eenvoudige en toegankelijke manier.

Effect indicatoren:

OCD; twee-jaarlijks

- % oordeel en vertrouwen in gemeentebestuur
- % oordeel bewoners over betrokkenheid bij (uitvoering van) gemeentelijke plannen
- %oordeel inwoners over ruimte voor initiatieven en ideeën

BC DKCC; na oprichting starten

- Minimaal 80% van alle vragen aan de gemeenteworden in 1x afgehandeld
- Meting effecten via Dienstverlening Drechtsteden, nog te bepalen.

Prestaties (indicatoren)

Gemeente

Maatschappelijke partners

Gemeente

Maatschappelijke partners

Prestaties:
1. Benutten interactie en coproductie
2. Professionele ambtelijke organisatie
3. Gebruik social media

Afspraken:
1. Gemeenteraad vult eigen traject bestuursstijl in

Prestaties:
1. Dienstverlening via verschillende kanalen

Afspraken:
1. Dienstverlening Drechtsteden streeft naar afhandeling 80% in 1x

Wat gaan wij daarvoor doen?
Prioriteiten

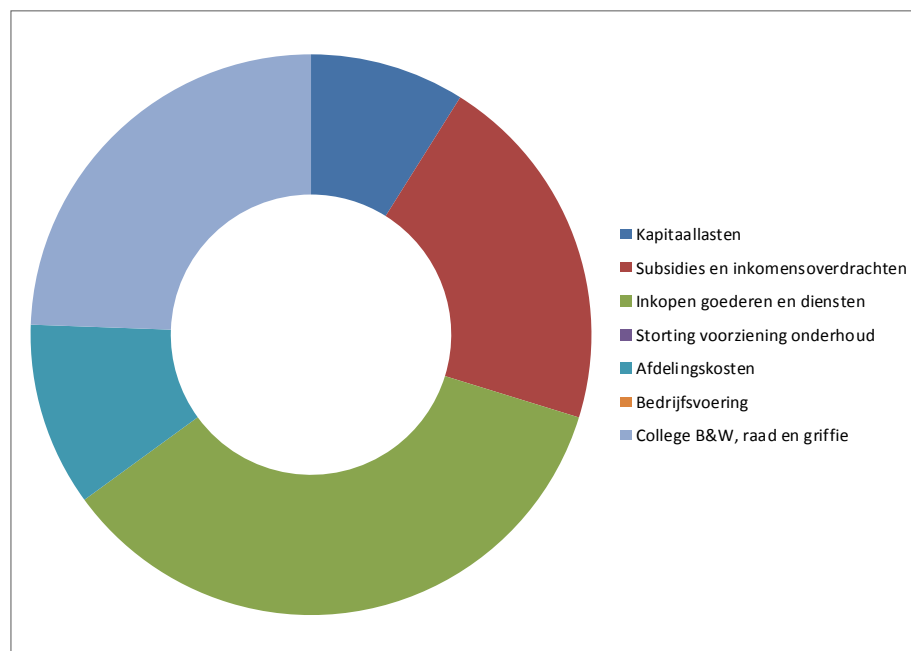
Communicatie & bestuursstijl
Afronding bestuursperiode

Inspiratieagenda

Uitvoeren organisatie-ontwikkeling

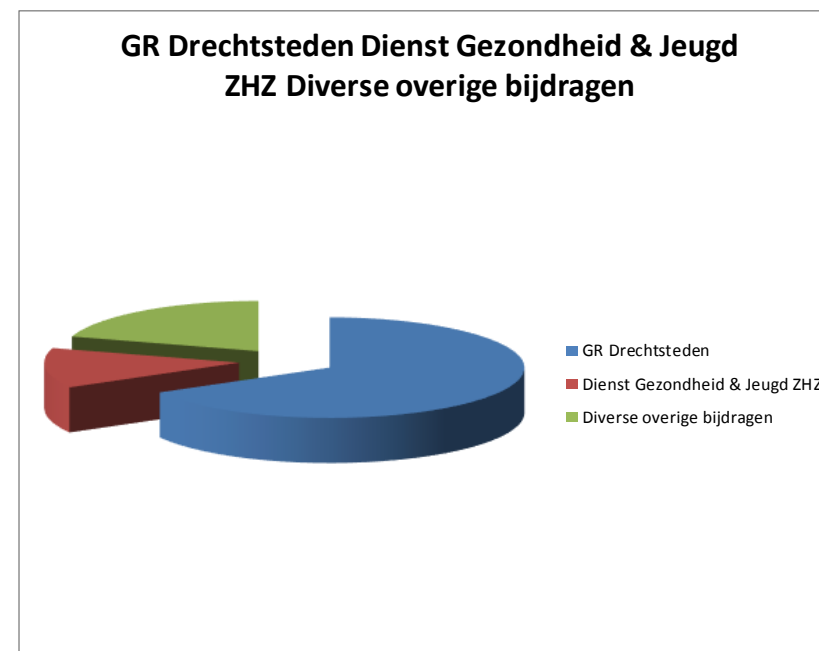
Besturen in Alblasserdam

Wat mag het kosten?

Kapitaallasten	€	306.000
Subsidies en inkomensoverdrachten	€	714.000
Inkopen goederen en diensten	€	1.206.000
Storting voorziening onderhoud	€	-
Afdelingskosten	€	363.000
Bedrijfsvoering	€	-
College B&W, raad en griffie	€	837.000
Totaal	€	3.426.000

Bijdragen aan 'Maatschappelijke partners'

GR Drechtsteden	€	477.000
Dienst Gezondheid & Jeugd ZHZ	€	92.000
Diverse overige bijdragen	€	145.000
Totaal	€	714.000

Wat willen wij bereiken en wat gaan wij daarvoor doen in 2018?

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Bestuursstijl (Jaap Paans)	Doorontwikkeling van de interactieve bestuursstijl van het college, gemeenteraad en gemeentelijke organisatie in deze bestuursperiode. Aan het eind van 2015 wordt voor ieder relevant maatschappelijk thema in de samenleving een bewuste keuze gemaakt voor de aanpak passend binnen de bestuursstijl.	Veel projecten zoals het Lammetjeswiel, Scheldeplein en Raadhuisplein zijn opgepakt via de werkwijze zoals in de Samenlevingsagenda is bedoeld. De aanpak is steeds maatwerk en verschilt per project. Ook de inbreng van de partners verschilt, bijvoorbeeld via werkgroepen of klankbordgroepen. Ook in 2018 wordt deze manier van werken voortgezet. In 2018 wordt deze manier van werken meegenomen in de evaluatie van de bestuursstijl over de periode 2014-2018. In 2018 en verder wordt opnieuw geïnvesteerd in contacten tussen (nieuwe en bestaande) partners in relatie tot de nieuw gekozen gemeenteraad en het nieuwe college.	De inbreng van partners is en blijft voorwaardelijk voor de doorontwikkeling van de bestuursstijl.
Communicatiestrategie (Jaap Paans)	Passend bij de bestuursstijl is een visie op communicatie opgesteld met een ruime plek voor het gebruik van verschillende communicatiemiddelen waaronder social media.	De visie op communicatie wordt jaarlijks geactualiseerd via het jaarplan communicatie. Ook in 2018 wordt gewerkt aan de uitvoering en het communicatiever maken van de organisatie. Communicatiemiddelen die hiervoor worden ingezet zijn onder meer de website, gemeentepagina in De Klaroen en diverse kanalen sociale media. Bovenal is het contact met partners in de samenleving dé manier om ideeën te genereren en informatie uit te wisselen.	Van verschillende partners wordt regelmatig een actieve bijdrage gevraagd. Het kan daarbij gaan om meedenken, participeren in een interview- of discussieronde, organisatie van een bijeenkomst rondom een thema, en delen van communicatieboodschappen via verschillende kanalen.
Dienstverlening (Arjan Kraijo)	Leveren van integrale dienstverlening dichtbij burgers en bedrijven op een moderne en eenvoudige, toegankelijke manier.	In 2016 is Dienstverlening Drechtsteden van start gegaan met Dordrecht, Alblasserdam, Hendrik-Ido-Ambacht en Sliedrecht als deelnemers. In 2018 organiseert Dienstverlening Drechtsteden de gemeenteraadsverkiezingen.	De gemeente Dordrecht is de hostende partner van Dienstverlening Drechtsteden.
Informatieveiligheid (Peter Verheij)	Nakomen van de afspraken uit de VNG resolutie over informatieveiligheid (d.d. 2013).	Informatieveiligheid is een thema dat steeds belangrijker wordt in overheidsorganisaties, zo ook in Alblasserdam. In samenwerking met de andere Drechtstedengemeenten wordt beleid opgesteld dat deels in 2018 en deels in de jaren erna wordt uitgevoerd. Bewustwording van het omgaan met en beveiligen van digitale speelt daarin een belangrijk rol.	De Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden biedt het regionale beleid aan de colleges aan.

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Huisvesting gemeentehuis (Peter Verheij)	Het renoveren van het gemeentehuis naar technisch en energetisch acceptabel niveau. Hierdoor een werkomgeving creëren die voldoet aan (wettelijke) hedendaagse eisen.	In juni 2017 heeft de gemeenteraad krediet verleend om het gemeentehuis te renoveren. In 2018 gaat de verhuizing naar een tijdelijke huisvesting plaatsvinden, waarna in 2019 verhuizing terug naar het gemeentehuis kan plaatsvinden.	Voor de exploitatie van het werkcafé en het vergadercentrum is de samenwerking met Leerwerkbedrijf Smile gezocht. Er wordt in 2018 verder gewerkt aan het exploitatieconcept, met als doel om exploitatie van het maatschappelijke gedeelte in het nieuwe concept kostendekkend te maken. Na de renovatie wordt een steunpunt van de politie gehuisvest in het gemeentehuis.
Organisatieontwikkeling (Peter Verheij)	Aansluitend bij de bestuursstijl doorontwikkelen van de ambtelijke organisatie. De ambtelijke organisatie vervult een spilfunctie en er is een kwalitatief sterke basis.	In 2018 wordt gewerkt aan de uitvoering van het nieuwe organisatieontwikkelplan. We werken vanuit visie: in, met en voor de samenleving. De kernwaarden verantwoordelijk, verbindend, betrokken en gedreven zijn aangevuld met de kernwaarde met lef. We werken aan het denken en doen in mogelijkheden, sneller besluiten en uitvoeren, het optimaal benutten van talenten en we doen dit opgavegericht.	Er wordt aan het verbinden van maatschappelijke organisaties, inwoners en bedrijfsleven met de lokale overheid. Daarnaast wordt actief deelgenomen in regionale samenwerkingsverbanden zoals de Drechtsteden.

Wat mag het kosten?

Besturen in Alblasserdam													
		2018			2019			2020			2021		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
010	Raad en Raadsondersteuning	254	-	-/- 254	244	-	-/- 244	244	-	-/- 244	244	-	-/- 244
020	Raadsondersteuning	144	-	-/- 144	144	-	-/- 144	144	-	-/- 144	144	-	-/- 144
030	College en bestuurlijke ondersteuning	1.708	-	-/- 1.708	1.732	-	-/- 1.732	1.398	-	-/- 1.398	1.588	-	-/- 1.588
050	Burgerzaken	847	245	-/- 602	829	245	-/- 584	829	245	-/- 584	829	245	-/- 584
060	Verkiezingen	38	-	-/- 38	38	-	-/- 38	38	-	-/- 38	38	-	-/- 38
375	Begraven en lijkbezorging	437	522	85	431	522	91	429	522	93	432	522	90
	Totaal programma	3.426	766	-/- 2.659	3.417	766	-/- 2.650	3.081	766	-/- 2.315	3.274	766	-/- 2.508
	Mutaties reserves	56	14	-/- 42	61	16	-/- 45	63	16	-/- 47	60	-	-/- 60
	Totaal programma na bestemming	3.481	780	-/- 2.701	3.478	782	-/- 2.696	3.144	782	-/- 2.362	3.335	766	-/- 2.568

Programma 5: Solide financieel beleid

Solide financieel beleid

Wat willen wij bereiken?
Gewenst maatschappelijk effect

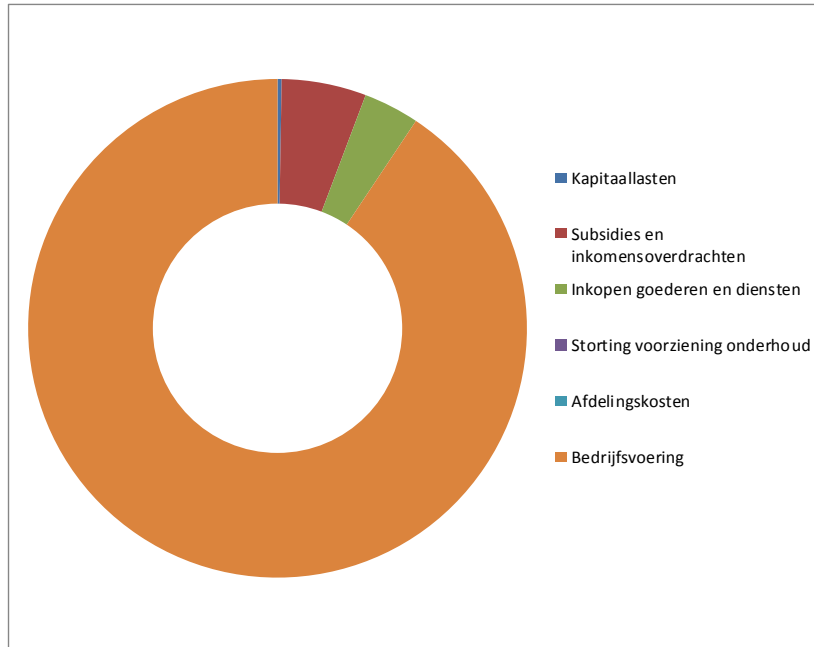

Effect indicatoren: **Coelo; jaarlijks**
- Vergelijking totaal woonlasten Alblaserdam met landelijk gemiddelde

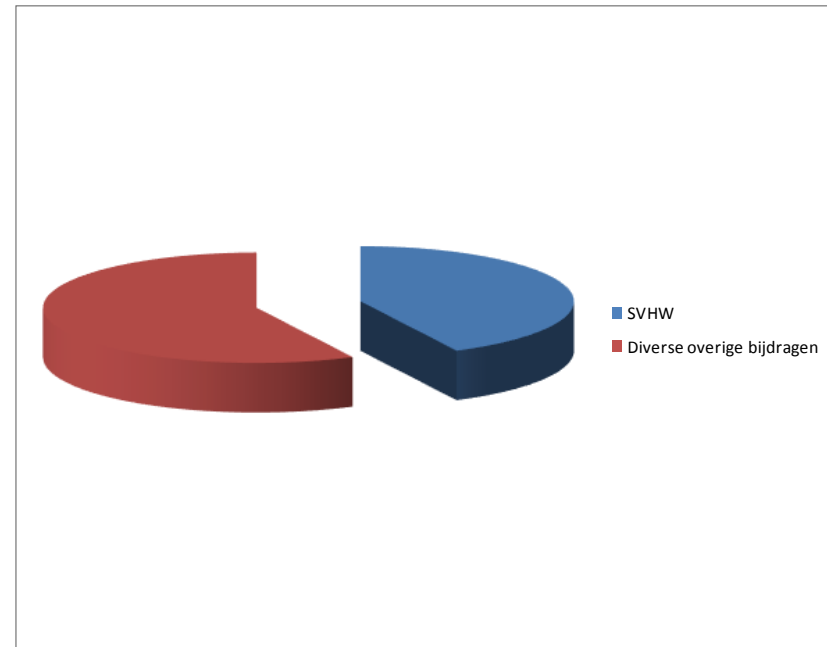
	Gemeente	Maatschappelijke partners
Prestaties (indicatoren)	<p>Prestaties:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Streven naar gunstige schuldenpositie2. Daling woonlasten (OZB) met 1%3. Pro-actief sturen op realisatie regionale taakstellingen	<p>Afspraken:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Met Gemeenschappelijke regelingen maken wij afspraken over 'trap op trap af' en over verantwoording over realisatie van regionale taakstellingen.
Wat gaan wij daarvoor doen? Prioriteiten	<p>Monitoren 'besparingen' en financiële positie via P&C cyclus</p>	<p>Afspraken met GR-en over 'trap op trap af' monitoren</p>
	<p>Cultuur waarin ruimte is voor innovatie</p>	<p>Nota verbonden partijen: sturing- en toezichts-arrangementen</p>

Solide financieel beleid

Wat mag het kosten?

Bijdragen aan 'Maatschappelijke partners'

Kapitaallasten	€	12.000
Subsidies en inkomensoverdrachten	€	249.000
Inkopen goederen en diensten	€	164.000
Storting voorziening onderhoud	€	-
Afdelingskosten	€	-
Bedrijfsvoering	€	4.113.000
College B&W, raad en griffie	€	-
Totaal	€	4.538.000

SVHW	€	106.000
Diverse overige bijdragen	€	143.000
Totaal	€	249.000

Wat willen wij bereiken en wat gaan wij daarvoor doen in 2018?

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Solide financiën (Peter Verheij)	De komende collegeperiode streven wij een gezonde financiële positie na. Een gezonde financiële positie van de gemeente via een structureel sluitende begroting, ruim voldoende weerstandsvermogen en een gunstige schuldenpositie.	Wij beoordelen onze financiële positie op grond van een drietal belangrijke kengetallen aan de hand van een interne normering. In de begroting 2018-2021 is meerjarig sprake van een structureel sluitende begroting in alle jaren 2018-2021 (gunstig), een geraamd weerstandsvermogen van minimaal 1,4 in alle jaren 2018-2021 (gunstig) en een neutraal verwachte schuldpositie in alle jaren 2018-2021.	Niet van toepassing
Solide financiën (Peter Verheij)	Het financiële belang in verbonden partijen is groot. Proactieve sturing op de realisatie van regionale taakstellingen.	In de nota verbonden partijen zijn sturings- en toezichtsarrangementen voor de verbonden partijen uitgewerkt. Wij werken met risicoanalyses van de verbonden partijen. In iedere begroting worden de arrangementen per verbonden partij vastgesteld. Zie hiervoor de paragraaf verbonden partijen.	Er wordt met iedere verbonden partij overleg gevoerd, zowel bestuurlijk als ambtelijk. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van diverse (regionale) kernteams bij de bestuurlijke voorbereiding van besluitvorming. Wij hebben scherpe zienswijzen ingediend op de begrotingen 2018 van de GR Drechtsteden, Drechtwerk en de Dienst Gezondheid en Jeugd. Mede naar aanleiding van deze zienswijzen sturen deze verbonden partijen op het terugdringen en/of voorkomen van tekorten.
Solide financiën (Peter Verheij)	Wij hanteren voor de woonlasten als totaal een nullijn (geen stijging) en streven binnen de financiële kaders (waar mogelijk) een lastenverlichting voor onze inwoners en ondernemers na.	In de begroting 2018 is de rioolheffing op woningen met 6% verlaagd. De woonlasten dalen hierdoor met ruim 1%.	Niet van toepassing

Onderwerp & portefeuillehouder	Wat willen we bereiken?	Bijdrage gemeente (in 2018)	Bijdrage partner (in 2018)
Solide financiën (Peter Verheij)	Het budget, dat de gemeente van het Rijk ontvangt voor de uitvoering van de decentralisaties, is kaderstellend. De vangnetfunctie voor de meest kwetsbaren in ons lokale netwerk staat nooit ter discussie.	De budgetten en kosten van de decentralisaties zijn budgetneutraal verwerkt in de begrotingsjaren 2018-2019 (budget van het rijk is kaderstellend). Op de participatiewet is sprake van een extra tekort bij Drechtwerk. Op beschermd wonen is sprake van een overschot. In 2018 en 2019 is per saldo nog een incidenteel budget beschikbaar. Voor de jaren 2020 en 2021 zijn de totale geraamde lasten door het extra tekort van Drechtwerk hoger dan de beschikbaar gestelde rijksbudgetten. In de jaren 2020 en 2021 is sprake van een structureel sluitende begroting. Het tekort op de nieuwe taken is in deze jaren opgevangen uit de algemene middelen. Voor de jeugdzorg is het risico op een tekort nog hoog. Het weerstandsvermogen is uitstekend om dit verhoogd risicoprofiel te kunnen opvangen (vangnetfunctie voor meest kwetsbaren mag nooit ter discussie staan).	Niet van toepassing

Wat mag het kosten?

Solide financieel beleid													
		2018			2019			2020			2021		
		Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo
470	Beleggingen	12	503	491	12	503	491	12	503	491	12	503	491
475	Uitkering gemeentefonds	-	25.911	25.911	-	26.056	26.056	-	26.159	26.159	-	26.201	26.201
485	Belastingen	403	5.133	4.730	408	5.133	4.725	412	5.133	4.721	412	5.133	4.721
890	Treasury	-	211	211	-	148	148	-	126	126	-	89	89
	Totaal Alg. dekkings middelen	415	31.759	31.343	420	31.840	31.420	424	31.922	31.497	424	31.927	31.502
	Overhead	4.112	-	-/- 4.112	4.245	-	-/- 4.245	4.395	-	-/- 4.395	4.432	-	-/- 4.432
	Heffing VPB	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Onvoorzien	10	-	-/- 10	10	-	-/- 10	10	-	-/- 10	10	-	-/- 10
	Totaal programma	4.538	31.759	27.221	4.675	31.840	27.165	4.829	31.922	27.093	4.866	31.927	27.061
	Mutaties reserves	-	397	397	-	230	230	-	111	111	-	5	5
	Totaal programma na bestemming	4.538	32.155	27.618	4.675	32.070	27.394	4.829	32.032	27.204	4.866	31.931	27.066

Hoofdstuk 5 Paragrafen

1. Paragraaf lokale heffingen

Deze paragraaf geeft inzicht in de diverse lokale heffingen. De paragraaf lokale heffingen heeft betrekking op de heffingen waarvan de besteding zowel gebonden als ongebonden is. De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van gemeenten en zijn daarom een integraal onderdeel van het beleid. Een aanduiding van de lokale belastingdruk is van belang voor de integrale afweging tussen beleid en inkomsten. Een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid maakt het beeld van de lokale heffingen compleet.

Voor de omvang van de gemeentelijke woonlasten zijn de onroerendezaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing de belangrijkste heffingen. Daarnaast wordt nog een aantal andere belastingen en rechten geheven zoals hondenbelasting, begraafrechten, precariobelasting, toeristenbelasting en (bouw)leges. De heffing en invordering van de leges verzorgt de gemeente zelf. De heffing en invordering van de andere belastingen voert het Samenwerkingsverband Vastgoedinformatie Heffing en Waardebepaling (SVHW) in Klaaswaal uit.

Overzicht opbrengst lokale heffingen

Programma Bedragen x 1.000	Product	Lokale heffing	Opbrengst 2016	Geraamde opbrengst 2017 (2 ^e burap)	Geraamde opbrengst 2018
2. Actief in Alblasserdam	110 Weekmarkt	Baten weekmarkt	22	32	32
	160 Bouw- en sloopvergunningen	Bouwleges	239	491	316
3. (Be)leef in Alblasserdam	360 Reiniging	Afvalstoffenheffing	2.471	2.564	2.558
	365 Riolering	Rioolheffing	1.883	1.729	1.624
	100 Integrale veiligheid	Integrale veiligheid	6	18	18
4. Besturen in Alblasserdam	050 Burgerzaken	Leges burgerzaken	384	415	245
	375 Begraven en lijkbezorging	Begraafrechten	472	509	522
5. Solide financieel beleid	485 Belastingen	OZB*	4.766	4.355	4.379
		Hondenbelasting	97	91	91
		Precariobelasting	627	607	632
		Toeristenbelasting	10	32	32
Totaal lokale heffingen			10.977	10.843	10.449

* De geraamde opbrengst 2017 en 2018 is inclusief de opbrengst voor het ondernemersfonds.

Woonlasten (lokale belastingdruk)

Tot de woonlasten worden gerekend de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Deze belastingen vormen het grootste deel van de opbrengst van de gemeentelijke heffingen. In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de woonlasten (voor meerpersoonshuishoudens) volgens de Atlas van de lokale lasten van het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) over de laatste drie jaren weergegeven.

	2015	2016	2017	2018
Ontwikkeling lastendruk NL	1,7%	1,1%	0,3%	n.n.b.
Ontwikkeling lastendruk ALB *)	0,0%	0,0%	-/- 0,1%	-/- 1,3%
Coelo ranglijst nummer	278	264	260	n.n.b.

*) Voor het jaar 2018 hebben wij de geraamde ontwikkeling volgens eigen basisgegevens weergegeven.

De gemiddelde woonlasten voor een één- en meerpersoonshuishouden zijn weergegeven in onderstaande tabellen.

Tarieven 2018	Eén persoonshuishouden		Meerpersoonshuishouden	
In €	Eigen woning (gemiddelde WOZ waarde € 204.000)	Geen eigen woning	Eigen woning (gemiddelde WOZ waarde € 204.000)	Geen eigen woning
OZB	257	257*	257	257*
Rioolheffing	173	173*	173	173*
Afvalstoffenheffing	282	282	339	339
Totaal woonlasten	712	282+430*	769	282+430*

Tarieven 2017	Eén persoonshuishouden		Meerpersoonshuishouden	
In €	Eigen woning (gemiddelde WOZ waarde € 197.000)	Geen eigen woning	Eigen woning (gemiddelde WOZ waarde € 197.000)	Geen eigen woning
OZB	255	255*	255	255*
Rioolheffing	185	185*	185	185*
Afvalstoffenheffing	282	282	339	339
Totaal woonlasten	722	282 + 440*	779	339 + 440*

*) De OZB en rioolheffing wordt opgelegd aan 'eigenaren'. Voor huurders (geen eigen woning) betekent dit dat deze heffingen worden opgelegd aan de verhuurder. Het is aan de verhuurder om deze woonlasten te verdisconteren in de huur'.

Uitgangspunten begroting 2018

In de samenlevingsagenda 'Samen doen' is het volgende uitgangspunt geformuleerd: Voor de woonlasten als totaal wordt een nullijn (geen stijging) gehanteerd en binnen de financiële kaders wordt (waar mogelijk) een lastenverlichting voor onze inwoners en ondernemers nagestreefd.

Onroerende-zaakbelasting (OZB)

Er zijn drie onroerende-zaakbelastingen. Het tarief voor de OZB is een percentage van de jaarlijks vastgestelde WOZ-waarde. De stijging of daling van de tarieven heeft een directe relatie met de stijging of daling van de WOZ-waarde. Daalt de WOZ-waarde, dan dient voor een gelijkblijvende opbrengst het tarief te stijgen. Voor 2018 is de waarde per 1 januari 2017 van toepassing. Op basis van de waardeontwikkeling en areaaluitbreiding 2017 moet de totale opbrengst € 4.359.000 zijn. De areaaluitbreiding bedraagt € 17.000. Per saldo bedraagt de geraamde opbrengst voor 2018 € 4.376.000.

Categorie	Raming waarde onroerende-zaakbelasting per 1 januari		
	2017 (inclusief areaal- uitbreiding)	2018 (exclusief areaal- uitbreiding)	2018 (inclusief areaal- uitbreiding)
Eigenaren woningen	1.636.000.000	1.684.000.000	1.689.000.000
Eigenaren niet-woningen	448.000.000	436.600.000	438.600.000
Gebruikers niet-woningen	390.000.000	376.600.000	378.600.000

Categorie	Raming opbrengst onroerende-zaakbelasting		
	2017 (inclusief areaal- uitbreiding)	2018 (exclusief areaal- uitbreiding)	2018 (inclusief areaal- uitbreiding)
Totale opbrengst OZB	4.363.000	4.359.000	4.379.000

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven ter dekking van de kosten voor het inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Uitgangspunt is dat dit kostendekkend gebeurt. De opbrengst van de afvalstoffenheffing mag niet hoger zijn dan de (geraamde) kosten. Vanaf 2009 heeft de gemeenteraad afzonderlijke tarieven voor eenpersoons- en meerpersoonshuishoudens vastgesteld.

	2017 (actuele raming)			2018			
	Eenheden	Tarief	Opbrengst	Eenheden	Tarief	Opbrengst	
Eenpersoonshuishouden	2.204	282,00	621.000	2.241	282,00	632.000	
Meerpersoonshuishouden	5.733	339,00	1.943.000	5.680	339,00	1.925.000	
Totaal afvalstoffenheffing			2.564.000			2.557.000	

Berekening kostendekking Reiniging		
Kosten taakveld reiniging		2.145.000
Inkomsten taakveld excl. Heffingen		-207.000
Netto kosten taakveld		1.938.000
Overige toe te rekenen kosten:		
Inkomsten taakveld Verkeer en vervoer		-23.000
Kosten taakveld Verkeer en vervoer		23.000
Kosten taakveld Inkomensregelingen		160.000
Overhead		243.000
BTW		241.000
Mutatie egalisatiereserve afvalstoffenheffing		-
Totale netto overige kosten		644.000
Totale kosten (a)		2.582.000
Opbrengst heffingen (b)		2.557.000
Dekking (b/a*100)		101%

Rioolheffing

Vanaf 2010 is het rioolrecht gewijzigd in de brede rioolheffing. In de brede rioolheffing zijn ook begrepen de kosten voor de zorg van de afvoer van het hemelwater en de zorg voor het grondwater. Het beleid van de gemeente is gericht op kostendekkendheid voor deze zorgtaken.

Vanaf 2010 zijn (voor deze zorgtaken) alle percelen belast in de rioolheffing; ook de percelen, die niet op de riolering zijn aangesloten. Vanaf 2011 is de rioolheffing voor woningen gebaseerd op een vast bedrag per perceel en voor niet-woningen gebaseerd op een percentage van de WOZ-waarde.

De rioolheffing in 2018 voor woningen daalt met 6%.

	2017 (actuele raming)			2018		
	Eenheden	Tarief	Opbrengst	Eenheden	Tarief	Opbrengst
Aantal woningen	8.295	185,00	1.535.000	8.268	173,00	1.430.000
Belaste waarde niet-woningen	358.000.000	0,0542%	194.000	352.726.000	0,0550% *)	194.000
Totaal rioolheffing			1.729.000			1.624.000
*) Maximum aanslagbedrag 2.750						

Berekening kostendekking Riolering		
Kosten taakveld riolering	1.189.000	
Inkomsten taakveld excl. Heffingen	-	
Netto kosten taakveld		1.189.000
Overige toe te rekenen kosten:		
Inkomensregelingen	17.000	
Overhead	77.000	
BTW	230.000	
Mutatie egalisatiereserve riolering	111.000	
Totale netto overige kosten		435.000
Totale kosten (a)		1.624.000
Opbrengst heffingen (b)		1.624.000
Dekking (b/a*100)		100%

De kostendekkendheid op langere termijn wordt periodiek getoetst bij actualisatie van het gemeentelijk rioleringsplan. Dit plan is voor het laatst in 2014 geactualiseerd.

Overige lokale heffingen

Begraafrechten

In 2018 is het tarief gelijk aan 2017.

Berekening kostendekking Begraven en lijkbezorging		
Kosten taakveld begraafplaatsen	439.000	
Inkomsten taakveld excl. Heffingen	-	
Netto kosten taakveld		439.000
Overige toe te rekenen kosten:		
Overhead	29.000	
Mutatie reserve afkoopsommen onderhoud graven	56.000	
Totale netto overige kosten		82.000
Totale kosten (a)		521.000
Opbrengst heffingen (b)		521.000
Dekking (b/a*100)		100%

Secretarieleges

In de legesverordening 2018 zullen een paar kleine aanpassingen worden gedaan ten opzichte van de vastgestelde tarieven van 2017 in verband met de harmonisatie in het kader van Dienstverlening Drechtsteden. In december 2017 wordt de legesverordening ter besluitvorming aan de raad voorgelegd. De totale kosten op het taakveld burgerzaken bedragen € 816.000 (exclusief overhead). De legesopbrengsten burgerzaken bedragen € 245.000. De kostendekkendheid is ruim onder de 100%. Bij vaststelling van de tarieven wordt gekeken naar kostendekkendheid en naar de wettelijke maxima van tarieven.

Bouwleges

De totale kosten op het taakveld wonen en bouwen bedragen € 1.065.000 (exclusief overhead). Dit betreft taken die aan de leges omgevingsvergunningen zijn toe te rekenen als kosten die hier niet aan zijn toe te rekenen. Het huidige tarief is gebaseerd op maximaal 100% kostendekkendheid. In het

meerjarenperspectief is een daling van de legesopbrengsten voorzien van € 175.000 vanaf 2018 en € 350.000 vanaf 2020 (ten opzichte van de opbrengsten 2017). De kostendekkendheid is vanaf 2018 ruim lager dan 100%. Het doel is de kosten en opbrengsten met elkaar in balans te brengen, binnen de randvoorwaarde dat de leges maximaal kostendekkend zijn.

Hondenbelasting

Het tarief per hond wordt voor 2018 niet verhoogd en bedraagt € 85,20.

Precariobelasting

De gemeente heft precariobelasting over onder meer kabels en leidingen van nutsbedrijven. In het meerjarenperspectief is rekening gehouden met heffing van precariobelasting van Stedin vanaf 2016 in verband met het aflopen van de concessies (gas).

Toeristenbelasting

Vanaf maart 2012 wordt toeristenbelasting geheven van degene die de gelegenheid biedt tot verblijf met overnachting tegen vergoeding binnen de gemeente Alblaserdam. De toeristenbelasting wordt geheven op basis van het aantal overnachtingen. Het tarief per overnachting is vastgesteld op € 2,-.

Kwijtscheldingen

Als een burger te weinig inkomen en geen vermogen heeft, kan voor een belastingaanslag kwijtschelding worden verleend. Binnen de wettelijke kaders bepaalt de gemeenteraad of en in welke omstandigheden aanslagen worden kwijtgescholden. De kwijtschelding heeft nagenoeg volledig betrekking op de gebruikersheffingen in het geval van de afvalstoffenheffing.

2. Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

Deze paragraaf geeft inzicht in (mogelijke) risico's voor de gemeente Alblasserdam en de weerstandscapaciteit om die risico's op te vangen. De risico's afgezet tegen de weerstandscapaciteit leidt tot een conclusie over de financiële flexibiliteit en soliditeit van de gemeente Alblasserdam, zijnde het weerstandsvermogen. In de begroting worden de nu bekende risico's gekwantificeerd. Dit dient mede om een meer gefundeerd voorstel te kunnen doen over de (minimaal) benodigde omvang van de algemene reserve. Het zal overigens altijd zo blijven, dat bepaalde risico's lastig of niet te kwantificeren zijn. Daarnaast betreft het altijd een momentopname en deze heeft net als bij iedere risico-inschatting - vooral rondom de kansinschatting - een mate van subjectiviteit in zich.

Het hoofdstuk ziet er als volgt uit: korte beschrijving wat er onder weerstandsvermogen verstaan wordt, vervolgens wordt het begrip risico's gedefinieerd en wordt de uitkomst van de risico-inventarisatie opgesomd. Dit hoofdstuk sluit af met een conclusie rondom het benodigde weerstandsvermogen en de huidige algemene reserve.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van de gemeente is het vermogen om niet structurele financiële tegenvallers te kunnen opvangen waardoor de taken kunnen worden voortgezet. Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de weerstandscapaciteit en de risico's waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen of verzekeringen voor zijn afgesloten. Het weerstandsvermogen is van belang voor het bepalen van de gezondheid van de financiële positie van de gemeente voor het begrotingsjaar en voor de meerjarenraming.

Risico's

In de begroting en jaarrekening zijn de geraamde en werkelijke lasten en baten opgenomen. Naast de gangbare begrotingsposten spelen voor het beoordelen van de totale financiële positie van de gemeente ook zaken een rol die niet direct uit de begroting en jaarrekening blijken of ontwikkelingen die de budgetten onder grote druk kunnen zetten. In tegenstelling tot de rest van dit document wordt hier expliciet naar voren gekeken. De risico's zijn organisatiebreed in kaart gebracht.

Risico-inventarisatie

Organisatiebreed heeft een risico-inventarisatie plaatsgevonden. Deze is als volgt opgebouwd:

- Korte beschrijving van het risico;
- Het financiële effect / kans / risicobedrag;
- Eventueel te nemen beheersmaatregelen.

Bij de korte beschrijving van het risico wordt er op hoofdlijnen toegelicht wat het risico behelst. Vervolgens vindt er op basis van de beschikbare informatie daar waar mogelijk een inschatting plaats van het financiële effect inclusief de mate van zekerheid dat het risico zich gaat voordoen. Dit resulteert in het risicobedrag. Niet alle risico's zullen zich tegelijkertijd voordoen, zodat de aan te houden buffer lager kan zijn dan het totaal van alle risicobedragen. De mate van zekerheid wordt aangeduid met laag (10%), gemiddeld (20%), hoog (50%) en zeer hoog (75%). Het aan te houden weerstandsvermogen (= benodigde buffer) om het risico af te dekken wordt berekend door het risicobedrag te vermenigvuldigen met de kans (mate van zekerheid).

De beheersmaatregelen hebben als doel om te voorkomen dat het risico zich daadwerkelijk voor zal doen dan wel om de gevolgen van het zich daadwerkelijk voordoen te beperken. Te denken valt aan aanpassing van beleid, het invoeren van extra interne controles, verzekeringen enz.

De uitkomsten van de risico-inventarisatie hebben wij geclusterd in vijf categorieën:

1. Aansprakelijkheid en planschade
2. Minder inkomsten door tegenvallende economie
3. Nieuwe wetten en regelingen of opgelegde kortingen vanuit het rijk
4. Bedrijfsmatige risico's
5. Gemeenschappelijke regelingen

De uitkomsten van de risico-inventarisatie zijn besproken in het MT en het college van B&W. De gemeenteraad is geïnformeerd over deze uitkomsten. De risico's zijn gekwantificeerd en per risico is bepaald welke weerstandsvermogen benodigd is om het risico te kunnen opvangen. Voor een aantal posten is de omvang van het risico (nog) niet te kwantificeren. Bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen hanteren wij voor deze posten een "overdekking" van 10%.

Totaal overzicht risico's (benodigd weerstandsvermogen)

Algemene risico's, excl. Grondexploitatie (bedragen in €)	Begroting 2018	Jaarrekening 2016
Aansprakelijkheid	5.000	5.000
Minder inkomsten door tegenvallende economie	75.000	75.000
Nieuwe wetten en regelingen of opgelegde kortingen vanuit het rijk	635.900	679.200
Bedrijfsmatige risico's	1.759.900	1.105.900
Gemeenschappelijke regelingen	560.400	567.800
Totaal benodigd algemeen weerstandsvermogen	3.036.200	2.432.900
<i>Buffer ter dekking van de pm posten</i>	<i>303.600</i>	<i>243.300</i>
Benodigd algemeen weerstandsvermogen met overdekking	3.339.800	2.676.200

Korte toelichting op de risico's:

- Aansprakelijkheid: De gemeente is verzekerd voor wettelijke aansprakelijkheid. De risico's op aansprakelijkstellingen, die niet worden gedekt, zijn als laag ingeschat.
- Minder inkomsten door tegenvallende economie: De realisatie van begrote leges omgevingsvergunningen is voor een belangrijk deel afhankelijk van de (vertragingen in de) planning van grotere complexe projecten.
- Nieuwe wetten en regelingen of opgelegde kortingen vanuit het rijk: Een belangrijk deel van de gemeentelijke inkomsten wordt via de algemene uitkering, specifieke uitkeringen en brede doeluitkeringen van het Rijk ontvangen. Dit betekent dat het gemeentelijke beleid erg gevoelig is en blijft voor rijksmaatregelen die deze geldstromen beïnvloeden. De overdracht van nieuwe taken WMO/AWBZ, jeugdzorg en participatiewet van het rijk naar gemeenten en de implementatie daarvan brengt een (zeer) hoog risico met zich op tekorten ten opzichte van de rijksbudgetten die de gemeente voor deze nieuwe taken ontvangt.
- Met ingang van 1 januari 2016 is de Wet vennootschapsbelasting (VPB) overheidsbedrijven ingevoerd. Voor de jaarrekening 2016 hebben wij de fiscale VPB-positie ingeschat. Vooralsnog verwachten wij over 2016 een fiscaal verlies op ondernemingsactiviteiten. Dit verwacht verlies is verrekenbaar naar toekomstige jaren. Wij verwachten op grond van de ingeschatte VPB-positie dat wij in de begrotingsjaren 2018-2021 nog geen belasting moeten betalen.

- Bedrijfsmatige risico's: de bedrijfsmatige risico's hebben betrekking op personeel en organisatie, dividenduitkeringen, gemeentegaranties, ROM-D, inflatie- en loonontwikkeling, renteontwikkeling en grootschalige incidenten. Ten opzichte van de jaarrekening 2016 zijn de gemeentegaranties toegenomen door afgegeven garanties aan Rivas en Stichting Sporthal Molenzicht.
- Gemeenschappelijke regelingen: de gemeente participeert in diverse gemeenschappelijke regelingen. Indien een gemeenschappelijke regeling een tekort heeft dat niet binnen het weerstandsvermogen van de gemeenschappelijke regeling kan worden opgevangen dan worden de deelnemende gemeenten aangesproken om een aanvullende bijdrage.

In de paragraaf grondbeleid is de inschatting van de risico's voor de grondexploitaties weergegeven. Voor de grondexploitaties is het benodigde weerstandsvermogen € 0. (Jaarrekening 2016: €0). Het totaal benodigde weerstandsvermogen voor de gemeente Alblasserdam bedraagt € 3.339.800 (Jaarrekening 2016: €2.676.200).

Bepaling weerstandscapaciteit

De gemeente heeft middelen beschikbaar om financiële gevolgen op te vangen indien risico's zich daadwerkelijk manifesteren. Onder tegenvallers wordt in de regel verstaan het effectueren van risico's. In de begroting en jaarrekening worden daarom de risico's afgezet tegen de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bestaat uit ruimte op de exploitatiebegroting (stelpost onvoorzien en eventueel onbenutte belastingcapaciteit), ruimte in de reserves en eventuele stille reserves. Primair dienen de algemene reserves als buffer voor financiële tegenvallers. De gemeente Alblasserdam heeft twee grote algemene reserves, namelijk de algemene reserve en de algemene reserve van het Grondbedrijf.

Totaal beschikbare algemene weerstandscapaciteit , exclusief grondexploitaties:

Bedragen in €	Begroting 2018	Jaarrekening 2016
Totaal beschikbare algemene weerstandscapaciteit	6.996.000	6.676.000

De beschikbare weerstandscapaciteit voor de grondexploitaties bedraagt naar verwachting per 31-12-2018 € 221.000 bedraagt (Jaarrekening 2018: € 1.298.000). De totale weerstandscapaciteit voor de gemeente Alblasserdam bedraagt € 7.217.000 (Jaarrekening 2016: € 7.974.000).

Conclusie rondom benodigd weerstandsvermogen

Risico's worden gekwantificeerd en afgezet tegen de weerstandscapaciteit om zicht te krijgen op de toereikendheid van het weerstandsvermogen. Een algemene norm voor de weerstandsratio is niet door de wetgever vastgesteld.

Uit de literatuur blijkt wel een veel gehanteerde beoordelingstabel van het weerstandsvermogen:

Categorie	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de weerstandsratio van de gemeente Alblasterdam weergegeven:

Bedragen in €	Begroting 2018	Jaarrekening 2016
Weerstandscapaciteit:		
- algemeen	6.244.000	6.676.000
- grondexploitaties	<u>1.618.000</u>	<u>1.298.000</u>
Totaal	7.862.000	7.974.000
Risicoprofiel:		
- algemeen	3.339.800	2.676.200
- grondexploitaties	<u>-</u>	<u>-</u>
Totaal	3.339.800	2.676.200
Ratio weerstandsvermogen:		
- algemeen	2,1	2,5
- grondexploitaties	<u>maximaal</u>	<u>maximaal</u>
Totaal	2,2	3,0

Rekening houdend met de geraamde mutaties in de algemene reserve en de algemene reserve grondexploitaties (exclusief verwachte positieve resultaten van grondexploitaties) hebben wij het meerjarig perspectief van het weerstandsvermogen in beeld gebracht.

Bedragen * 1.000		2016	2017	2018	2019	2020	2021
Weerstandscapaciteit	Algemeen	6.676	8.053	6.996	6.759	6.644	6.652
	Grondexploitaties	1.298	996	221	221	221	221
	Totaal	7.974	9.049	7.217	6.980	6.865	6.873
Risicoprofiel	Algemeen	2.676	2.711	3.340	3.340	3.340	3.340
	Grondexploitatie	-	-	-	-	-	-
	Totaal	2.676	2.711	3.340	3.340	3.340	3.340
Weerstandsratio	Algemeen	2,5	3,0	2,1	2,0	2,0	2,0
	Grondexploitatie	max	max	max	max	max	max
	Totaal	3,0	3,3	2,2	2,1	2,1	2,1

Het weerstandsvermogen is 'uitstekend' om de gekwantificeerde risico's op te kunnen vangen.

Verplichte kengetallen financiële positie

Vanaf de begroting 2016 verplicht het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) een aantal kengetallen te presenteren over de financiële positie van de gemeente. De kengetallen voor Alblasserdam zijn:

Alblasserdam	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Netto schuldquote	84%	97%	100%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen	81%	100%	104%
Solvabiliteitsratio (Eigen vermogen / totaal balans)	25%	22%	21%
Solvabiliteitsratio ((Eigen vermogen + voorzieningen) / totaal balans)	26%	23%	21%
Grondexploitatie	12%	13%	10%
Structurele exploitatieruimte	0,5%	0,2%	0,5%
Belastingcapaciteit	109,2%	107,8%	106,6%

Toelichting verplichte kengetallen financiële positie

Nettoschuldquote:

De netto schuld (gecorrigeerd voor verstrekte leningen) gedeeld door de inkomsten geeft een indicatie voor de mate waarin een gemeente de rentelasten kan dekken door voldoende inkomsten. In hoofdstuk 3 van de begroting is onze interne normering voor dit kengetal opgenomen.

Solvabiliteitsratio:

Dit kengetal is de tegenhanger van de debtratio waarvoor in hoofdstuk 3 onze interne normering is weergegeven. Wij streven naar een solvabiliteitsratio (eigen vermogen + voorzieningen/ totaal balanssaldo) hoger of gelijk aan 20%.

Grondexploitatie:

Dit kengetal geeft de verhouding weer tussen de totale waarde op de balans die nog moet worden terugverdiend met grondverkoop en het totaal van de exploitatiebaten in het jaar.

Structurele exploitatieruimte:

Bij dit kengetal wordt het structureel resultaat gedeeld door de totale baten in het jaar. Alblasserdam streeft jaarlijks naar een voor ieder jaar structureel sluitende begroting. Zie de toelichting op onze normering in hoofdstuk 3.

Belastingcapaciteit:

Met dit kengetal worden de gemiddelde woonlasten van de gemeente Alblasserdam afgezet tegen de gemiddelde landelijke woonlasten. Uit het kengetal blijkt dat de woonlasten in Alblasserdam boven het landelijk gemiddelde liggen, maar zich in de afgelopen jaren ontwikkelt richting het landelijk gemiddelde.

3. Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Overzicht actuele kaders voor begrotingsjaar 2018

Onderwerp	Beheerplannen	Vastgesteld / geactualiseerd in	Looptijd t/m	Financiële vertaling in begroting	Achterstallig onderhoud
Wegen	Nota openbare ruimte	2009	-	Ja	Nee
	Wegenbruikplan	2004	-	Ja	N.v.t.
Vaarwegen	Gemeentelijk waterplan	2006	2015	Ja	Nee
Riolering	Gemeentelijk rioleringsplan (GRP)	2015	2018	Ja	Nee
	Basis Riolerings Plan (BRP) *	2006	2015	Ja	Nee
Groen	Nota openbare ruimte	2009	-	Ja	Nee
	Bomenverordening Alblasserdam	2009	-	Ja	N.v.t.
	Bomen en kapvergunningen beleid	2008	-	Ja	N.v.t.
	Groenstructuurplan**	1999	2016	Ja	N.v.t.
Gebouwen	Meerjarenonderhoudsplan (MOP) ***	2014	2017	Ja	Nee
Openbare verlichting	Nota Openbare Verlichting	2015	2025	Ja	Nee

*) In 2017 is een start gemaakt met het opstellen van een nieuw geactualiseerd Basis Riolerings Plan (BRP) Resultaten van dit plan geven een actueel inzicht in het technisch functioneren van het rioolstelsel in de gemeente. Voor het oplossen van knelpunten worden oplossingsrichtingen en maatregelen aangegeven. Het plan zal in tweede kwartaal van 2018 aan de raad worden gepresenteerd

**) In 2017 is er een nieuw groenstructuurplan gemaakt dat in december aan de raad aangeboden zal worden. Het speeltoestellenbeleid wordt in het eerste kwartaal 2018 aangepast.

***) De Meerjarenonderhoudsplannen (MOP's) voor gebouwen worden periodiek geactualiseerd en in de begroting financieel vertaald. De middelen voor groot onderhoud gebouwen in de begroting 2018 zijn gebaseerd op de MOP's uit 2014. Begin 2018 wordt een geactualiseerde versie van de MOP's voor de jaren 2018-2021 afgerond. Eventuele financiële gevolgen worden in de volgende P&C-producten van 2018 verwerkt

Kerncijfers

Onderwerp	Belangrijkste kapitaalgoederen	Hoeveelheden
Wegen	Oppervlakte wegennet	
	Rijbanen	488.999 m2
	Fietspaden	231.826 m2
	Voetpaden	61.714 m2
Vaarwegen	Oppervlakte water	231.236 m2
Riolering	Persriolering	23.000 m
	Vrij verval riolering	106.000 m
	Gemalen	200 st
Groen	Oppervlakte openbaar groen	610.000 m2
	Speeltoestellen	310 st
Vastgoed	Gebouwen	22 st
Openbare verlichting	Aantal lantaarnpalen	3.600 stuks

Ambities voor deze bestuursperiode

- De beeldkwaliteit van de buitenruimte niet onder niveau B (CROW publicatie 323) te laten komen en deze jaarlijks door onafhankelijke partijen te laten meten. Bij onderpresteren hier direct op bij te sturen binnen de kaders die door de ZBB (Zero Based Budget) zijn vastgelegd.
- De aanschaf en implementatie van het nieuwe (regionale) beheersysteem uit te voeren. Vanaf het derde kwartaal van 2017 zal dit systeem in fases operationeel worden. De invoering heeft vertraging opgelopen vooral vanwege de complexiteit ervan.
- Een actualisatie te doen van huidige arealen en eventuele afwijkingen in de perspectiefnota 2018 te verwerken. Huidige budgetten voor dagelijks beheer zijn taakstellend.
- Een actualisatie niet actuele beleidskaders. In eerste instantie wordt gedacht aan de producten wegen en groen of spelen. Deze actualisatie moet afgerond zijn op het moment dat er een geïmplementeerd beheersysteem aanwezig is.
- Starten met de voorbereiding en uitvoering van de genoemde investeringsprojecten, volgens planning en geraamd budget.
- Verdere finetunen van beheer en onderhoud van de openbare ruimte gebruik maken van landelijke cijfers en/of benchmark, waarbij technische kwaliteit en beeldkwaliteit niet in het geding komen.

Beeldkwaliteitsniveau openbare ruimte

De minimale beeldkwaliteit voor de openbare ruimte is vastgesteld op een B gemeten over de gehele gemeente. De uitzondering is de begraafplaats waar een hogere beeldkwaliteit A gewenst is.

Beheer

Voor het beheer van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte en gemeentelijke gebouwen beschikt de gemeente over:

- Beheersystemen waarin van objecten de relevante data zijn ingebracht. Op grond daarvan worden de onderhouds- en vervangingsplanningen opgesteld;
- De inspecties naar de onderhoudsgesteldheid van de objecten. Aan de hand van de bevindingen rond de technische kwaliteit wordt het beheersysteem geactualiseerd. Relevante mutaties in het areaal worden doorlopend bijgewerkt;
- In gebouwen worden alle wettelijk verplichte veiligheidskeuringen uitgevoerd.
- Een meerjarig vervangingsplan waarin de jaarlijkse bestemming van de beschikbare middelen voor groot onderhoud en vervanging is bepaald. De planning leidt ertoe dat werkzaamheden zoveel mogelijk worden gecombineerd;
- De eigenlijke onderhoudswerkzaamheden worden (zoveel mogelijk) via bestekken aan marktpartijen opgedragen.

Financieel

Onderstaand overzicht geeft het totaal aan uitgaven onderhoud kapitaalgoederen weer:

Omschrijving (* 1.000)	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Exploitatie *)	9.089	7.484	7.459	7.495	7.503	7.769
Storting voorziening groot onderhoud	142	142	142	142	142	142
Kapitaallasten **)	2.945	2.173	2.500	2.729	2.800	2.628
Totaal	12.176	9.799	10.101	10.366	10.445	10.539

*) De cijfers van 2016 zijn inclusief overhead. In de cijfers van 2017 en verder is geen overhead toegerekend aan de taakvelden.

**) Tot en met 2016 bedroeg de omslagrente 4,5%. Vanaf 2017 is een omslagrente van 2% gehanteerd.

Het investeringsplan 2018-2021 in bijlage 2 bij deze begroting geeft voor de jaren 2018 – 2021 inzicht in de te verwachten investeringen en in de planning van de uitgaven naar jaren van alle (verwachte) investeringskredieten. Het groot onderhoud aan riolering wordt gedekt uit het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP). Hiervoor is een reserve riolering ingesteld. Het verloop van de reserves en en voorzieningen is opgenomen in bijlage 3. Het groot onderhoud gebouwen wordt uitgevoerd op grond van het Meerjaren Onderhouds Plan gebouwen. Voor dit groot onderhoud is een voorziening kapitaalgoederen in gesteld door de gemeenteraad. Voor baggeren is een voorziening baggeren in gesteld. Het verloop van deze voorzieningen is opgenomen in bijlage 3.

Instandhouding voorzieningenniveau op lange termijn

In de toekomst kunnen 'pieken' in kapitaallasten ontstaan door relatief veel vervangingen van wegen, groen, openbare verlichting etc. in een beperkte periode. Om deze pieken binnen een structureel sluitende begroting op te kunnen vangen is een nieuwe reserve instandhouding voorzieningenniveau ingesteld.

De nieuwe reserve instandhouding voorzieningenniveau heeft als doel:

- het kunnen opvangen van 'pieken' in de kapitaallasten door vervangingen van gebouwen en in de openbare ruimte (= bestaand voorzieningenniveau Alblasserdam) binnen een structureel sluitende begroting.

Uitgangspunten voor deze reserve instandhouding voorzieningenniveau zijn:

- In de begroting zal voldoende ruimte moeten zijn om de gemiddelde kapitaallasten (over gehele levensduur) te kunnen opvangen.
- In tijden van 'onder' gemiddelde kapitaallasten ontstaat ruimte om de reserve instandhouding voorzieningenniveau aan te vullen voor tijden waarin sprake is van 'boven' gemiddelde kapitaallasten.
- Als in tijden van 'boven' gemiddelde kapitaallasten onvoldoende ruimte in de begroting beschikbaar is en dus een 'structureel niet sluitende begroting' ontstaat, dan kan een bijdrage uit de reserve worden opgenomen in de begroting om de 'boven' gemiddelde kapitaallasten (deel boven de gemiddelde kapitaallasten) te dekken binnen een structureel sluitende begroting.

Het verloop van deze reserve is opgenomen in bijlage 3.

4. Paragraaf financiering

De financieringsfunctie van de gemeente Alblaserdam dient uitsluitend de publieke taak. Het prudente beleid valt binnen de kaders die zijn gesteld in de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido). In deze wet staan transparantie en risicobeheersing centraal. Om inzicht te geven in de wijze waarop de gemeente dit doet en beeld te geven van de stand van zaken wordt in deze paragraaf ingegaan op het risicobeheer (met name rente- en kredietrisico), de financieringspositie, het kasbeheer en de informatievoorziening.

Algemeen

Het in 2011 vastgestelde Financieringsstatuut vormt het kader voor beleid en uitvoering van de treasuryfunctie. In 2016 wordt een geactualiseerd statuut aan de gemeenteraad aangeboden. Afhankelijk van de hoogte en de verwachte duur van het liquiditeitstekort of –overschot, wordt vermogen tijdelijk of langdurig aangetrokken of uitgezet (vnl. Schatkist). Het uitgangspunt bij het aantrekken van vermogen is dat de kasgeldlimiet optimaal benut wordt en zoveel mogelijk kort vermogen wordt aangetrokken.

Binnen de financiële functie van de gemeente is het van belang om onderscheid te maken tussen treasury- en de controlfunctie. Treasury zorgt voor de beschikbaarheid van geldmiddelen; de controlfunctie is belast met het toezicht en de bewaking van de aanwending ervan. Vanuit deze rollen is de focus bij treasury gericht op feitelijke in- en uitgaande kasstromen, terwijl de controlfunctie veelal redeneert in termen van baten en lasten. In deze paragraaf staan voornamelijk de feitelijke kas- en financieringsstromen centraal.

Rente Ontwikkelingen

De rente op de geld- en kapitaalmarkten geven nog steeds lage niveau's aan. De rente van 1- maandskasgeldleningen zijn vanaf 2015 negatief en ook voor 2018 wordt (nog) geen substantiële stijging tot boven de 0% verwacht. Wel is de verwachting dat de ECB het in maart 2016 gestarte opkoopprogramma in 2018 zal afbouwen. Dit zal naar verwachting tot een stijging van de geldmarktrentes leiden tot ongeveer het nulniveau.

De rente op de kapitaalmarktrentes lijkt de in 2016 bereikte bodem definitief verlaten te hebben. Bewoog de 10-jarige staatsleningen zich medio 2016 nog op niveaus van ong. 0,30%, ten tijde van het opstellen van deze financieringsparagraaf (juni 2017) is deze rente opgelopen tot ongeveer 0,80%.

De marktverwachting is dat de kapitaalmarktrentes voor 2018 nog verder zal stijgen.

Vanuit Treasury SCD vindt monitoring van de renteontwikkelingen plaats en waar nodig in samenspraak met de gemeente gehandeld.

In onderstaande tabel wordt de renteverwachting van een aantal grootbanken voor het komend jaar weergegeven.

Omschrijving	Actueel ten tijde van opstelling begroting 2018	Gemiddelde verwachting grootbanken van stand over 1 jaar	Toe-/afname
Korte rente (3-maands Euribor), ca.	-0,33%	-0,33%	0,00%
Lange rente (10-jaars IRS), ca.	0,80%	1,20%	0,40%
Spread	1,13%	1,53%	0,40%

In oenschouw dient te worden gehouden dat banken bij het verstrekken van langjarige financiering liquiditeitsopslagen berekenen bovenop de in voorgaande tabellen genoemde IRS-niveaus. Voor bijvoorbeeld een 10-jaars lening bedraagt deze opslag thans circa 0,30% (30 basispunten).

Financieringspositie

Interne rente

Voor de interne doorberekening van de rentekosten naar de investeringen hanteert de gemeente Alblaserdam een percentage van 2,0%.

Renteschema

Bedragen * €1.000			2018	2019	2020	2021
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		993	1.132	1.222	1.216
b.	De externe rentebaten	-/-	30	26	23	21
	Saldo rentelasten en rentebaten		963	1.106	1.199	1.195
c1.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	130	96	39	12
c2.	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	-	-	-	-
c3.	De rentebaat van doorverstrekte leningen die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	+/+	-	-	-	-
		-/-	130	96	39	12
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		833	1.010	1.160	1.183
d1.	Rente over eigen vermogen		-	-	-	-
d2.	Rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)		21	21	21	21
	De aan taakvelden (programma's inclusief Overhead) toe te rekenen rente		854	1.031	1.181	1.204
e	De werkelijk aan taakvelden (programma's inclusief Overhead) toegerekende rente (renteomslag)	-/-	1.066	1.178	1.307	1.294
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury	-/-	211	148	126	89

Leningenportefeuille's

Opgenomen langlopende leningen.

Onderstaande tabel geeft inzicht in het verwachte verloop van de leningportefeuille:

Omschrijving	Bedragen x € 1.000			
	2018	2019	2020	2021
Stand per 1 januari	€ 42.753	€ 48.052	€ 51.351	€ 49.150
Nieuwe leningen	€ 9.000	€ 10.500	€ 5.000	€ 4.000
Reguliere aflossingen	€ 3.701-	€ 7.201-	€ 7.201-	€ 4.401-
Vervroegde aflossingen	€ -	€ -	€ -	€ -
Rente-aanpassing	€ -	€ -	€ -	€ -
Stand per 31 december	€ 48.052	€ 51.351	€ 49.150	€ 48.749
Gemiddeld percentage per 31 december	2,55%	2,63%	2,74%	2,39%
Rentelasten boekjaar	€ 993	€ 1.132	€ 1.222	€ 1.216

Op grond van de meest actuele liquiditeitenplanning wordt voor de jaren 2018 tot en met 2021 een nieuwe langlopende (her)financiering verwacht. Gelet op de verwachte liquiditeitenontwikkeling zullen deze een zeer lange looptijd hebben.

Uitzettingen

Uitzettingen is de term die de Wet fido gebruikt voor verstrekte langlopende geldleningen en beleggingen. Voor een indeling van de gemeentelijke uitzettingen naar risicocategorie wordt verwezen naar het kopje Kredietrisico's verderop in deze paragraaf.

De gemeente Alblasserdam heeft de volgende uitzettingen:

Omschrijving	<i>Bedragen x € 1.000</i>	
	Bedrag	Gemiddeld percentage
<u>Verstrekte geldleningen:</u>		
Stand per 1 januari 2018	€ 1.410	2,13%
Nieuwe leningen	€ -	
Reguliere aflossingen	€ 137-	
Vervroegde aflossingen	€ -	
Rente-aanpassing (oud percentage)	€ -	
Rente-aanpassing (nieuw percentage)	€ -	
Stand per 31 december 2018	€ 1.273	2,05%
<u>Beleggingen:</u>		
Geen	€ -	
Totaal uitzettingen per 31 december 2018	€ 1.273	

Schuldpositie

De afgelopen jaren is de bewustwording rond schuldposities, juist ook van overheden, sterk toegenomen. Een schuldpositie ontstaat indien de eigen middelen van een gemeente ontoereikend zijn om bijvoorbeeld activiteiten of investeringen te bekostigen. In dat geval dient externe financiering te worden aangetrokken. Een goed zicht op de schuldpositie draagt bij aan het besef dat de aan financiering verbonden rente en aflossingen andere noodzakelijke uitgaven van de gemeente verdrücken.

De (ontwikkeling van de) schuldpositie kan vanuit meerdere invalshoeken worden benaderd.

- Eén van de meest geijkte is de debt ratio. Deze ratio wordt ontleend aan de balans, waarbij wordt gezien welk percentage van het totaal vermogen/balanstotaal met vreemd vermogen gefinancierd is. Een algemeen gebruikelijke norm voor de beoordeling van de schuldpositie is een debt ratio van maximaal 80%. Een debt ratio van hoger dan 80% geeft aan dat het bezit met zeer veel schulden is belast.
- Ook kan een verhouding worden bepaald tussen de netto schuld (balans) ten opzichte van de totale exploitatiebaten (netto schuld quote). Een netto schuld quote van kleiner dan 100% geeft een indicatie dat een gemeente de rentelasten van de schulden kan dekken uit de inkomsten. Bij een schuld quote tussen 100% en 130% is voorzichtigheid geboden (stoplicht op oranje) en een schuld quote hoger dan 130% geeft een indicatie dat de exploitatie te zwaar wordt belast met rentelasten (stoplicht op rood).

- De verwachte herfinancieringen, looptijden van leningen, rentepercentages van de leningen en de werkelijke rentelasten geven inzicht in de mate waarin de gemeente gevoelig is voor renteherzieningen.

In de navolgende tabel wordt de (ontwikkeling van) de schuldpositie van de gemeente Alblasserdam zowel in historisch perspectief als richting de toekomst in beeld gebracht. Dit beeld is gebaseerd op een prognose van de ontwikkeling van de balansposten voor de komende 4 jaar.

Tabel 5: Verloop schuldpositie 2016-2021						
<i>Bedragen x € 1.000</i>						
	Werkelijk	Voorlopig	Raming	Raming	Raming	Raming
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Debt ratio						
Totale schuld (1)	€ 46.687	€ 50.161	€ 56.053	€ 59.343	€ 57.548	€ 57.380
Balanstotaal (2)	€ 63.072	€ 67.208	€ 70.983	€ 74.300	€ 72.704	€ 73.901
Debt Ratio	74%	75%	79%	80%	79%	78%
Solvabiliteit (incl. vz)	26%	25%	21%	20%	21%	22%
Nettoschuld per inwoner						
Netto schuld (3)	40.453	43.946	49.857	53.166	51.390	51.241
Aantal inwoners	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000	€ 20.000
Bedrag x € 1,-	€ 2.023	€ 2.197	€ 2.493	€ 2.658	€ 2.570	€ 2.562
Schuldevolutie (4)						
Bedrag x € 1,-	€ 175	€ 170	€ 296	€ 165	€ 89-	€ 7-
Schuldquote						
Netto Schuld	€ 40.453	€ 43.946	€ 49.857	€ 53.166	€ 51.390	€ 51.241
Exploitatiebaten (5)	€ 47.916	€ 47.274	€ 46.132	€ 47.118	€ 44.835	€ 43.107
Schuldquote %	84%	93%	108%	113%	115%	119%

(1) Som van opgenomen leningen, kortlopende schulden en overlopende passiva. Op grond van prognose balansposten 2017-2021

(2) Op grond van prognose balansposten 2017-2021

(3) Totale schuld minus som van uitgezette langlopende leningen (excl. verbonden partijen), kortlopende vorderingen, liquide middelen en overlopende activa. Op grond van prognose balansposten 2017-2021

(4) Toe/afname nettoschuld per inwoner t.o.v. voorgaand jaar.

(5) Vóór mutaties reserves.

- In de periode 2017 tot en met 2021 verwachten wij een debt ratio van dat lager is dan 80%. Daarmee voldoen we aan de norm voor een gezonde schuldpositie.
- De schuldquote van de gemeente zal in 2017 naar verwachting 93% bedragen. Door de forse investeringen in de komende tijd neemt de schuldquote toe tot 119%. Bij een mogelijke verkoop van het belang in Eneco zal de schuldquote dalen.
- De restant looptijd van de leningen per 1 januari 2018 is voor € 9,2 miljoen nog tussen 1 en 5 jaar, voor € 22,8 miljoen nog tussen 5 en 10 jaar en voor € 10,8 miljoen nog langer dan 10 jaar. Deze leningen kennen geen renteherzieningen tijdens de looptijd van de leningen.
- In de tabel bij onderdeel 'leningportefeuilles' hiervoor is inzicht gegeven in de rentelasten van de opgenomen leningen en de gemiddelde rentepercentages.

Op grond van de beoordeling van deze kengetallen classificeren wij de schuldpositie van de gemeente Alblasserdam als neutraal.

Risicobeheersing

Zoals eerder benoemd vormt risicobeheersing één van de pijlers van de Wet fido. De belangrijkste risicoaspecten die verbonden zijn aan de uitvoering van de gemeentelijke treasuryfunctie betreffen rente- en kredietrisico's.

Renterisico's

Renterisico's kunnen vanuit Wet fido-optiek worden gezien op de korte en op de langere termijn.

Renterisico op korte schuld: de kasgeldlimiet

Met de kasgeldlimiet is in de Wet fido een norm gesteld voor het maximum bedrag waarop de gemeente haar financiële bedrijfsvoering met kortlopende middelen (looptijd <1 jaar) mag financieren: 8,5% van het begrotingstotaal. Voor 2018 kan de kasgeldlimiet voor de gemeente Alblasserdam als volgt worden bepaald:

Berekening kasgeldlimiet 2018:		
Begrotingstotaal	€	46,071 miljoen
Relevant percentage		8,5%
Kasgeldlimiet	€	3,916 miljoen

De gemeente Alblasserdam verwacht in 2018 binnen de totale limietruimte te opereren. Gezien de lage (op dit moment zelfs negatieve) rente voor kasgeldleningen, wordt de kredietruimte zo optimaal mogelijk benut.

Renterisico op langlopende schuld: de renterisiconorm

De Wet fido definieert vaste schuld als opgenomen geldleningen met een rentetypische looptijd groter of gelijk aan 1 jaar. Met de renterisiconorm biedt de Wet fido een richtsnoer om renteaanpassingen van financieringen en beleggingen goed in de tijd te spreiden. Het doel van deze norm is het voorkomen van een overmatige afhankelijkheid van het renteniveau in één bepaald jaar. Om dat te bereiken mag het totaal aan renteherzieningen en aflossingen op grond van deze norm per jaar niet meer zijn dan 20% van het begrotingstotaal.

Conform voorschrift van de Wet fido wordt het renterisico in onderstaande tabel voor de komende vier jaren bepaald, terwijl de renterisiconorm alleen betrekking heeft op het totaal van de begroting van het komende jaar.

Berekening renterisiconorm		<i>(bedragen x € 1.000)</i>			
Renterisico's	2018	2019	2020	2021	
Renteherzieningen	€ -	€ -	€ -	€ -	-
Aflossingen	€ 3.701	€ 3.701	€ 7.201	€ 4.401	
Renterisico	€ 3.701	€ 3.701	€ 7.201	€ 4.401	
Berekening renterisiconorm					
Begrotingstotaal 2018	€ 46.071				
Percentage cfm. regeling		20%			
Renterisiconorm 2017	€ 9.214				
Toetsing renterisico aan norm:					
Renterisico	€ 3.701				
Renterisiconorm	€ 9.214				
Ruimte onder de norm	€ 5.513-				

Uit deze opstelling blijkt dat de gemeente Alblisserdam binnen de grenzen van de renterisiconorm opereert.

Kredietrisico's

Kredietrisicobeheersing richt zich op de kredietwaardigheid (en dus risicoprofiel) van de tegenpartijen bij financiële transacties. Kredietrisico's kunnen worden gelopen vanuit uitzettingen (verstrekte geldleningen) of uit verleende garanties.

Verstrekte geldleningen

Ingedeeld naar risicocategorie kan voor 2018 het volgende verloop worden verwacht:

Categorie	1-1-2018	31-12-2018	% verdeling per eind 2018
Gemeenten / Provincies	€ -	€ -	0,0%
Overheidsbanken	€ -	€ -	0,0%
Woningcorporaties met garantie WSW	€ -	€ -	0,0%
Woningcorporaties zonder garantie (1)	€ -	€ -	0,0%
Semi-overheidsinstellingen (2)	€ 1.304	€ 1.174	92,2%
Financiële instellingen (A en hoger)	€ -	€ -	0,0%
Overige toegestane instellingen volgens Treasurystatuut	€ 106	€ 99	7,8%
Niet-toegestane instellingen volgens Treasurystatuut	€ -	€ -	0,0%
Totaal	€ 1.410	€ 1.273	100,0%

(1) Betreft GR Sportpark Souburgh

Verleende garanties

De borgstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd naar risicogroep:

Categorie	Risico profiel	Verwachte stand per		% verdeling per eind 2018
		1-1-2018	31-12-2018	
Directe borstellingen (m.b.t. lokale instellingen, verenigingen e.d.)	Middel/ hoger	€ 8.469	€ 8.219	20,5%
Achtereenvolgende in waarborgfondsen (bijv. Waarborgfonds Sociale Woningbouw)	Laag	€ 43.316	€ 31.873	79,5%
Totaal		€ 51.785	€ 40.092	100,0%

Kas- en saldobehaar

De inrichting van het betalingsverkeer (het beheer van het gemeentelijke rekeningstelsel, het coördineren van bevoegdheden en het verrichten van feitelijke betalingen) alsmede de saldoregulatie wordt verzorgd vanuit Servicecentrum Drechtsteden. De gemeente was, is en blijft daarbij overigens eigenaar van de betreffende bank- en girorekeningen.

Een hulpmiddel bij de saldoregulatie èn voor het eventueel opnemen van langjarige financiering is de meerjarige liquiditeitsplanning, welke door het SCD in nauw overleg met de gemeente is opgezet. Deze planning wordt periodiek geactualiseerd op grond van nieuwe informatie of inzichten rond bijvoorbeeld investeringen. Uit de meest recente planning blijkt dat er in 2016 geen langlopende lening aangetrokken hoeft te worden.

Schatkistbankieren

Bij het gemeentelijk saldobehaar dienen de nieuwe voorschriften rond Schatkistbankieren in acht te worden genomen. Onder deze regeling dienen gemeenten tijdelijk overtollige geldmiddelen, rekening houdend met een drempelbedrag, bij het Ministerie van Financiën te stallen. Het drempelbedrag voor de gemeente Alblasserdam voor 2016 kan als volgt worden berekend:

Berekening drempelbedrag SKB 2018:

Begrotingstotaal	€	46,100 miljoen
Relevant percentage		0,75%
Drempelbedrag (afgerond)	€	346.000

Wanneer de gemeente het drempelbedrag overschrijdt dient het meerdere afgestort te worden in 's Rijks Schatkist. Over dit saldo wordt op dit moment geen rente vergoed.

Informatievoorziening

Minimaal twee maal per jaar vindt een overleg plaats met het Servicecentrum Drechtsteden over de voortgang en uitvoering van de treasuryzaken. Indien daartoe vanuit gemeente of vanuit SCD behoefte dan wel noodzaak wordt gevoeld vindt daarnaast ook contact op incidentele basis plaats. Voor zover relevant zullen door het SCD rapportages worden opgeleverd voor in- of extern gebruik.

5. Paragraaf bedrijfsvoering

Het gemeentebestuur en de inwoners moeten kunnen vertrouwen op een ambtelijke organisatie die efficiënt, effectief en rechtmatig opereert. Deze paragraaf geeft inzicht in de stand van zaken van en voornemens voor de bedrijfsvoering.

Uitvoering van de Samenlevingsagenda 'Samen Doen'

De Samenlevingsagenda Samen Doen is in juni 2014 door het college opgesteld. Een belangrijk uitgangspunt van die Samenlevingsagenda is de samenwerking met allerlei (groepen van) inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners. Samen met hen worden doelstellingen verkend en maatschappelijke resultaten behaald. Het programma van het college is een integraal onderdeel van de samenlevingsagenda van Alblisserdam. Onze manier van werken in deze bestuursperiode is gebaseerd op onze passie voor Alblisserdam. De gemeentelijke begroting is en blijft gebaseerd op de beleidsvoornemens van het college. De gemeente is voor een gedeelte van de samenlevingsagenda 2014-2018 de beheerder van het budget en/of is verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid.

Het uitgangspunt is dat we bij elke vraag kiezen voor een oplossing die past bij de schaal en het karakter van Alblisserdam. Dit doen wij door middel van (gewenste en benodigde) vernieuwing en creativiteit. Het is een zoek- en leerproces dat vraagt om lef en inzet van iedereen: bestuur, ambtelijke organisatie en de samenleving.

2018 is het laatste jaar van deze bestuursperiode waarin verder wordt gewerkt aan de uitvoering van eerder geformuleerde doelstellingen en resultaten. Sinds medio 2016 is een omslag te zien van visie- en planvorming naar uitvoering en het behalen van maatschappelijke resultaten. Bij de afronding van deze bestuursperiode wil het college de manier van werken met de Samenlevingsagenda evalueren en meegeven aan een nieuw college.

Organisatieontwikkeling

Eind 2016 liep de agenda voor de organisatieontwikkeling van Alblisserdam af. Met de komst van een nieuwe gemeentesecretaris/algemeen directeur in diezelfde tijd is gestart met het opstellen van een visie voor de jaren 2017 en 2018. Er ligt een mooie basis vanuit eerdere jaren. Zaken die goed gaan, koesteren we. We geven aandacht aan de zaken die beter kunnen of moeten.

Werken bij de gemeente Alblisserdam is werken bij een gemeente die midden in de samenleving staat en daarom continu in beweging is. Dat betekent veel voor de manier van werken van onze organisatie. Het uitgangspunt is dat gewerkt wordt vanuit visie: in, met en voor de Alblisserdamse samenleving. In 2018 gaan we krachtig verder met het realiseren van de geformuleerde doelstellingen. Onze kernwaarden: verantwoordelijk, betrokken, verbindend, gedreven en met lef staan centraal en bepalen het functioneren in de organisatie.

We vullen de organisatieagenda in 2018 verder in met activiteiten langs 4 sporen:

- *talenten maximaal benutten*: Iedere medewerker heeft verschillende talenten. Door vanuit rollen te werken en vanuit talenten in plaats van functies benutten we ieders kapitaal. Ieder is zelf verantwoordelijk voor continue leren en daarmee persoonlijke ontwikkeling.

- *opgave gericht werken*: Thema's en taken zijn leidend, niet de grenzen van de afdeling. Dat betekent dat ieder zijn rol heeft in steeds wisselende teams en wisselende takenpakketten. Medewerkers worden breed ingezet. Daarnaast spreken we elkaar aan op rollen en verantwoordelijkheden. De focus ligt op initiatief nemen, vertrouwen geven en nemen, verantwoordelijkheid nemen en samenwerken.

- *denken en doen in mogelijkheden*: We werken vanuit onze organisatiewaarden en tonen eigenaarschap over onze eigen werk. Dat betekent dat we altijd denken en doen in mogelijkheden. We werken op basis van de initiatieven die komen vanuit de samenleving. Onze manier van werken passen we hier op aan ('ja, mits' en kijken wat de samenleving zelf kan doen)

- *sneller besluiten en uitvoeren*: Waar mogelijk versnellen we besluitvoering en de uitvoering van besluiten. Dit doen we in nauwe afstemming met onze partners in de samenleving.

Daarnaast werken we volgens dé bedoeling: wij kunnen altijd uitleggen waarom we de dingen doen zoals we ze doen, bijvoorbeeld als besluiten zijn genomen door college of gemeenteraad

Alle activiteiten dragen bij aan het reeds bestaande motto van de organisatieontwikkeling: 'Samen doen! Wij bouwen samen met inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties en verenigingen in een dorp met karakter. In 2018 zetten we de lijn uit 2017 door: nadat de visie breed is uitgedragen en de doelen goed bekend zijn, voeren we ons ontwikkelprogramma verder uit. Iedereen brengt zijn of haar talenten in kaart en onder het motto 'jij bent aan zet' pakken medewerkers regie op de eigen loopbaan. Allerlei instrumenten worden hiervoor ingezet. Duurzame inzetbaarheid en vitaliteit zijn een continue factor in de ontwikkeling van de organisatie.

Ziekteverzuim

De afgelopen jaren lag het ziekteverzuim percentage tussen de 3 en 3,4%. In 2016 was het ziekteverzuimcijfer gemiddeld 3,4%. Het ziekteverzuimpercentage lag, in vergelijking met gemeenten van een vergelijkbare omvang, onder het landelijk gemiddelde van 4,1%. Ook de meldingsfrequentie was met 0,81 lager dan het landelijk gemiddelde van 1,04. In 2018 willen we onder een gemiddeld ziekteverzuimpercentage van 4% blijven.

Het beleid waarbij mogelijke disbalans vroegtijdig wordt gesignaleerd en preventieve maatregelen, zoals het stimuleren van vitaliteit en inzet van een verzuimconsulent, is effectief. In 2017 is een werkgroep vitaliteit opgericht. Ook in 2018 worden er verschillende activiteiten georganiseerd gericht op gezondheid, het stimuleren van bewegen, gezonde levensstijl en mentale verkracht. Vitaliteit blijft een prominente rol spelen (zie ook organisatieontwikkeling), waarbij wordt ingezet op het creëren van verdere bewustwording over het belang van vitaliteit en medewerkers prikkelen om met vitaliteit aan de slag te gaan.

Uitwerking nieuwe cao gemeenten

De VNG en de vakbonden FNV, CNV en CMHF hebben een principeakkoord gesloten over de nieuwe Cao gemeenten. Het akkoord bevat een loonafpraak en afspraken over flexibiliteit, harmonisatie verlof en bewust belonen. De Cao loopt van 1 mei 2017 tot 1 januari 2019

Huisvesting

In juni 2017 heeft de gemeenteraad het krediet verleend voor de broodnodige renovatie van het gemeentehuis en voor de herinrichting van het Raadhuisplein en Havenstraat. Na besluitvorming door de gemeenteraad is de rest van 2017 gewerkt aan de uitwerking van de renovatieplannen, bestekken e.d. Medio 2018 vindt de verhuizing naar tijdelijke huisvesting plaats. In 2019 kan het vernieuwde gemeentehuis dan de deuren openen.

De overstap naar een nieuw huisvestigingsconcept is een grote verandering. Het raakt de gehele organisatie en vraagt om veel aandacht voor het proces en medewerkers. Medewerkers worden actief betrokken in het proces en worden zorgvuldig geïnformeerd.

Er is in 2016 een gebruikersgroep samengesteld met één of meerdere vertegenwoordigers vanuit alle afdelingen en nieuwe gebruikers. Samen met de gebruikersgroep is in 2017 het Programma van Eisen opgesteld. Ook in de fases van het voorlopig en definitief ontwerp was de gebruikersgroep actief. Zij hebben inbreng gehad in het ontwerp en in de laatste fase ook een sessie begeleidt, waarin alle medewerkers via een moodboard aan konden geven wat zij graag terug wilden zien aan kleuren, inrichting, materialen etc. in het nieuwe gemeentehuis. Tijdens afdelingsoverleggen en organisatiebijeenkomsten worden medewerkers regelmatig bijgepraat over de stand van zaken.

Tijdens de renovatie zullen alle medewerkers zich vanaf het tweede kwartaal van 2018 tijdelijk elders huisvesten. Medewerkers worden op verschillende manieren betrokken, waarbij medewerkers gezamenlijk nadenken over de nieuwe werkomgeving en werkwijze in de tijdelijke huisvesting en het nieuwe gemeentehuis.

Regionale samenwerking

De gemeente Alblasserdam neemt zelfbewust en zelfstandig deel aan de samenwerking in de Drechtsteden. Dit doen we met als doelstelling de best georganiseerde dienstverlening, kwaliteit en prijs voor onze inwoners en ondernemers. De regionale samenwerking is ondersteunend aan de lokale visie en doelen van de gemeente Alblasserdam waarbij bestuurlijke zelfstandigheid voorop staat. In 2018 wordt doorgewerkt aan de uitvoering van het regionaal Meerjarenprogramma en wordt ingezet op de realisatie van de zogenoemde spotlight-projecten in de Groeiagenda. Vanuit de Drechttraad en het Drechtstedenbestuur wordt deze bestuursperiode afgerond en overgedragen naar de volgende periode.

Communicatie & bestuursstijl

Inwoners actief betrekken bij ontwikkelingen in het dorp, zorgen dat ze meedenken, meedoen en soms ook zelf het initiatief nemen. Dat is, in een notendop, één van de belangrijkste doelstellingen van de communicatieaanpak die we voorstaan met de Samenlevingsagenda 'Samen doen' als uitgangspunt.

De ambities van het bestuur en de organisatie op het gebied van participatie en zelfs co-creatie zijn hoog. Om die te kunnen waarmaken is de inzet van de hele organisatie nodig, ook op het gebied van communicatie. Communicatie echter is een vaardigheid waarover niet iedereen 'als vanzelf' beschikt. Daarom ook in 2018 stevig ingezet op het ondersteunen van medewerkers in hun persoonlijke communicatie en het bewust maken van de effecten hiervan. Ook het maken van begrijpelijk beleid heeft hierbij de aandacht, zodat er (vooraf) draagvlak is voor dit beleid.

Het college speelt een belangrijke rol in het naar binnen brengen van signalen van buiten en is voortdurend in verbinding met de samenleving. Via bezoeken aan bedrijven, instellingen en maatschappelijke organisaties, individuele gesprekken en het bijwonen van bijeenkomsten laat het college zich informeren over actuele ontwikkelingen en wensen. Ook de bedrijfsbezoeken van het voltallige college worden goed gewaardeerd.

Social media zijn niet meer weg te denken uit ons dagelijks leven; Alblasserdammers blijven niet achter en maken er volop gebruik van. Inwoners weten 'de gemeente' goed te vinden via Twitter en Facebook en deze kanalen bieden zowel college als de ambtelijke organisatie als geheel de mogelijkheid het gesprek aan te gaan met inwoners, hen snel te informeren en te reageren op hun vragen en opmerkingen. Dat zetten we door in 2018. Tegelijkertijd behouden we ook de gemeentepagina in De Klaroen die goed wordt gelezen. Dat geldt ook voor de website. Om de website beter te laten aansluiten op het toenemende mobiele gebruik (via smartphone en tablet) maken we deze in 2018 responsive zodat hij mobiel goed leesbaar is. Ook krijgt de website een facelift.

Informatieveiligheid

Klant-, zaak- & archiefsysteem

In 2018 wordt gewerkt aan de implementatie van een nieuw klant-, zaak- en archiefsysteem (KZA) dat het huidige Mozaïek vervangt. Dit is tegelijkertijd een kans om allerlei werkprocessen te actualiseren, zichtbaar en minder zichtbaar. Met het nieuwe KZA systeem wordt ons digitaal archief verder op orde gebracht zodat we voldoen aan de archiefwet- en regelgeving. Daarnaast kunnen we de huidige kwaliteit van onze dienstverlening en bedrijfsvoering verhogen en kunnen we sneller aan verzoeker van burgers en bedrijven voldoen. In 2018 zetten we in samenwerking met de regiogemeenten verder in om de bijbehorende werkprocessen uniform in te richten.

Informatieveiligheid en de AVG

Daarnaast wordt het bewust worden van en het sturen op informatieveiligheid steeds belangrijker. We zetten ons in om de zorg voor informatieveiligheid bestuurlijk en organisatorisch te borgen. Correcte gegevensbescherming en het borgen van privacy is daarbij van groot belang voor het vertrouwen. Dit goed blijven doen is complex en wordt steeds complexer door onder andere (nieuwe) Europese wetgeving, de groeiende technische mogelijkheden en de decentralisaties.

Eind 2015 is het beleid op het gebied van informatiebeveiliging vastgesteld door het college. In het tweede kwartaal van 2016 is het 'Informatiebeveiligingsplan Drechtsteden' vastgesteld. In dit document is een vertaling gemaakt van de uitgangspunten, die zijn verwoord in het 'Informatiebeveiligingsbeleid Drechtsteden', naar concrete resultaten en ambities die de Drechtsteden willen realiseren op korte termijn.

In de Resolutie '*Informatieveiligheid, randvoorwaarde voor de professionele gemeente*' onderschrijft iedere gemeente een informatieveiligheidsbeleid vast te stellen aan de hand van de BIG (Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten). Dit vloeit voort uit de landelijke visie '*Digitale overheid 2017*', waarin is vastgelegd dat de overheid in 2017 volledig digitaal moet zijn wat haar dienstverlening betreft. Het onderwerp informatiebeveiliging is hierin een essentieel onderdeel.

De gemeente Alblasserdam stelt haar informatiebeveiligingsbeleid vast aan de hand van het basishorizontale kader BIG en moet voldoen aan de regelgeving omtrent privacy. Per 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Dat betekent dat er vanaf die datum dezelfde privacywetgeving geldt in de hele Europese Unie (EU). De Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) geldt dan niet meer. Hierdoor hebben wij een grote verantwoordelijkheid. Wij zijn als gemeente wettelijk verantwoordelijk voor het op orde hebben van ons informatieveiligheid en het waarborgen van de privacy van onze inwoners.

ENSIA

ENSIA staat voor Eenduidige Normatiek Single Information Audit en betekent eenmalige informatieverstrekking en eenmalige IT-audit. Het heeft als doel het ontwikkelen en implementeren van een zo effectief en efficiënt mogelijk ingericht verantwoordingsstelsel voor informatieveiligheid gebaseerd op de BIG. De nieuwe verantwoordingsprocedure start met een zelfevaluatie door onze gemeente met behulp van de online ENSIA-tool. Het college van burgemeester en wethouders legt vervolgens verantwoording over informatieveiligheid af aan de gemeenteraad in het jaarverslag. Het verantwoordingsproces sluit hierdoor aan op de planning- en controlcyclus. Het gemeentebestuur heeft zo meer overzicht over de informatieveiligheid van haar gemeente. Ook kan het bestuur beter sturen. Op hoofdlijnen ziet het ENSIA-verantwoordingsproces er voortaan als volgt uit:

- Gemeenten voeren in de periode juli - november een zelfevaluatie informatieveiligheid uit;
- Het college stelt in december een collegeverklaring op;
- Een IT-auditor controleert de collegeverklaring en stelt een assurance-rapport op;
- Het college van B&W rapporteert in een paragraaf van het jaarverslag over de informatieveiligheid;
- De gemeenteraad controleert de informatieveiligheid van de gemeente en stelt de jaarstukken vast in het volgende begrotingsjaar.

PIO-D

Alblasserdam neemt deel aan het Periodiek Informatiebeveiligings Overleg Drechtsteden (PIO-D), waarin maandelijks in Drechtstedenverband wordt gesproken over diverse onderwerpen op het gebied van informatieveiligheid en op een zorgvuldige en efficiënte wijze implementatie en kennisdeling plaatsvindt van onder andere e-learningmodules, wachtwoordbeleid en dataclassificatie.

Juridische kwaliteitszorg

De juridische kwaliteitszorg richt zich op gemeentebrede acties, acties op specifieke beleidsterreinen en acties in het kader van regionale samenwerking. Gemeentebreed wordt, vanuit juridisch control, sturing gegeven aan het opdrachtgeverschap richting het Juridisch Kennis Centrum Drechtsteden (JKC), inclusief de bewaking van de kwaliteit van door hen geleverde producten en diensten.

Alblasserdam ontvangt jaarlijks verzoeken in het kader van de Wet Openbaarheid van Bestuur. Het werkproces is hierop ingericht zodat de afhandeling van WOB- verzoeken tijdig plaatsvindt.

Klachten gericht aan de gemeente worden behandeld door de klachtencoördinator. Hierbij wordt steeds eerst ingezet op mediation waardoor formele procedures kunnen uitblijven. In 2016 is de procedure voor het ambtelijk horen geïntroduceerd. Het doel hiervan is dat wij een efficiënter en gestroomlijnder proces voor de afhandeling van bezwaarschriften realiseren.

Met ingang van 1 januari 2018 zijn wij als gemeente verplicht al onze openbare besluiten (bijv. verordeningen, beleidsregels, vergunningen, nadere regels) digitaal te gaan publiceren in het DROP (Decentrale Regelgeving Officiële Publicaties).

Alblasserdam neemt deel in het Juridisch Drechtsteden Overleg (JuDO) waar kennisdeling tussen gemeenten, stroomlijning en implementatie van nieuwe regelgeving wordt afgestemd. Er wordt nauw samengewerkt met het JKC die specifieke kennis en capaciteit in huis heeft.

Bedrijfsvoeringsonderdelen bij Servicecentrum Drechtsteden

Veel bedrijfsvoeringonderdelen zijn sinds 1 april 2008 ondergebracht bij het Service Centrum Drechtsteden (SCD) van de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden (GRD). Het SCD levert diensten op het gebied van financiën, informatisering, automatisering, documentaire informatievoorziening, communicatie, inkoop, personeel en organisatie, facilitaire en juridische zaken. Bij deze wijze van organiseren is het voeren van regie, op zodanige wijze dat de opdrachtgevers- en eigenaarsrol goed tot zijn recht komt, onmisbaar. Het versterken en de borging van het opdrachtgeverschap blijft om een aandachtspunt voor Alblasserdam. Binnen de Alblasserdamse bedrijfsvoering vragen twee zaken prominent de aandacht: de uitvoering van de Samenlevingsagenda en de organisatieontwikkeling.

6. Paragraaf verbonden partijen

Inleiding

Op 21 april 2015 heeft de gemeenteraad de Nota Verbonden partijen Alblasserdam 2015 vastgesteld. De nota geeft een beschrijving van het begrip Verbonden partij en een afwegingskader voor het aangaan van een Verbonden partij. Daarnaast is er een kader en instrumentarium opgenomen voor sturing en toezicht. Dit laatste is het onderwerp van deze paragraaf. Voor de beleidsinhoud van de Verbonden partijen wordt verwezen naar de programma's in de begroting. Op basis van een risicoprofiel en -classificatie wordt aan iedere verbonden partij een sturingspakket gekoppeld. Bij een hoger risicoprofiel worden zowel voor het college als voor de raad meer instrumenten ingezet.

Overzicht verbonden partijen

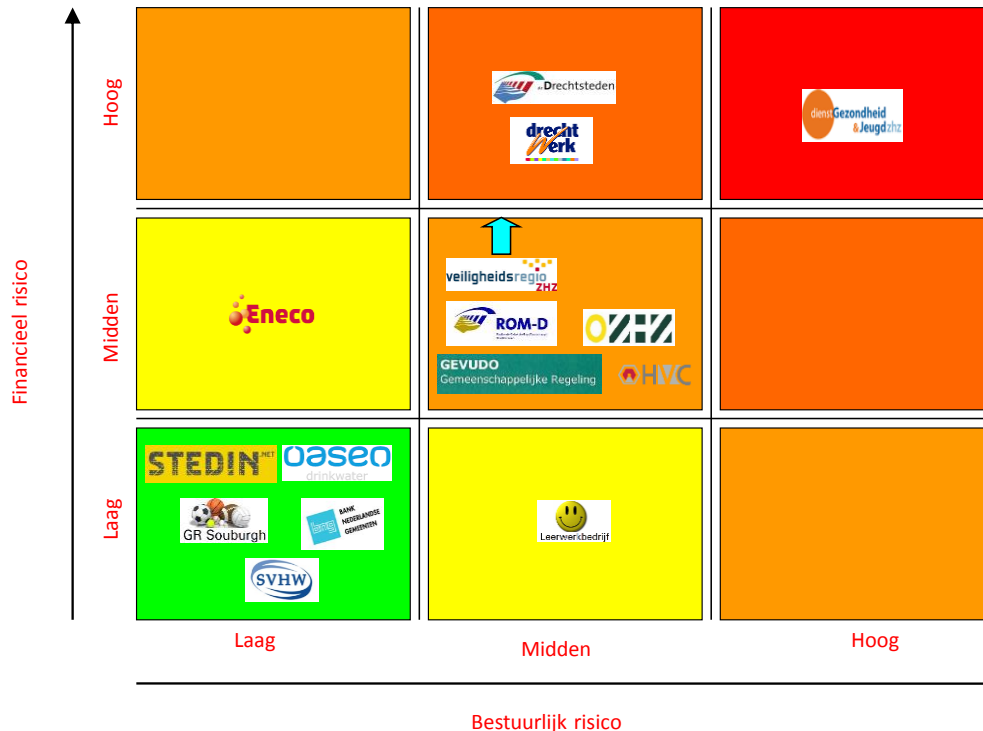
Alblasserdam neemt deel in de volgende verbonden partijen, waarbij het openbaar belang per partij is weergegeven.

Verbonden partij	Vestigingsplaats	Openbaar belang
1. Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden	Dordrecht	De GRD heeft tot doel draagvlak te creëren voor een evenwichtige ontwikkeling van het gebied. Hiertoe behartigt de GRD de gemeenschappelijke regionale belangen op de terreinen (a) Economie en bereikbaarheid, (b) Fysiek, (c) Sociaal, (d) Bestuurlijke ontwikkeling en grotestedenbeleid, (e) Staf- en ondersteunende diensten en de bedrijfsvoering en (f) beleidsonderzoek. Daarnaast heeft de GRD als doelstelling om zorg te dragen voor de efficiënte en effectieve heffing en invordering van belastingen en de uitvoering van de WOZ.
2. Gemeenschappelijke Regeling Drechtwerk	Dordrecht	Het openbaar lichaam behartigt de belangen van de gemeenten op het terrein van de sociale werkvoorziening en geeft in opdracht van de gemeenten uitvoering aan de in de wet en in deze regeling genoemde taken. Hiermee streeft de organisatie ernaar dat mensen kunnen werken naar vermogen.
3. Gemeenschappelijke Regeling Dienst Gezondheid en Jeugd (DGJZH)	Dordrecht	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: volksgezondheid, maatschappelijke zorg en onderwijs.
4. Gemeenschappelijke Regeling Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid	Dordrecht	Het in algemene zin behartigen van belangen op het terrein van: regionale brandweer, centrale post ambulancevervoer, geneeskundige hulpverlening, openbare orde en veiligheid
5. Gemeenschappelijke regeling Sportpark Souburgh	Alblasserdam	Het in stand houden en exploiteren van een sportpark met alle daarbij behorende voorzieningen, zoals terreinen, gebouwen en andere accommodaties, een en ander binnen het gebied als aangegeven op de bij deze regeling behorende gewaarmerkte tekening.
6. Samenwerkingsverband Vastgoedinfo, Heffing en Waardebepaling (SVHW)	Klaaswaal	Een zo doelmatig mogelijke uitvoering van werkzaamheden met betrekking tot: de heffing en invordering van belastingen; de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken; de administratie van vastgoedgegevens; het verstrekken van vastgoedgegevens aan de deelnemers en derden.
7. GR Omgevingsdienst	Dordrecht	De Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid is getroffen ter ondersteuning van de deelnemende regiogemeenten en de Provincie Zuid-Holland bij de uitvoering van hun taken op het gebied van het omgevingsrecht in het algemeen en de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht in het bijzonder, alsmede de taken op het terrein van vergunningverlening, toezicht en handhaving en op grond van de in artikel 5.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde wetten.

Verbonden partij	Vestigingsplaats	Openbaar belang
8. Huisvuilcentrale Alkmaar (HVC) en Gemeenschappelijke Regeling Gevudo	HVC: Alkmaar Gevudo: Dordrecht	Gevudo: In de praktijk: Het houden van 20% aandeelhouderschap van de HVC. De eigen stortplaats is in 2007 verkocht aan HVC. In beginsel had zij hetzelfde doel als HVC afvalcentrale. HVC afvalcentrale: Zorg dragen voor het op milieu hygiënisch verantwoorde wijze bewaren, bewerken en (doen) verwerken van huishoudelijk en andere categorieën van afvalstoffen met bijkomende werkzaamheden.
9. Eneco	Rotterdam	Energiebedrijf gericht op productie, handel, transport en levering van gas, elektriciteit en warmte en bijbehorende diensten.
10. Stedin	Rotterdam	Regionale Nederlandse netbeheerder, die verantwoordelijk is voor het transport van elektriciteit en gas.
11. Oasen	Gouda	Het (doen) exploiteren van een of meer waterleidingbedrijven en laboratoria.
12. Bank Nederlandse gemeenten	Den Haag	Uitoefening van het bedrijf van bankier ten dienste van overheden. De Bank Nederlandse Gemeenten biedt financiële diensten op maat, zoals kredietverlening, betalingsverkeer, advisering, elektronisch bankieren en beleggen.
13. Rom-D	Dordrecht	De doelstelling van de ROM-D is het versterken en uitbouwen van de regionale economie, in die zin dat een permanente toekomstige meerwaarde ontstaat en tenminste aansluiting wordt gevonden bij de landelijke ontwikkeling.
14. Stichting leerwerkbedrijf Alblasserdam	Alblasserdam	De stichting leerwerkbedrijf Alblasserdam ('SMILE') is per 1 maart 2013 opgericht en op diverse terreinen actief binnen de lokale gemeenschap. Er is gewerkt aan inzet van het gemeentelijk leerwerkbedrijf bij de uitvoering van de Participatiewet en inzet van bij de operationalisering van de drie decentralisaties.

Risicoprofiel

Voor de bepaling van het risicoprofiel per verbonden partij voor het begrotingsjaar 2018 is ambtelijk een risicoanalyse voorbereid en vervolgens besproken in het college en met de gemeenteraad. Het totaaloverzicht is te vinden in onderstaand schema:

Toelichting op de verbonden partijen met een risico-classificatie van gemiddeld en hoger:

- DG&J ZHZ heeft een hoog financieel en hoog bestuurlijk risico. Door de DG&J ZHZ wordt hard gewerkt om beter grip te krijgen op de financiën en de mogelijkheden om bij te sturen. Het afgelopen jaar heeft laten zien dat er nog een lange weg te gaan is tot verbetering. Er is door de gemeente beperkte invloed op de samenstelling van het bestuur. Daarnaast hebben de prestaties van deze dienst een grote invloed op de gemeentelijke beleidsdoelstellingen. De serviceorganisatie Jeugd, GGD, Bureau leerplicht en voortijdig schoolverlaten en de Regionale Ambulancedienst Zuid-Holland Zuid maken onderdeel uit van de DGJZH.
- GR Drechtsteden heeft vanwege onze substantiële financiële bijdrage en uitvoering van veel Alblasserdamse beleidsdoelstellingen een hoog financieel risico. Er zijn bestuurlijk voldoende mogelijkheden om te sturen op de verbonden partij. De GR Drechtsteden bestaat uit verschillende onderdelen waaronder de serviceorganisatie Wmo en Sociale Dienst Drechtsteden.
- GR Drechtwerk heeft een hogere risicoclassificatie. De risico's van Drechtwerk worden voor 2018 hoog ingeschat. Het betreft met name financiële risico's, gebaseerd op de resultaten en ervaringen in 2017. Daarnaast heeft de lokale inzet in het groeiende Smile versus de regionale organisatie van de sociale werkvoorziening onze aandacht.
- VR ZHZ heeft een hogere classificatie door een verminderde invloed op het beleid. De blauwe pijl geeft een mogelijke verhoging van het risicoprofiel weer veroorzaakt door besluitvorming over de opgelegde taakstelling.
- ROM-D heeft een hogere classificatie mede door de negatieve algemene reserve en een beperkte invloed door getrapte vertegenwoordiging.
- GEVUDO heeft een hogere classificatie door risico's in de bedrijfsvoering en door de gemeente ervaren gebreken in de informatievoorziening.
- OZHZ heeft een hogere classificatie als gevolg van gewenste verbeteringen in het werkproces die nog moeten worden geïmplementeerd.

Risicoclassificatie

Uit de risicoanalyse blijkt de volgende risico-classificatie:

Risico-classificatie	Verbonden partijen	Sturings- en toezichtsarrangementen
1. Laag	Stedin, Oasen, GR Souburgh, SVHW, BNG	Basis pakket
2. Laag / gemiddeld	Eneco, Stichting Leerwerkbedrijf Alblasserdam	
3. Gemiddeld	OZHZ, GR Gevudo (HVC), Rom-D, VRZH	Pluspakket
4. Gemiddeld/hoog	GR Drechtsteden, GR Drechtwerk	
5. Hoog	DG&J ZHZ	Compleetpakket

Inhoud Sturingsarrangementen

Hieronder staat de feitelijke invulling van de sturingsarrangementen beschreven, gekoppeld aan de sturende en beheersende rollen van de raad en het college.

	Kaderstellende rol (= sturen)	Controlerende rol (=beheersen)
Basis pakket	<ul style="list-style-type: none"> begroting verbonden partij met ambtelijk advies bespreken in college in de gemeentelijke begroting wordt jaarlijks een actuele risicoanalyse verbonden partijen opgenomen + bepaling welke pakketten gelden voor welke verbonden partijen + voor welke verbonden partijen maatwerk wordt afgesproken, dit wordt door de raad vastgesteld begroting van de verbonden partij wordt voor zienswijze aan de raad voorgelegd jaarlijkse bijeenkomst waarin risicoanalyses verbonden partijen worden besproken tussen college en raad 	<ul style="list-style-type: none"> jaarrekening verbonden partij met ambtelijk advies bespreken in college in de jaarrekening wordt door het college verantwoording afgelegd aan de raad over de verbonden partijen actieve informatieplicht: bij belangrijke tussentijdse ontwikkelingen informeert het college de raad via burap's of RIB
Plus pakket	<ul style="list-style-type: none"> hogere frequentie bestuurlijke en ambtelijke overleggen 	<ul style="list-style-type: none"> alle P&C documenten verbonden partijen (ook burap's) worden met ambtelijk advies besproken in college in gemeentelijke burap wordt door het college verantwoording afgelegd aan de raad over de verbonden partijen met risicoclassificatie 'gemiddeld' of hoger
Compleet pakket	<ul style="list-style-type: none"> nog hogere frequentie bestuurlijke en ambtelijke overleggen er wordt een actieve dialoog tussen de raad en de verbonden partij georganiseerd door bijvoorbeeld de directie uit te nodigen in de raad 	<ul style="list-style-type: none"> het college informeert de raad via een RIB over de P&C documenten van de verbonden partij zo nodig wordt de raad tussentijds geïnformeerd (ook buiten P&C documenten om)

Financiële informatie per verbonden partij

Voor de feiten en cijfers is, in gebruik gemaakt van de cijfers voor het begrotingsjaar 2018 van de verbonden partij en de jaarrekening 2016.

	Verbonden partijen		Financieel belang €	Eigen vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Vreemd vermogen	Geraamd Financieel resultaat Alblasserdam
	Bedragen x 1000			1-1	31-12	1-1	31-12	31-12
	Gemeenschappelijke Regelingen							
1	Bureau Drechtsteden en staf		521					
1	Griffie		28					
1	Sociale Dienst Drechtsteden		11.435					
1	Service Centrum Drechtsteden		1.463					
1	Gemeentebelastingen Drechtsteden		12					
1	Onderzoekcentrum		52					
1	Totaal GRD		13.511	6.183	5.468	85.251	60.736	0
2	GR Drechtwerk		336	231	503	31.991	29.433	0
3	GR Dienst Gezondheid & Jeugd		4.260	4.109	4.109	46.756	46.568	0
4	GR Veiligheidsregio (incl. boxen)		1.390	6.083	7.288	68.694	66.887	0
5	GR Soubourgh		296	82	75	1.498	1.191	0
6	SVHW		182	690	690	4.685	4.962	0
7	GR Omgevingsdienst		1.106	1.805	3.125	6.085	4.880	0
	Naamloze vennootschappen							
8	HVC afvalcentrale		0	82	90	937	874	0
9	Eneco Holding (NV)		454	6.478.000	3.121.000	3.280.000	1.952.000	448
10	Oasen (NV)		8	94	97	144	153	0
11	Stedin*							
12	BNG (NV)		22	4.163.000	4.486.000	145.348.000	149.514.000	16
13	ROM-D Holding		121	3.764	4.154	4.552	2.154	0
13	ROM-KILL III CV		0	6.838	6.960	10.389	12.394	0
	Stichtingen							
14	Stichting leerwerkbedrijf Alblasserdam **		0	147	175	232	148	0

*) Stedin en Eneco zijn per 31 januari 2017 gesplitst. De cijfers van het gecombineerde bedrijf zijn opgenomen bij Eneco Holding NV.
 **) Concept jaarrekening 2016

7. Paragraaf grondbeleid

Algemeen

De paragraaf Grondbeleid in de Begroting 2018 geeft inzicht in de volgende zaken:

- een visie op het grondbeleid in relatie tot de te realiseren doelstellingen;
- een aanduiding van de wijze waarop het grondbeleid wordt uitgevoerd;
- een prognose van de te verwachten resultaten van de grondexploitaties en de risico's;
- de ontwikkeling van de reserve grondexploitaties.

Huidig grondbeleid

In december 2013 heeft de raad de nota Grond- en vastgoedbeleid vastgesteld en de Nota Prijsbeleid Vastgoed. In deze nota zijn de kaders voor het verder professionaliseren van de grond- en vastgoedzaken vastgelegd en wordt beschreven op welke wijze de gemeente Alblasterdam haar ruimtelijke doelstellingen wil realiseren. Kenmerkend is hierbij het begrip 'uitnodigingsplanologie'. De gemeente neemt het initiatief als procesregisseur, maar ziet niet automatisch een rol voor zichzelf met betrekking tot grondverwerving en het lopen van financiële risico's. Het uitgangspunt blijft daarom een "faciliterend grondbeleid, tenzij...". Daarbij behoudt de gemeente ruimte om ook actief grondbeleid te voeren in het geval dit noodzakelijk is om een beleidsdoel te realiseren.

Actieve grondexploitaties worden uitgevoerd conform ingezette beleidslijnen. Voor gronden die in eigendom zijn van de gemeente en passen binnen een beleidsdoelstelling zal actief een koper worden gezocht. Voor gronden die geen beleidsdoel ondersteunen, is eigendom niet noodzakelijk. De gemeente zet in op anterieur kostenverhaal, waarbij gewerkt wordt met een voorovereenkomst. Hiermee worden kosten en te verwachten prestaties van de gemeente en initiatiefnemer transparant gemaakt. Daarnaast wordt het exploitatieplan ingezet als het niet is gelukt tot overeenstemming te komen over de te verhalen kosten voor vaststelling van het ruimtelijk besluit.

De belangrijkste financiële uitgangspunten zijn vastgelegd in de financiële verordening van de gemeente Alblasterdam en ontleend aan de verslagleggingsregels voor grondexploitaties van de commissie BBV.

In de nota Grond- en vastgoedbeleid is naast debeleidsvisie, zoals hierboven beschreven, ook een aantal specifieke uitgangspunten voor de grondexploitaties geformuleerd. Deze zijn:

- de grondexploitaties worden jaarlijks geactualiseerd;
- eventuele verliezen worden direct genomen en worden verwerkt in verliesvoorzieningen;
- winsten in projecten worden pas genomen bij afsluiten van de projecten;
- Tussentijdse winstneming is ook mogelijk bij een negatieve boekwaarde (gerealiseerde opbrengsten zijn hoger dan de gerealiseerde kosten) en er bestaat meer dan 90% zekerheid over de nog te maken kosten;
- bij aanvang van projecten wordt grond gewaardeerd op inbrengwaarde;
- er vindt geen directe verevening plaats tussen projecten;
- de weerstandsratio dient tussen 1,0 en 1,4 te zijn;
- de verantwoordelijkheid van het grondbeleid ligt bij de portefeuillehouder financiën;
- projectwethouders zijn integraal (dus ook financieel) verantwoordelijk voor de projecten waar zij bestuurlijk opdrachtgever van zijn.

Grondverwerving en uitgifte

Het uitgangspunt in het grondbeleid is dat de gemeente niet actief gronden aankoopt ten behoeve van de locatie en gebiedsontwikkeling, tenzij er overwegingen zijn om dit wel te doen. Daarbij moet worden gedacht aan het verwezenlijken van ambities en doelstellingen die niet door de markt worden 'opgepakt'.

Gronduitgiften¹:

- Waterhoven, uitgifte voor woningbouw (uitgifte loopt, laatste uitgifte gepland in 2020);
- Hof en Singel, uitgifte voor woningbouw (uitgifte loopt, laatste uitgifte gepland in 2017);
- Lint Vinkenvoer, uitgifte voor o.a. woningbouw en een woonwagenlocatie (uitgifte gepland 2017 en 2018);
- Sporthal Molenzicht, verkoop van 1 kavel (2017) aan Stichting Sporthal Molenzicht;
- Bochaneterrein, verkoop voormalige huisvesting gemeentelijke buitendienst voor woningbouw (2017);
- Dok11 eerstelijnszorg, verkoop Esdoornlaan 2 voor uitbreiding Dok11 (2018)

Fasering woningbouw

In onderstaande tabel wordt een prognose weergegeven van de oplevering van nieuwe woningen voor de jaren 2017-2020 en verder. In de projectrapportages met betrekking tot de grondexploitaties wordt gerapporteerd over het moment van de verkoop van de grond (doorgaans één jaar eerder).

Programma Woningbouw Alblasserdam (incl. derden- ontwikkelingen)	Opleveringen				
	2017	2018	2019	2020	2021 ev
<i>Grondexploitatieprojecten</i>					
Waterhoven	8	11	8	15	7
Hof en Singel fase 4		24			
Vinkenvoerweg/kavels Lint		7	5		
Alblasserwerf, Havenmeesters				14	
Alblasserwerf, de Noord					53
Vinkenvoerweg 2e linie (woonwagens)	5				
Cornelis Smitstraat/Bochanen			25		
Parallelweg/Mavo			25	8	
Wipmolenlocatie			25		
Huis te Kinderdijk			26-29		
West-Kinderdijk 281			2		
Oost Kinderdijk - Hardam			7		
Merconterrein					200
Totaal	13	42	123-126	37	260

* prognose grondopbrengsten grondexploitatieprojecten ca. 1 jaar eerder

De bovenstaande planning is realistisch en in overeenstemming met de economische situatie in Nederland. Recente berichten van het Centraal Planbureau laten zien dat de Nederlandse economie nog steeds groeit. Ook de woningbouw profiteert hiervan: de vraag naar woningen stijgt en daarmee ook de huizenprijzen. In sommige delen van Nederland is zelfs al weer sprake van een oververhitte woningmarkt.

¹ Uitgangspunt is dat de oplevering van woningen doorgaans ca. 1 jaar later plaatsvindt.

Ontwikkelingen Bouwgronden in exploitatie (BIE's)

De grondexploitatieportefeuille van de gemeente Alblasserdam omvat op dit moment 3 BIE's (bouwgronden in exploitaties) :

- Waterhoven;
- Lint Vinkenpolderweg;
- Hof en Singel.

Project Waterhoven

Korte omschrijving project:

Realiseren en opleveren van een woonwijk met 22 kavels voor particulier opdrachtgeverschap (gerealiseerd) en 89 woningen (verkocht zijn kavels voor 41 woningen, waarvan 3 aan Zondag ontwikkeling BV) met de bijbehorende infrastructuur en woonomgeving.

Wat gaan we doen?

- Levering van gronden aan de CV Klein Alblas volgens overeenkomst, addendum en nader schriftelijk vastgelegde afspraken. In de eerste helft van 2017 is de grond uitgegeven ten behoeve van 8 woningen in het middengebied (fase 2A) in de 2^e helft van 2017 wordt de grond uitgegeven ten behoeve van de overige 8 woningen (fase 2b);
- Voor de 'kop' van het middengebied wordt door de ontwikkelaar momenteel een ontwerp gemaakt. Dit worden naar alle waarschijnlijkheid 3 woningen in plaats van 4 woningen.
- Voor fase 5B en fase 6B zijn plannen in voorbereiding om de kavels via Klein Alblas te gaan verkopen aan particuliere opdrachtgevers.
- Woonrijp maken na oplevering van de woningen in een fase.
- Er wordt strak gestuurd op de cashflow van het project. De uitvoering van werkzaamheden van bouw- en woonrijpmaken volgt de uitgifte van de kavels;
- Onderhoud aan nog niet opgeleverde plandelen en nazorg ten aanzien van de openbare ruimte rondom de opgeleverde woningbouw. De gesprekken met bewoners over gedeeltelijke vergoeding van onderhoudskosten aan hun beschoeiing worden vervolgd.

Project Hof en Singel

Korte omschrijving project:

Het realiseren van een woningbouwproject (totaal 83 woningen) op de locatie van de voormalige LTS en het oude zwembad, in samenwerking met Herkon B.V.

De volgende acties zijn ingezet en worden de komende periode voortgezet:

- Definitieve oplevering van de openbare ruimte in fase 2 en in 2017.
- Leveren grond en start bouw fase 4 in 2017. Begeleiden van de uitvoering van het plan in fase 4, onder andere door het goedkeuren van bestekken voor de openbare ruimte en het beoordelen van het geleverde werk bij de oplevering. Het project bevindt zich in de afrondende fase en de grondexploitatie wordt na levering en betaling van de grond van Fase 4 naar verwachting eind 2017 afgesloten. Oplevering van fase 4 heeft dan nog niet plaatsgevonden. In verband hiermee zal een voorziening in de begroting worden getroffen en ten laste van de winstneming worden gebracht. Het exacte bedrag zal bij de Actualisatie 2018 worden vastgesteld.

Project Lint Vinkenpolderweg

Korte omschrijving project:

Het realiseren van 12 woningen aan de Vinkenpolderweg.

De volgende acties zijn ingezet en worden de komende periode voortgezet:

- De ontwikkelaar gaat de kavels bouwrijpmaken en in de markt zetten. Bij verkoop van een kavel zal de ontwikkelaar de grond van de betreffende kavel van de gemeente afnemen. In de overeenkomst met de ontwikkelaar is afgesproken dat deze uiterlijk binnen 12 maanden na juli 2017 de grond in z'n geheel overneemt tegen het overeengekomen bedrag.

Havengebied

Voor het Havengebied is in mei 2017 door de raad een ambitie vastgelegd. Op basis van deze ambitie worden plannen ontwikkeld voor het gebied. Deze plannen vormen dan de basis voor een nieuwe grondexploitatie die aan de raad zal worden voorgelegd. Ten behoeve van de voorbereiding van deze planvorming is door de raad bij de 1^e Burap 2017 een bedrag beschikbaar gesteld van € 297.000.

Verwachte resultaten grondexploitaties

Begroting 2018

De in de 'Actualisatie grondexploitaties 2017' opgenomen resultaten vormen de basis voor de cijfers die worden gepresenteerd op het product grondexploitaties en het verwachte verloop van de algemene reserve grondexploitaties. De ingeschatte risico's en het benodigde weerstandsvermogen zijn ook ontleend aan dezelfde basisdocumenten.

Daarnaast wordt in het kader van de begroting een 'doorkijk' gegeven naar effecten van de ontwikkelingen op de projectresultaten en de ontwikkeling van de reserve grondexploitaties.

In de actualisatie van de grondexploitaties 2018 (voorjaar 2018) zal deze doorkijk verder worden uitgewerkt bij de Actualisatie grondexploitaties 2018 en de eventuele wijzigingen definitief worden verwerkt in de begroting.

Boekwaarde per 1-1-2017	€	9.093.000
Raming kosten jaarschijf 2017*		845.743
Raming opbrengsten jaarschijf 2017		3.213.556
Prognose boekwaarde per 31-12-2017	€	6.725.187
Raming kosten vanaf 1-1-2018 ev*		1.505.634
Raming opbrengsten vanaf 1-1-2018 ev		8.518.950

* toekomstige kasstromen exclusief Haven Zuid

Grondexploitaties begroting 2018			
Grondexploitatie totaal	NCW per 1-1-2017 Actualisatie	NCW per 1-1-2017 Begroting	Vershil
Actief winstgevend	2.198.000	1.993.000	-205.000
Actief verliesgevend	-1.042.000	-1.042.000	0
Totaal grondexploitaties	1.156.000	951.000	-205.000

De resultaten van de grondexploitaties verslechteren doordat in de winstgevende grondexploitaties een bijdrage is opgenomen ten behoeve van aanpassingen in de infrastructuur (conform besluit in de 1^e Burap 2017).

Grondexploitaties zijn de financiële weergave van projecten met een tijdsduur van meerdere jaren. Per jaar kan dan ook in beeld worden gebracht wat de inkomsten en uitgaven zijn. De onderstaande tabel is de weergave van het verloop van kosten en opbrengsten op de actieve grondexploitaties met de totale opbrengsten en kosten, de stand van inkomsten en uitgaven tot nu toe (boekwaarde 31-12-2016) en de nog te realiseren bedragen (totaal en gefaseerd over de jaren). Bij de huidige planning zijn de nu actieve grondexploitaties per 1-1-2021 beëindigd.

Risico's

In het kader van de 2e Burap 2017 zijn de risico's van de projecten opnieuw beoordeeld. Ten opzichte van de 'Actualisatie Grondexploitaties 2017' heeft dit niet geleid tot grote wijzigingen. Vertraging in de grondopbrengsten op het project Waterhoven blijft het voornaamste risico. Dit risico is gekwantificeerd (Risico = Kans x Gevolg).

De risico's worden niet verwerkt in de grondexploitaties zelf, maar worden apart geraamd. Voor de actieve verliesgevende grondexploitaties worden de risico's afgedekt middels de algemene reserve grondexploitaties. Voor de winstgevende projecten uit het positieve resultaat mits het risicobedrag het positieve resultaat niet overschrijdt.

In onderstaande tabel wordt de ontwikkeling van de gekwantificeerde risico's weergegeven ten opzichte van de "Actualisatie grondexploitaties 2017".

Grond- exploitatie	Risico's		Risico's 1-1-2017	niet afgedekt uit resultaat
	Actualisatie 2017	Mutaties		
Actief winstgevend	560.000	6.000-	554.000	-
Actief verliesgevend	-	-	-	-
Totaal Risico's	560.000	6.000-	554.000	-

Financiële positie grondexploitaties

De totale exploitatieresultaten zijn van invloed op de financiële positie van de gemeente. De gemeente Alblasserdam kent de navolgende reserves en voorzieningen die verband houden met de ingeschatte resultaten van de grondexploitaties:

Algemene reserve grondexploitatie

Deze reserve is bedoeld als algemene buffer voor het opvangen van mogelijke tekorten binnen de verschillende grondexploitaties en ter dekking van de risico's van de verliesgevende grondexploitaties.

De stand van de reserve grondexploitaties per 31-12-2016 bedraagt € 1.298.000.

De verwachting is dat in 2017 een winstneming plaatsvindt op af te sluiten grondexploitaties plaatsvindt. Het positieve exploitatieresultaat zal worden toegevoegd aan de algemene reserve grondexploitaties. Daarnaast worden de in 2017 gemaakte kosten voor de planontwikkeling Havengebied ten laste worden gebracht van de algemene reserve Grondexploitaties. Per 1-7-2017 was dit een bedrag van € 92.000.

Voorziening verliesgevende grondexploitaties

Deze voorziening dient voor het opvangen van tekorten die zijn ontstaan bij een grondexploitatie. In het kader van de BBV-voorschriften is het noodzakelijk een voorziening te treffen op het moment dat een verlies wordt berekend.

Voorziening afgesloten complexen

Om nog enkele werkzaamheden te kunnen verrichten op de afgesloten projecten wordt naar verwachting in 2018 een voorzieningen getroffen voor deze werkzaamheden. Bij de Actualisatie 2018 zal meer duidelijk zijn over de werkzaamheden en het bedrag dat daarvoor moet worden gereserveerd.

Weerstandscapaciteit

Het gemeentelijk grondbeleid is een terrein waarbij enerzijds de gewenste gemeentelijke koers richtinggevend is maar anderzijds de externe omstandigheden ook van invloed kunnen zijn op het gewenste resultaat. De vastgoedmarkt, waar het grootste deel van de exploitaties sterk door wordt beïnvloed, is een moeilijk voorspelbaar en beheersbaar terrein. Zeker op de bedrijvenmarkt maar ook op de woningmarkt zijn economische schommelingen direct van invloed op de prijs maar vooral op de afzetsnelheid. Al met al betekent dit dat bij de realisatie van de gewenste projecten een zeker risico ontstaat. De gevolgen van de wijzigingen in de risico's in de geactualiseerde grondexploitaties en de gevolgen daarvan voor het weerstandsvermogen worden toegelicht in de paragraaf weerstandsvermogen.

In de in november 2013 door de raad vastgestelde Nota Grond en Vastgoedbeleid wordt een norm voor de weerstandsratio gehanteerd (verhouding tussen risico's van de projecten met een verwacht verlies, de risico's op afgesloten projecten en de Algemene reserve grondexploitaties van minimaal 1 en maximaal 1,4. In gevallen dat de ratio zich buiten deze bandbreedte begeeft, wordt bij de jaarrekening een voorstel gedaan voor verrekening tussen de reserve grondexploitaties en de algemene reserve.

Op dit moment kunnen alle risico's op de grondexploitaties worden afgedekt uit het resultaat. In de loop van 2017/2018 zal meer duidelijkheid komen over de planontwikkeling voor het Havengebied en de risico's die hiermee gepaard gaan. Dan zal ook moeten worden beoordeeld in hoeverre de risico's op dit project de weerstandscapaciteit beïnvloedt.

Conclusie

Binnen de totale grondexploitatie gaan aanzienlijke bedragen om. Voor zover er sprake is van risico's, zijn deze afgedekt via een voorziening, samenwerkingsovereenkomst of beschikbaar weerstandsvermogen. Binnen de totale grondexploitatie is nog steeds sprake van een toekomstig positieve verdien capaciteit, maar deze staat onder druk door achterblijvende inkomsten uit grondverkoop. Voor de gevolgen van de wijzigingen binnen de grondexploitaties voor de financiële positie van de gemeente Alblasterdam verwijzen we naar paragraaf Weerstandsvermogen.

Bijlagen

Bijlage 1 Indicatoren Samenlevingsagenda en verplichte indicatoren BBV

Indicatoren Samenlevingsagenda 'Samen doen'

Indicator	Bron	Nulmeting (1 ^e burap 2015)	Jaarrekening 2016
Programma Samenleven in Alblasserdam			
<i>Maatschappelijke ondersteuning</i>			
% inwoners met weinig kracht	Monitor Sociaal (OCD)	4% (2013)	Volgende meting in 2017
% inwoners dat mantelzorgt	Monitor Sociaal (OCD)	29% (2013) Drechtsteden: 26% (2013)	22% (2015); volgende meting in 2017 Drechtsteden: 26% (2015)
% inwoners met onvoldoende contacten	Monitor Sociaal (OCD)	5% (2013)	Volgende meting in 2017
% inwoners dat vrijwilligerswerk doet	Monitor Sociaal (OCD)	43% (2013)	41% (2015); volgende meting in 2017
<i>Jeugd</i>			
% jongeren van 12 t/m 15 jaar dat sociale steun ervaart van vrienden en/of familie	Jeugdgezondheidsmonitor (Dienst Gezondheid & Jeugd)	-	93% (2016) Drechtsteden 94% (2016) Zuid-Holland-Zuid 94% (2016)
% jongeren van 12 t/m 15 jaar dat goede ouder/kind-relatie ervaart thuis	Jeugdgezondheidsmonitor (Dienst Gezondheid & Jeugd)	-	46% (2016) Drechtsteden 45% (2016) Zuid-Holland-Zuid 44% (2016)
% 12 t/m 15 jarigen dat eigen gezondheid als (heel) goed ervaart	Jeugdgezondheidsmonitor schooljaar 2013/2014 (Dienst Gezondheid & Jeugd)	90% (schooljaar 2013/2014 voor 13 jarigen)	83% (2015) Drechtsteden 80% (2015) Zuid-Holland-Zuid 81% (2015)
% kinderen tot 18 jaar dat gebruikmaakt van jeugdhulp	Wsjg.nl	7,3% (eerste halfjaar 2015) Drechtsteden 8,9% (eerste halfjaar 2015) Zuid-Holland-Zuid 8,7% (eerste halfjaar 2015) Nederland 8,2% (eerste halfjaar 2015)	8,8% (eerste halfjaar 2016) Drechtsteden 9,5% (eerste halfjaar 2016) Zuid-Holland-Zuid 9,2% (eerste halfjaar 2016) Nederland 8,2% (eerste halfjaar 2016)
<i>Participatiewet</i>			
Aantal en aandeel personen in bijstand met lage verdien capaciteit < 50%)	Sociale Dienst Drechtsteden	133 47% van het totale aantal bijstandsontvangers (31.01.2016)	129 41% van totale aantal bijstandontvangers (31.12.2016)
<i>Onderwijs/arbeidsmarkt</i>			
Werkgelegenheidsontwikkeling Alblasserdam, Nederland en andere regio's	Bedrijvenregister Drechtsteden (OCD)	8.789 banen (1.1.2014)	8.567 banen (1.1.2016) 1.1.2014-1.1.2016: -2,5% (Drechtsteden: +0,1%, Nederland: +1,5%)
Instroom gediplomeerde schoolverlaters / vanuit uitkering bij regionale bedrijven	Zie opmerking	n nb	n nb
Aantal jongeren die MBO-techniek opleiding volgen woonachtig in Alblasserdam	DUO	194 (oktober 2014; definitief)	194 (oktober 2015, definitief) 187 (oktober 2016, voorlopig)

Indicator	Bron	Nulmeting (1 ^e burap 2015)	Jaarrekening 2016
Programma Actief in Alblasserdam			
<i>Ondernemersklimaat</i>			
Rapportcijfer voor ondernemersklimaat	Ondernemerspanel (OCD)	n nb (of uitkomst 2010: 7,1)	n nb
Tevredenheid ondernemers dienstverlening gemeente	Ondernemerspanel (OCD)	n nb (of uitkomst 2010: 6,9)	n nb
<i>Toerisme</i>			
Aantal hotelovernachtingen, camperovernachtingen en passanten in jachthavens	Zie opmerking	n nb	n nb
Ontwikkeling werkgelegenheid in toeristisch/recreatieve sector Alblasserdam vs. Nederland	LISA	520 banen (1.1.2014)	500 banen (1.1.2016) 1.1.2014-1.1.2016: -3,8% (Drechtsteden: +7,1%, Nederland: +5,4%)
Gebruik en tevredenheid Lammetjeswiel	Omnibus /bewonerspanel(OCD)	bekend: 88% bezocht: 42% (erg) tevreden: 56% (2015)	Volgende meting in 2017
<i>Binnensport</i>			
% van de bevolking dat sport	Omnibus /bewonerspanel(OCD)	57% (2012)	51% (2015); volgende meting in 2017
% deelname vrijwilligerswerk bij sportvereniging	Monitor Sociaal (OCD)	11% (2013)	11% (2015); volgende meting in 2017
% lidmaatschap organisatie of vereniging	Monitor Sociaal (OCD)	80% (2013)	84% (2015); volgende meting in 2017
% ervaren gezondheid	Omnibus (OCD)	79% (2013)	74% (2015); volgende meting in 2017
Programma (Be)Leef in Alblasserdam			
<i>Centrumontwikkeling</i>			
Beleving van het centrum	OCD	n nb	n nb
Oordeel ondernemers over de openbare ruimte	Ondernemerspanel (OCD)	n nb (of uitkomst 2010: 6,8)	In Dordrecht loopt nu pilot met een ondernemerspanel
Schaalscore fysieke voorzieningen	Veiligheidsmonitor (CBS)	6,4 (2013)	6,4 (2015)
Tevredenheid van inwoners over de processtappen tijdens visievorming (via bewonerspanel)	Bewonerspanel (OCD)	n nb	Indicator moet nog samen met de gemeente Alblasserdam worden uitgewerkt
<i>Duurzaamheid</i>			
Gezondheid, hernieuwbare energie, energiegebruik, water, financiële weerbaarheid	Gemeentelijke Duurzaamheidsindex (GDI)	GDI 2.0: 4,7 (2015) drie dimensies: - Mens en Maatschappij: 5,8 - Milieu, Natuur en Grondstoffenkringloop: 4,0 - Economie: 4,8	GDI 2.0: 4,4 (2016) drie dimensies: - Mens en Maatschappij: 6,0 - Milieu, Natuur en Grondstoffenkringloop: 4,1 - Economie: 3,0

<i>Luchtkwaliteit</i>			
Gegevens Meetpunt	DCMR	Fijn stof (PM ₁₀): 28,7 ug/m ³ (2014) Dagen > 50 ug/m ³ : 26 (2014) Stikstofdioxide (NO ₂) : 37,9 ug/m ³ (2014)	nrb
Ervaren luchtkwaliteit door bewoners (% ernstige geurhinder thuis 19 jaar en ouder)	Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen (Dienst Gezondheid & Jeugd)	5% (2012)	nrb
<i>Leefomgeving</i>			
Meting beeldkwaliteit volgens CROW normen, percentage minimaal niveau B	CROW	Meting Alblasserdam 2014: - Verharding: 70% - Groen: 88% - Meubilair: 95% - Verzorging: 80%	Meting Alblasserdam 2015: - Verharding: 71% - Groen: 90% - Meubilair: 99% - Verzorging: 85%
<i>Veiligheid</i>			
Rapportcijfer veiligheid	Veiligheidsmonitor	7,3 (2012)	7,3 (2015)
% inwoners dat zich wel eens onveilig voelt in eigen buurt	Veiligheidsmonitor	13,8% (2012)	16,1% (2015)
Sociale overlast (% veel overlast)	Veiligheidsmonitor	9,2% (2012)	13,4% (2015)
Programma Besturen in Alblasserdam			
<i>Bestuur/communicatie</i>			
% oordeel en vertrouwen in het gemeentebestuur	Monitor communicatie en bestuur (OCD)	rapportcijfer: 6,5 (2013) % onvoldoende: 15% (2013)	6,8 (2015; stijging) 15% (2015)
Score oordeel bewoners over betrokkenheid bij (uitvoering van) gemeentelijke plannen	Monitor communicatie en bestuur (OCD)	5,9 (2013)	5,7 (2015)
Score oordeel bewoners over ruimte voor initiatieven en ideeën	Monitor communicatie en bestuur (OCD)	6,3 (2015)	Volgende meting in 2017
<i>Dienstverlening</i>			
Minimaal 80% van alle vragen aan de gemeente worden in een keer beantwoord	DKCC interne meting	n.n.b.	Vanaf 2016 metingen via DKCC
Effectmeting DKCC	DKCC interne meting	n.n.b.	Vanaf 2016 metingen via DKCC
Programma Solide financieel beleid			
<i>Woonlasten</i>			
Vergelijking totaal woonlasten Alblasserdam met landelijk gemiddelde; het bedrag dat een meerpersoonshuishouden in een woning met gemiddelde waarde betaalt aan ozb, rioolheffing en reinigingsheffing, na aftrek van een eventuele heffingskorting.	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (Coelo)	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden in een woning (2014) Alblasserdam: € 777 (= 10,4% boven landelijk gemiddelde) Nederland: € 704 gemiddeld (laagste € 514; hoogste € 1.183)	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden in een woning (2017) Alblasserdam: € 781 (= 8,0% boven landelijk gemiddelde) Nederland: € 723 gemiddeld (laagste € 487; hoogste € 1.211)

Verplichte indicatoren BBV

Nr	Taakveld	Indicator	Eenheid	Bron	Periode	Waarde Alblasserdam	Waarde gemeenten < 25.000 inwoners
1	0. Bestuur en ondersteuning	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	B2018	0,07	-
2	0. Bestuur en ondersteuning	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	B2018	0,07	-
3	0. Bestuur en ondersteuning	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	B2017	188,5	-
4	0. Bestuur en ondersteuning	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	B2017	4,4% € 267.000	-
5	0. Bestuur en ondersteuning	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	B2018	8,8%	-
6	1. Veiligheid	Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren (12-17 jaar)	Bureau Halt	2014	149,4	107,2
7	1. Veiligheid	Harde kern jongeren	Aantal per 10.000 inwoners	KLPD	2014	-	-
8	1. Veiligheid	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2015	3,1	0,8
9	1. Veiligheid	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2015	3,6	3,1
10	1. Veiligheid	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2015	3,3	3,0
11	1. Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2015	7,6	4,6
12	2. Verkeer en vervoer	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig	%	VeiligheidNL	2014	7	7
13	2. Verkeer en vervoer	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser	%	VeiligheidNL	2014	9	10
14	3. Economie	Funcziemenging	%	LISA	2015	49,1	47,0
15	3. Economie	Bruto Gemeentelijk Product	Verhouding tussen verwacht en gemeten product	Atlas voor Gemeenten	2013	144	103
16	3. Economie	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	2015	70,5	133,7

Nr	Taakveld	Indicator	Eenheid	Bron	Periode	Waarde Alblasserdam	Waarde gemeenten < 25.000 inwoners
17	4. Onderwijs	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	2014	2	3
18	4. Onderwijs	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	2014	44	39
19	4. Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	DUO	2012	3	2,4
20	5. Sport, cultuur en recreatie	Niet sporters	%	RIVM	2014	57,0	49,8
21	6. Sociaal domein	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA	2015	651,8	602,3
22	6. Sociaal domein	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2012	1,22	1,59
23	6. Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2012	3,17	2,62
24	6. Sociaal domein	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	2015	67,1	66,5
25	6. Sociaal domein	Achterstandsleerlingen	% 4 t/m 12 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2012	13,26	8,23
26	6. Sociaal domein	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2012	-	-
27	6. Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	2015	258,1	209
28	6. Sociaal domein	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	2015	58,1	185
29	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2015	9,9	9,3
30	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS	2015	0,9	1,0
31	6. Sociaal domein	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS	2015	-	0,5

Nr	Taakveld	Indicator	Eenheid	Bron	Periode	Waarde Alblasserdam	Waarde gemeenten < 25.000 inwoners
32	6. Sociaal domein	Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD	2015	330	465
33	7. Volksgezondheid en Milieu	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	2014	237	171
34	7. Volksgezondheid en Milieu	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS	2014	0,2	?
35	8. Vhrosv	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	2016	194	232
36	8. Vhrosv	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	2013	1,4	6,3
37	8. Vhrosv	Demografische druk	%	CBS	2016	64,6	59,1
38	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2017	724	677
39	8. Vhrosv	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	2017	781	770

Bijlage 2 Investeringsplan 2018-2021

Investerings	Vast-gesteld krediet	Verwachte besteding tot met 2017	Verwacht restant-krediet 2017	Krediet 2018	Meerjaren investerings-plan 2019-2021	Totaal investering	Dekking
<i>Verstrekte kredieten in 2017 en eerder</i>							
Kerkstraat en Oude Lijnbaan	310.000	32.000	278.000			278.000	Kapitaallasten gedekt door tarieven
Woonw agenstandplaatsen	315.000	135.000	180.000			180.000	Kapitaallasten gedekt door tarieven
Blokw eer Noord II en III	1.530.000	657.000	873.000			873.000	Kapitaallasten gedekt door tarieven
Danw and West Kinderdijk	200.000	-	200.000			200.000	Kapitaallasten gedekt door tarieven
<i>Rioleringsplan 2018</i>							
Zeilmakersstraat				B 350.000		350.000	Kapitaallasten gedekt door tarieven
Cornelis Smit Plantageg				B 164.000		164.000	Kapitaallasten gedekt door tarieven
Aanpassen telemetrie 6 gemalen				A 60.000		60.000	Kapitaallasten gedekt door tarieven
<i>Rioleringsplan 2019 - 2021</i>							
Totaal Riolering	2.355.000	824.000	1.531.000	574.000	1.650.000	1.650.000	Kapitaallasten gedekt door tarieven
<i>Investerings reiniging 2017 en eerder</i>							
Woonw agenstandplaatsen	22.000	9.000	13.000			13.000	Kapitaallasten gedekt door tarieven
Grondstoffenplan	415.000	348.000	67.000			67.000	Kapitaallasten gedekt door tarieven
Totaal Reiniging	437.000	357.000	80.000	-	-	80.000	
<i>Kredieten overige investeringen 2017 en eerder</i>							
Realisatie standplaatsen w oonw agens vakken	376.000	182.000	194.000			194.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Realisatie openbaar gebied w oonw agens	890.000	516.000	374.000			374.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Overig te realiseren w oonw agenstandplaatsen	1.004.000	484.000	520.000			520.000	Dekking uit verkopen en reserves € 1.004.000
Lammetjesw iel	431.000	368.000	63.000			63.000	Kapitaallasten en subsidie € 100.000
Gemeentehuis (incl. voorbereiding)	8.392.000	1.678.000	6.714.000			6.714.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Raadhuisplein (incl voorbereiding)	2.077.000	208.000	1.869.000			1.869.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Molen Souburgh				B 750.000		750.000	Dekking uit de algemene reserve
<i>Investerings 2019-2021</i>							
Totaal overige investeringen	13.170.000	3.436.000	9.734.000	750.000	-	10.484.000	
<i>Subtotaal investeringen exclusief beheerplannen openbare ruimte en kapitaalgoederen</i>							
	15.962.000	4.617.000	11.345.000	1.324.000	1.650.000	14.319.000	
<i>Openbare ruimte - activeren en afschrijven</i>							
<i>Kredieten 2017 en eerder</i>							
Kerkstraat en Oude Lijnbaan	520.000	52.000	468.000			468.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Blokw eer Noord I	1.000.000	500.000	500.000			500.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Blokw eer Noord II en III	2.030.000	-	2.030.000			2.030.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Havenstraat	473.000	-	473.000			473.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Fietspad Kinderdijk Oost	825.000	371.000	454.000			454.000	Kapitaallasten en AR (€ 408.000)
Verbetering groeiomstandigheden Eiken	120.000	36.000	84.000			84.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Duurzaamheid schoolgebouwen	270.000	238.000	32.000			32.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
<i>Onderhoudsplan 2018</i>							
Zeilmakerstraat				B 365.000		365.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Cornelis Smit Plantageg				B 120.000		120.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Vinkenw aard Zuid Ohmw eg				B 450.000		450.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Vang				B 159.000		159.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Vervangen bruggen				A 120.000		120.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Vervangen lichtmasten, armaturen				A 118.000		118.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Blokw eerw eg Vervangen Asfalt 2018				A 50.000		50.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Esdisonw eg (ged) vervangen deklaag				A 80.000		80.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
<i>Onderhoudsplan 2018-2020</i>							
				B	3.856.000	3.856.000	Kapitaallasten in overige exploitatie
Subtotaal openbare ruimte - activeren en afschrijven	5.238.000	1.197.000	4.041.000	1.462.000	3.856.000	9.359.000	
<i>Openbare ruimte - tlv voorziening onderhoud</i>							
<i>Onderhoudsplan 2018-2021</i>							
Baggeren Park Huis Kinderdijk				A 150.000		150.000	Voorziening openbare ruimte
Baggeren diverse overig 2018				A 57.000		57.000	Voorziening openbare ruimte
Baggeren 2019-2021				B	25.000	25.000	Voorziening openbare ruimte
Subtotaal openbare ruimte - tlv voorziening onderhoud	-	-	-	207.000	25.000	232.000	
<i>Onderhoud uit meerjarenonderhoudsplan gebouwen</i>							
Landvast				A 320.000		320.000	Voorziening onderhoud kapitaalgoederen
Overige onderhoudsplan 2018				A 68.000		68.000	Voorziening onderhoud kapitaalgoederen
Onderhoudsplan 2019-2021				B	109.000	109.000	Voorziening onderhoud kapitaalgoederen
Subtotaal gebouwen - tlv voorziening	-	-	-	388.000	109.000	497.000	
Totaal openbare ruimte en gebouwen	5.238.000	1.197.000	4.041.000	2.057.000	3.990.000	10.088.000	
Totaal	21.200.000	5.814.000	15.386.000	3.381.000	5.640.000	24.407.000	

Planning uitgaven

Investeringen	2018	2019	2020	2021	Totaal 2018-2021
<i>Verstrekte kredieten in 2017 en eerder</i>					
Kerkstraat en Oude Lijnbaan	278.000				278.000
Woonw agenlocatie	120.000	60.000			180.000
Blokw eer Noord II en III	450.000	423.000			873.000
Damw and West Kinderdijk	200.000				200.000
<i>Rioleringsplan 2018</i>					
Zeilmakersstraat	350.000				350.000
Cornelis Smit Plantagew eg	164.000				164.000
Aanpassen telemetrie 6 gemalen	60.000				60.000
<i>Rioleringsplan 2019 - 2021</i>					
		150.000	625.000	875.000	1.650.000
Totaal Riolering	1.622.000	633.000	625.000	875.000	3.755.000
<i>Investeringen reiniging 2017 en eerder</i>					
Woonw agenstandplaatsen	9.000	4.000			13.000
Grondstoffenplan	67.000				67.000
Totaal Reiniging	76.000	4.000	-	-	80.000
<i>Kredieten overige investeringen 2017 en eerder</i>					
Netto realisatie standplaatsen w oonw agens vakken	129.000	65.000			194.000
Netto realisatie openbaar gebied w oonw agens	249.000	125.000			374.000
Netto overig te realiseren w oonw agenstandplaatsen	347.000	173.000			520.000
Lammetjesw iel	63.000				63.000
Gemeentehuis	2.518.000	4.196.000			6.714.000
Raadhuisplein	623.000	1.246.000			1.869.000
Molen Souburgh	750.000				750.000
<i>Investeringen 2019-2021</i>		PM	PM	PM	PM
Totaal overige investeringen	4.679.000	5.805.000	-	-	10.484.000
Subtotaal investeringen exclusief beheerplannen openbare ruimte en kapitaalgoederen	6.377.000	6.442.000	625.000	875.000	14.319.000
Openbare ruimte - activeren en afschrijven					
<i>Kredieten 2017 en eerder</i>					
Kerkstraat en Oude Lijnbaan	468.000				468.000
Blokw eer Noord I	500.000				500.000
Blokw eer Noord II en III	500.000	1.000.000	530.000		2.030.000
Havenstraat		473.000			473.000
Fietspad Kinderdijkooost	454.000				454.000
Verbetering groeiomstandigheden Eiken	84.000				84.000
Duurzaamheid schoolgebouwen	32.000				32.000
<i>Onderhoudsplan 2018</i>					
Zeilmakerstraat	365.000				365.000
Cornelis Smit Plantagew eg	120.000				120.000
Vinkenw aard Zuid Ohmw eg	225.000	225.000			450.000
Plantagew eg herbestraten gedeelte Sportlaan	159.000				159.000
Vervangen bruggen	120.000				120.000
Vervangen lichtmasten, armaturen	118.000				118.000
Blokw eerw eg Vervangen Asfalt 2018	50.000				50.000
Esdisonw eg (ged) vervangen deklaag	80.000				80.000
<i>Onderhoudsplan 2018-2020</i>		738.000	1.508.000	1.610.000	3.856.000
Subtotaal openbare ruimte - activeren en afschrijven	3.275.000	2.436.000	2.038.000	1.610.000	9.359.000
Openbare ruimte - tlv voorziening onderhoud					
<i>Onderhoudsplan 2018-2021</i>					
Baggeren Park Huis Kinderdijk	150.000				150.000
Baggeren diverse overig 2018	57.000				57.000
Baggeren 2019-2021		10.000		15.000	25.000
Subtotaal openbare ruimte - tlv voorziening onderhoud	207.000	10.000	-	15.000	232.000
Onderhoud uit meerjarenonderhoudsplan gebouwen					
Landvast	320.000				320.000
Overige onderhoudsplan 2018	68.000				68.000
Onderhoudsplan 2019-2021			17.000	92.000	109.000
Subtotaal gebouwen - tlv voorziening	388.000	-	17.000	92.000	497.000
Totaal openbare ruimte en gebouwen	3.870.000	2.446.000	2.055.000	1.717.000	10.088.000
Totaal	10.247.000	8.888.000	2.680.000	2.592.000	24.407.000

Bijlage 3 Staat van reserves en voorzieningen

Staat van reserves en voorzieningen 2018																								
Omschrijving	MUTATIES 2018						MUTATIES 2019						MUTATIES 2020						MUTATIES 2021					
	Stand 31-12-2017	VERMEERDERINGEN		VERMINDERINGEN		Stand 31-12-2018	VERMEERDERINGEN		VERMINDERINGEN		Stand 31-12-2019	VERMEERDERINGEN		VERMINDERINGEN		Stand 31-12-2020	VERMEERDERINGEN		VERMINDERINGEN		Stand 31-12-2021			
		Interne	Externe	Interne	Externe		Interne	Externe	Interne	Externe		Interne	Externe	Interne	Externe		Interne	Externe	Interne	Externe				
Cluster 1 Algemene reserves																								
Algemene reserve	7.565.000				1.066.000	6.499.000				240.000	6.259.000			122.000	6.137.000						6.137.000			
Taakmutaties algemene uitkering	52.000			5.000	47.000	47.000					47.000				47.000						47.000			
Innovatiereserve	198.000				198.000	198.000					198.000				198.000						198.000			
	7.815.000	0	0	0	1.071.000	6.744.000	0	0	0	240.000	6.504.000	0	0	0	122.000	6.382.000	0	0	0	0	0	6.382.000		
Cluster 2 Reserves grondexploitatie																								
Algemene reserve grondexploitatie	1.863.000			112.000	775.000	1.200.000					1.200.000				1.200.000					1.143.000	0	2.343.000		
	1.863.000	0	112.000	0	775.000	1.200.000	0	0	0	0	1.200.000	0	0	0	0	1.200.000	0	1.143.000	0	0	0	2.343.000		
Cluster 3 Egalisatiereserves																								
Reserve riolering	1.831.000			110.000	1.941.000	1.995.000		54.000			1.995.000		31.000		2.026.000		19.000				2.045.000			
Egalisatiereserve afvalstoffenhelling	-				-	-					-				-						-			
Afkoopsommen onderhoud van graven	425.000			56.000	481.000	542.000		61.000			542.000		63.000		605.000		60.000				665.000			
	2.256.000	0	166.000	0	2.422.000	2.537.000	0	115.000	0	0	2.537.000	0	94.000	0	2.631.000	0	79.000	0	0	0	2.710.000			
Cluster 4 Reserves instandhouding kapitaalgoederen																								
Reserve kapitaalgoederen	3.800.000				3.800.000	3.800.000					3.800.000				3.800.000						3.800.000			
	3.800.000	0	0	0	3.800.000	3.800.000	0	0	0	0	3.800.000	0	0	0	3.800.000	0	0	0	0	0	3.800.000			
Cluster 5 Bestemmingsreserves																								
Bestemmingsreserve subsidiebijdrage Bibliotheek	137.000				112.000	25.000			24.000		1.000				1.000						1.000			
Bestemmingsreserve veiligheid	5.000				5.000	5.000					5.000				5.000						5.000			
Bestemmingsreserve Jeugd	52.000			5.000	47.000	42.000		5.000			42.000		5.000		37.000		5.000			5.000	32.000			
Nieuw bouw zw embad 2014	36.000			38.000	2.000	-2.000					-2.000				-2.000						-2.000			
Bestemmingsreserve Liquidatie TOON	5.000				5.000	5.000					5.000				5.000						5.000			
Bestemmingsreserve kunst in de openbare ruimte	61.000				61.000	61.000					61.000				61.000						61.000			
Bestemmingsreserve duurzaamheid	42.000				42.000	42.000					42.000				42.000						42.000			
	9.000				9.000	9.000					9.000				9.000						9.000			
	347.000	0	0	0	155.000	192.000	0	0	0	29.000	163.000	0	0	0	158.000	0	0	0	5.000	0	153.000			
Totaal reserves	16.081.000	0	278.000	0	2.001.000	14.358.000	0	115.000	0	269.000	14.204.000	0	94.000	0	14.171.000	0	1.222.000	0	5.000	0	15.388.000			
Cluster 6 Voorzieningen ter afdekking risico's/verliezen																								
Voorziening afronding complexen	-				-	0					0				0						0			
Voorziening reorganisatie buitenruimte	-				-	0					0				0						0			
Voorziening w ethouders pensioenen	71.000				71.000	71.000					71.000				71.000						71.000			
	71.000	0	0	0	71.000	71.000	0	0	0	0	71.000	0	0	0	71.000	0	0	0	0	0	71.000			
Cluster 7 Voorzieningen op basis van beheerplannen																								
Voorziening baggeren	99.000		108.000		207.000	-	108.000	10.000			98.000	108.000	0		206.000	108.000	15.000				299.000			
Voorziening onderhoud kapitaalgoederen	308.000		82.000		386.000	2.000	82.000	0			84.000	134.000	17.000		201.000	139.000	92.000				248.000			
	407.000	0	190.000	0	595.000	2.000	190.000	10.000	0	182.000	242.000	17.000	0	407.000	247.000	107.000	0	0	0	0	547.000			
Totaal voorzieningen	478.000	0	190.000	0	595.000	73.000	190.000	10.000	0	253.000	478.000	17.000	0	478.000	247.000	107.000	0	0	0	0	618.000			

Bijlage 4 Overzicht budgetten voor ambities Samenlevingsagenda 'Samen doen'

Budgetten Samenlevingsagenda 'Samen doen'	Budget	2018	2019	2020	2021
Regisseursfunctie Sociaal Domein	PPN2015	80.000	75.000	75.000	75.000
Bestuursstijl/- communicatie	PPN2015	70.000	70.000	70.000	70.000
Algemeen budget organisatieontwikkeling o.a. opleiding	PPN2015 / PPN2017	45.000	45.000	45.000	45.000
Centrumontwikkeling	PPN2015	50.000	42.000	42.000	42.000
(Regionale) economie	PPN2015	35.000	35.000	35.000	35.000
Duurzaamheid en Milieu	PPN2015 / B2015 / PPN2017	80.000	67.200	69.100	69.100
Cofinanciering Waterdriehoek	B2015	8.000	8.000	8.000	8.000
Subsidie SWA	B2015	8.000	8.000	8.000	8.000
Pomp Lammetjeswiel	PPN2016	13.000	13.000	13.000	13.000
Berging Sporthal	PPN2016	9.000	9.000	8.500	8.500
Implementatie Arbeidsmarktbeleid	PPN2016 / PPN2017	25.000	-	-	-
Werkbudget Cultuur	PPN2016 / PPN2017	10.000	-	-	-
Fietsverbinding Papendrecht	PPN2016	26.000	26.000	26.000	26.000
Uitbreiding jongerenwerk	PPN2016	24.000	24.000	24.000	24.000
SWEK	Raad 24-11-2015	19.200	19.200	19.200	19.200
Subsidie SWA op basis van koersplan	college 15-12-2015	20.000	-	-	-
Voorbereidingskrediet woonwageng standplaatsen	Raad 29-3-2016	19.600	19.200	18.800	18.800
Krediet Lammetjeswiel	1e burap 2015 / college 19-4-2016/ Begroting 2017/ PPN 2018	22.100	21.900	21.600	21.600
Formatie ruimtelijke ontwikkeling	college 29-3-2016 / 1e burap 2016 / PPN 2017	171.000	163.000	163.000	163.000
Vervolg deelname stichting Deal	PPN2017	45.000	45.000	45.000	45.000
Uitvoering Visie Centrumhart	PPN2017/ PPN 2018	-	364.700	361.300	361.300
Verplaatsing Woonwagencentrum Staalindustrieweg	PPN2017	-	61.400	60.700	60.700
Voorbereidingskrediet Scheldeplein	PPN2017	4.400	4.300	4.200	4.200
Uitvoeringskrediet Scheldeplein	PPN2017/ Begroting 2017	25.400	25.100	24.800	24.800
Nieuwbouw combinatie De Boeg/ Loopplank	Begroting 2017	-	110.000	109.000	109.000
Molen Souburgh	Begroting 2017	-	-	-	-
Vroegschoolse educatie	Begroting 2017	20.000	20.000	20.000	20.000
Verlaging woonlasten	Begroting 2017	43.000	43.000	43.000	43.000
Exploitatie huis- en tuinkamers	Begroting 2017	27.000	47.000	47.000	47.000
Verbinding cameratoezicht	Begroting 2017	10.000	10.000	10.000	10.000
Kosten overlegstructuur Kinderdijk en omgeving	1e burap 2017/ PPN 2018	14.000	-	-	-
Visie recreatie en toerisme	PPN 2018	13.000	13.000	13.000	13.000
Sporthal Molenzicht	PPN 2018 (raad maart 17)	16.000	16.000	16.000	16.000
Combinatiefunctionarissen	Begroting 2018	10.000	10.000	10.000	10.000
Ruimte voor de samenlevingsagenda incidenteel (restant)	Begroting 2018	90.000	180.000	50.000	140.000
Totaal budgetten Samenlevingsagenda 'Samen doen'		1.053.000	1.595.000	1.460.000	1.550.000

Bijlage 5 Overzicht taakvelden

Taakveld BBV	Omschrijving taakveld BBV	2018		2019		2020		2021	
		U	I	U	I	U	I	U	I
0.1	Bestuur	1.602	-	1.590	-	1.577	-	1.574	-
0.10	Mutaties reserves	-	-	-	-	-	-	-	-
0.2	Burgerzaken	816	245	798	245	798	245	798	245
0.3	Beheer overige gebouwen en gronden	985	260	315	262	315	263	314	263
0.4	Overhead	4.113	-	4.245	-	4.395	-	4.432	-
0.5	Treasury	12	718	12	655	12	634	12	597
0.61	OZB woningen	125	2.124	130	2.124	134	2.124	134	2.124
0.62	OZB niet-woningen	126	2.255	126	2.255	126	2.255	126	2.255
0.64	Belastingen overig	-	722	-	722	-	722	-	722
0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	25.911	-	26.056	-	26.159	-	26.201
0.8	Overige baten en lasten	358	-	383	-	63	-	256	-
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	1.456	-	1.373	-	1.373	-	1.373	-
1.2	Openbare orde en veiligheid	210	18	210	18	210	18	210	18
2.1	Verkeer en vervoer	1.835	91	1.940	91	2.158	91	1.989	91
2.2	Parkeren	20	-	27	-	27	-	26	-
2.3	Recreatieve havens	7	4	7	4	7	4	2	4
2.4	Economische havens en waterwegen	9	-	9	-	9	-	9	-
2.5	Openbaar vervoer	57	-	57	-	57	-	57	-
3.1	Economische ontwikkeling	109	-	109	-	109	-	109	-
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	30	16	29	16	18	16	18	16
3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	130	32	129	32	129	32	129	32
3.4	Economische promotie	-	32	-	32	-	32	-	32
4.1	Openbaar basisonderwijs	-	-	-	-	-	-	-	-
4.2	Onderwijshuisvesting	1.125	12	1.113	12	1.106	12	1.092	12
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	596	80	596	80	596	80	596	80
5.1	Sportbeleid en activering	445	248	448	248	448	248	448	248
5.2	Sportaccommodaties	1.182	198	1.172	180	1.137	180	1.127	180
5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	846	271	826	271	822	271	819	271
5.4	Musea	-	-	-	-	-	-	-	-
5.5	Cultureel erfgoed	812	-	62	-	62	-	62	-
5.6	Media	488	-	488	-	376	-	376	-
5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.957	-	1.922	-	1.964	-	1.941	-
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	1.959	245	1.960	282	1.820	-	1.820	-
6.2	Wijkteams	742	-	742	-	742	-	742	-
6.3	Inkomensregelingen	6.046	4.258	5.940	4.258	5.834	4.258	5.728	4.258
6.4	Begeleide participatie	1.749	51	1.716	51	1.682	51	1.649	51
6.5	Arbeidsparticipatie	660	-	600	-	525	-	525	-
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	231	-	231	-	231	-	231	-
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	3.474	-	3.448	-	3.458	-	3.454	-
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	3.672	-	3.689	-	3.733	-	3.758	-
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	226	-	226	-	259	-	260	-
7.1	Volksgesondheid	814	55	814	55	814	55	814	55
7.2	Riolering	1.189	1.624	1.246	1.624	1.269	1.624	1.281	1.624
7.3	Afval	2.145	2.764	2.132	2.764	2.120	2.764	2.120	2.764
7.4	Milieubeheer	541	-	532	-	534	-	533	-
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	437	522	431	522	429	522	432	522
8.1	Ruimtelijke ordening	496	-	433	-	433	-	432	-
8.2	Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	2.900	3.011	3.836	3.836	1.775	1.774	1.108	35
8.3	Wonen en bouwen	1.065	317	1.065	317	1.040	266	1.040	266
	Resultaat	10		8		7		9	